

F I D E S

BOHEMO-PALATINA

P R O

FERDINANDO II.

AVSTRIACO, BOHEMICO,
HVNGARICO, GERMANICO:

C O N T R A

FRIDERICI COMITIS PALATI-
NI &c. DECLARATIONEM PVBLICAM:

Cur Regni Bohemiæ, annexarumque Prouinciarum
Regimen in se suscepit.

Cui adiecta

MANTISSA,

Aduersus

BREVEM CAVSARVM CONIECTIONEM:

*Quibus moti Status Regni Bohemiæ & Incorporatarum Pro-
uinciarum, non admissæ FERDINANDO &c. ad
Noui Regis ELECTIONEM pro-
cesserunt.*

AVCTORE

VALENTINO CAESARIO AVSTRIACO.

Accessit adhæc

SACRAE CAESAREAE, ET HVNGA-
riæ, Bohemiæque Regiæ Maiestatis, *Edictalis Cassatio
& annullatio*, cum annexa Reseruatione contra præ-
tensam, de facto vsurpatam & ipso iure nullam
Electionem & Coronationem in Regno
Bohemiæ.

Viennæ Austriae

Anno Salutis redemptæ M. D. C. XX.

INDEX

ALPHABETICALLY

280

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

ALPHABETICALLY

CATHOLICIS EURO-
PAE

IMPERATORI,

REGIBVS, ELECTORIBVS,
DUCIBVS PRINCI-
pibus:

Dynastis omnibus.

Sapientum Græcorū Prin-
ceps, aut principi proximus
SOLOON (apud Stobæum)
interrogatus, quomodo, ne
qua vlli in ciuitate fieret iniuria, caue-
ri posset; *Si tam indignentur, inquit, & com-
moueantur illi, quibus non fit, quam quibus fit iniu-
ria.* quod apophthegma dum ruminor,
hac occasione, videor intelligere, cur
Plato suæ Reipublicæ ciues vehementes
esse voluerit, nempe vel emendandis,
vel tollendis malis, quæ priuatam publi-
camque ciuium incolumitatem euertūt;
quæ tota est in hac nostra Societate, certis
legibus instituta, non tantum ad vitæ hu-
ius tranquillitatem, sed Dei quoque glo-
riam. quam vitæ societatem, quæque ex

PRAEFTIO

ista est, vnitatem seu vitalitatem, illos tollere, pro virili, dicimus, qui, vt commodum suum, à publico segregatū habent, nihil pensi habent; quique non isto affectu, in communem salutem consulant; vt hostibus boni publici hostes esse cupiant. Leges naturæ, gentium, præter ciuiles, dictant, hoc quod singuli sumus, quod res sunt, facultatesque nostræ, illud totum deberi vitæ Societati: nec alio modo nos (qui singuli inermis sanguis, præda, victima beluarum; quibus non tantum in sui tutelam, in illa vita segregata, sat est roboris; sed etiam sat armorum ferociæque ad inuasionem ac prædam:) rerum ac dominiorum potiri, quam mutuorum officiorum confociatione: quam qui diducit disiungitque non tantum in illam vitæ communis vnitatem, sui conseruatricem ingratus, sed etiam suæ & alienæ salutis desertor est, hoc ipso quod hostes societatis illius, pro virili, non persequitur. Hinc illa Metelli vox æternitate dignissima; qui cum tribunitijs furoribus, vt est apud Plutarchum, etiam cum summo periculo, se obijceret, *Bene agere sine periculo*, inquit, *vulgare est: proprium verò boni viri, vel cum periculo.* Qua voce, vti signo dato, ex Arce salu-

PRAEFATIO

Salutis Publicæ, excitatus sum de repente aduersus flagrionem nescio quem, qui libro famoso nuper, sub nomine Friderici Comitis Palatini, in Imperatorem FERDINANDVM, ea animi petulantia grassatus est, vt illi parem non viderint aliquot sæcula. Non satis illi est dicere, quod Ferdinando placuerit nouum Regimen & gubernationis exordia vi & armis auspiciari; leges Regni (Bohemiæ) fundamentales, priuilegia Prouinciarum, eorumque obseruationem, cui vni verum obligationum omnium fundamentum innitatur, susque deque habere, aut plane secludere. Prouincias quæ Libera Electione ab antiquo gaudent, veluti hereditarias, aut bello captas, opprimere & subiugare; ac specie & prætextu in paucos quosdam noxios animaduertendi, tot innocentium myriadas bello acerbissimo affligere &c. sed etiam quod ipse Ferdinandus conditionibus non steterit; sed IVRAMENTVM statibus præstitum, & Reuersales Prouincijs à se datas MULTIFARIAM VIOLAVERIT: quin imò, viuo adhuc Cesare Matthia, non tantum fascibus Regni sese immiscuerit; verum etiam cum viuo tum longè magis mortuo Cesare, harum Prouinciarum hostem sese declarauerit: idque eo fine potissimum, vt Christianam Euangelicam Religionem in iisdem Prouincijs eradicare, status Regni & Incorporatarum Prouinciarum, libera Regis electione, vt & alijs Priuilegijs exuere, & sub iugum Hispanicum mittere posset &c. Item quod statim atque Prouincias suas Austria-

PRAEFATIO

cas possidere cepit, Euangelicos Christianos vehementissimè persecutus sit, eosque sine discrimine è Prouincijs suis exterminauerit, imò & in mortua corpora crudelius quàm hominem decuit, sauerit, eademque effodi fecerit. Item, quod non tantum placuerit Ferdinando, (viuo Cæsare Matthia,) nulla urgente necessitate, in Regnum Bohemiae atque eius incolas, magnū exercitū immitti &c. sed etiam quod ipse, à morte Matthiae, longè peius, quam viuo eodem Cæsare, non tantum in Regnum illud, sed & in Marchionatum Moraviae, ferro & flamma sauire fecerit, sine vlla commiseratione teneræ vel decrepitæ ætatis, virilis aut fœminei sexus: quoniam in & innocentissimorum infantium, & in vtero matrum adhuc delitescantium embryonum. Denique quod perfidos Patriæ proditores, à quibus isthac calamitas promanarit, vicissim per litteras, Vicarios suos designarit &c.

Hæc qui auditis, non tantum Catholici, sed & Augustanæ Confessionis Proceres, (quibus cum pax est inita, in Imperio, circa Religionis diuersitatem;) an non abunde causarum vobis est, vt totis animis Calvinianos, ceu exitiosissima prodigia ac teterrimas Reipublicæ Christianæ pestes detestemini? Non possum hic detrectare, pro bono Patriæ, istam officij partem, quam viri proceres ac primates sæpe obiuerunt pro salute Reipublicæ, qua stilo saltem illos, ad reddendam
actio-

PRAEFATIO

actionum suarum rationem, hac tempestate, euocem; qui eadem illa confidentia ac machinis, quibus veritatem Catholicae fidei, auctoritatem vniuersalis Ecclesiae, existimationem sanctissimorum doctissimorumque Patrum subuertere coeperunt, nunc Supremum Magistratum Politicum iam diu tentant. Videtis, inquam, illos, quorum religionem nefariam extra fines Imperij proscripsistis, quod cuniculis, per quinquaginta annos circiter, occulte actis moliti sunt, illud palam nunc aggressos, ut religionem vtramque, Antiquam dico, & Augustanam Catholicorum ac Protestantium, (quorum coniuentia, vel, ut verius dicam, mutua diffidentia in istam potentiam atque audaciam succreuerunt isti Sacramentarij, Zvingliani siue Calviniani,) opprimant, profligentque. Quem in finem, nuper Bohemiam, id est stomachum Imperij occuparunt: quo nisi deiciantur, de ceteris Imperij membris actum est; & imus ad praeficas Germaniae: Deiciantur, nisi vos animum deiciatis aut abiiciatis, Imperij Proceres. & qui factus est Fridericus Antirex Bohemiae, breui non erit; & ad Spartam suam excolendam reicietur. Signum

PRAEFATIO

enim optimè sperandi de Republica hoc ipso extulistis, quod admirabili planè consensu legistis, salutastis Regem Imperatoremque Romanorum Ferdinandum II. qui talis est, vt ab omnibus legi debuerit, & ex omnibus, ad Remp. Germanorum hoc tempore capeffendam. qui talis, inquam, (quod non profiterer, nisi verum esse cōstaret, & vos, Proceres, melior ac maior pars Europæ, libèter audiretis:) vt & omnibus anteponi meruerit, & ab omnibus, non ad presentia modo, sed & futura rerū momenta. Nihil enim est, (coram vobis dico, quibus parum certa affirmare nefas sit:) quod vel à natura, vel à virtute, vel à fortuna desiderari possit, quod cumulatissimè non videatur affecutus. Religio, Iustitia, clementia, temperantia, animi magnitudo, liberalitas, placabilitas, innocentia, voluptatum abstinentia, virtutes omnes imperatoriæ in illo vno sic elucent, vt desiderari maiores nequeant: imò verò futuræ essent prorsus incredibiles, nisi ex illa familia esset, qua nulla vnquam fuit Imperatorum Regumque foecundior. Quo nomine gratulatur meritò, Principes Electores, vobiscum

PRAEFATIO

cum sibi , & secum vobis , non modo Germania , sed Christianus orbis vniversus , quod eum Principem, quem vt certatim omnes boni efflagitabant , sic non Germaniæ vnus, sed totius Orbis Christiani , ac diuini humanique iuris perduelles ode- rant maximè , & vobis legere , & sibi habere contigerit . Ad fortunam quod attinet illius Principis , quid mirum si qui operam dederunt extremam , vt aduersa illi tempora quædam inijcerent ? Dabis veniam Imperator Auguste , pro summa tua benignitate, vt de TE paucis TIBI liceat . Postrema hæc Bohemorum Hungarorumque defectio, non in ali- um finem à diuina Prouidentia (quod mihi exprimit tua Pietas :) aptabi- tur , quàm vt inde fias maior atque augustior . Amat te Fortuna , amat Deus fortunæ illius tuæ director; quia non indulgenter te habet Nouum Imperatorem : sed exercet , sed ia- etat , per hæc incommoda , per labo- res, per ærumnas ; ne felicior quam maior sis Imperator. fecissent Te qui- dem Felicem res secundæ ; at Mag- num facere , nisi aduersæ , nullæ po-

PRAEFATIO

tuerunt . Illustrabitur Maiestas tua, per istam perfidiam , qua petita est . Tentari illam & produci sic expedit. Nec enim intelligeremus quanta esset virtus Tua, ni scelera essent, quæ illam sic lacefferent. Qui sic incurrunt, malo suo se vires exeruisse, & quicquid fraudum est effudisse, damno proprio & exitio sentient. non enim tam in TE, quam in Cœlum sic insaniunt. Domini nutu dissipatum est consilium Achi-tophel vtile, vt induceret Dominus super Absolom malum. Consilium illud Achi-tophel, Palatini, de prorogandis Electoralibus Comitijs, dissipauit Deus, ac nutu eius Tu Imperator designatus es, in confusionem perduellium. Cum Semei Dauidem virum secundum cor Dei, conuicijs proscinderet ac virum Belial diceret, ac lapides, è iugo montis Bahurim in illum iaceret, pulueremque spargeret; respexit Dominus afflictionem Regis, & reddidit illi bonum pro illa maledictione. ac mox iudicauit pro ipso Dominus de manu omnium, qui surrexerant contra eum. Idem vt tecum fore augeremur, Imperator Clementissime, cogit nos tua Pietas. Quia ex montibus illis

PRAEFATIO

illis Bahurim, id est, Bohemicis non vnus Semei canis te allatrat, ruina illis à manu diuina incubat. nec Palatinus ille à casu seruabit: qui in præcipitio ipse stat, & in lapsum pronus est, vti solent omnia, quæ sine fundamentis creuerunt. Vt electio tua prorsus diuina fuit, non Septemviri deliberatione, nec suffragiorum huc illuc nutantium trutina, sed instinctu impetuque mirabili honoris Imperialis apex delatus est; sic reliqua erunt; quæ ad sustinendam Gen. 15. 20. delati istius Imperij facient auctori- 16. tatem ac stabilimentum. Et iam Iosue, 10. impletas esse credimus iniquitates Amorrhæorum, aut propediem implendas? ac Deum optimum Maximum publicæ vice comprecamur obtestamurque, vt restitutis omnibus in integrum, quæ intestinis illis dis-
 sentionibus ac rebellionibus luxata ac conuulsa sunt, sub TE Principe optimo, Germania, cum circumuicinis Prouincijs, in optimum statum reducatur; adeo vt neque vos Imperij Electores Maiorem Felicioremque Augustum
illum

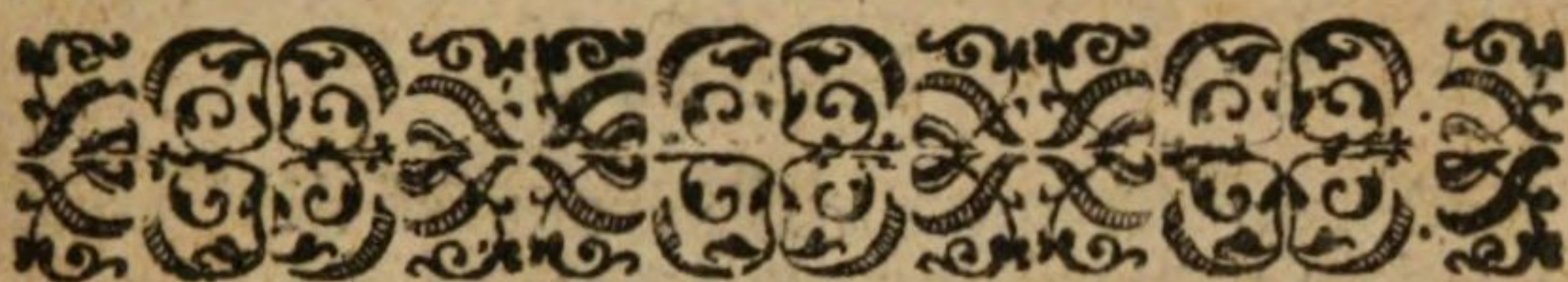

PRAEPTIO

illum vestrum, neque Ille Augustus
vester florentiores suos Electores desi-
derare possit; sicuti ego illud cum me-
liori ac maiori Orbis Europæi
parte voueo. Idibus Februa-
rij M. DC. XX. Viennæ
Austriæ.

Valentinus Cæsarius
Austriacus.

FIDES BOHEMO PALATINA.

Lector equanimis.

X Belgio, Hispanijs, Gallijs, ad Germanos reuerso, vir antiqua virtute ac fide, legendum mihi dedit libellum, hoc titulo; *Federici Dei gratia Bohemiae Regis, Comitis Palatini Rheni, Electoris &c. Declaratio publica: Cur Regni Bohemiae annexarumq; Prouinciarum Regimen in se suscepit. Anno 1619. cūque is sciret, me in Aula Imperatoris Matthiae (cuius anima Cēlo Beatorum gaudeat) cum Pragæ, tum Viennæ, biennium exegisse; Coronationi Bohemicæ, Hungaricæq; Serenissimi Ferdinandi II. Romanorum Imperatoris interfuisse, nōnullisq; rebus arcanis adhibitum &c. hoc mihi dedit negotij, vt quale quale scriptum illud paucis examinarem; immo refutandum mihi totum fumerem. Cui ego; ex recenti itinere, plus nimio me imparatum esse, & nonnulla instrumenta desiderare, quorum hīc nulla mihi copia. nihilominus, pro asserenda rei veritate, quantum eius memoria possem repetere, excussis etiam chartulis quibusdam, quas in bulga itineraria haberem, depositurum, cum sarcinula veluti mea, strictim, quod *Declarationis publicæ* isti refellendæ videretur idoneum. Ad paginas *deslarationis* progressus, libellum in-*

A uenio,

uenio, quē si famosum dixero; parū dixisse me boni arbitrabuntur iudices, in quos cōpromitto, nec dico tantū Catholicos hic arbitros, Arbitrium penes Lutheranos esto, quales habet Saxonia; quib. cū pax stare in Imperio, ac prisca Germanorum fiducia restabiliri potest. Dicam vna linea; tale scriptum est, vt vel iniussu Palatini Principis vel eodem prorsus inscio sit editum, ab Archilocho quodam insulsissimo, Aulæ suæ palatino, qui ex disciplina Parei sit, aut congeneris cuiusdam Prædicantis schola. Quare hoc, quicquid erit amentatæ, vehementiorisquē interdum dictionis, non in Palatinū Principem strictum volo, (super quo solennē in modum hīc protestor;) quem, vti ego de virtutibus multis illius accepi, in multis, mea laude maiorem habeo; sed in illum, quem dixi, Archilochum rediuiuum: qui nescio an sibi ipsi, maledicentia parcat; hoc ausim scire, non illa ingenuitate hominem fore, quā fuit Archilochus olim; qui victus aliquando veri, ab aduersario, liberē dixit; τέτλιγα ἴδ' αὖτε σονείληκας: seipsum autem vocabat à garulitate τέτλιγα, hoc est cicadam. Penes te, lector, quem dixi arbitrium esto, strinxerimne dictionem, ceu gladium, aliter quàm ad inculpata tutelam veritatis, ac nunquid, in tali causa, liceat ferri aliquid cudere litterarij. Quam rem aggredienti, ex re fore visum fuit, periodos omnes contextumquē *declarationis* istius integrū exscribere, ac suū cuiq; periodo E lēchū subiūgere vel opponere, in causa bona Austriaca Imperatoria, aduersus fidē, nō dico Punicā, sed Bohemo-Palatinā: (ita scriptū illud nomino;) cuius hic est titulus: Fri-

Cicadam
alū tenes.

FRIDERICVS DEI GRATIA REX

Bohemiæ, Comes Palatinus Rheni, Elector,

Dux Bavariæ, Marchio Moraviæ, Dux

Silesiæ, Marchio Lusatia, &c.

VNIVERSIS ET SINGVLIS ORBIS

Christiani Regibus, Electoribus, Ducibus, Principibus,

Comitibus, Baronibus, Nobilibus, cæterisque cuius-

cunque ordinis & Conditionis, officiosam sa-

lutem, & propensam gra-

tiam.

ELENCHVS.

SI ius violandum est, imperij gratia violan-

dum est, ait ille: in cæteris fidem serues licet.

Alphonfus Rex olim inter Iouem, Neptunum

ac Plutonem aiebat omnium rerum partitionē

factam esse trifariam; & horum vnumquemq;

sua sorte contentum esse: at inter homines, ne-

minem sua portione acquiescere. Si Comitiss

Palatini scriptum illud est, quod dixi, non vi-

deri; conscientia suspiciosum illum; imò timi-

diusculū videtur habere; eo quod tam sollicitē

factū suū conatur purgare: quo ipso famā ma-

gis videtur attendere, quā conscientiam; sicut

illam pleriq;, hanc verò, vt ait Seneca, pauci

verētur. famā, hīc initio, (quæ, vti ex eodē Sapi-

ente scimus, sæpe falli potest;) nō appello; sed

conscientiā, quæ nūquā fallitur. An hac nihil

prorsus repugnāte, Palatinus se, coram vniuer-

so orbe Christiano, potest scribere Regē Bo-

hemiæ, Dei gratia? Ex Caluini Stoa blasphema

est, qua traditur: homines nihil efficere, nisi arcano

Dei nutu, nec quicquā deliberādo agitare, nisi q̄ ipse

*Panorm.
de reb.
gest alph*

*Frid. Co-
mes Pal.
usurpa-
tor coro-
ne Bohe-
micæ; non
Dei gra-
tia, sed
permissio-
nes Bohe-
morū ve-
rō perfidia
ac despe-*

Calu. l. 1.
inst. c. 18.

iam apud se decreuerit. Item; quicquid agitent homines, vel Satan ipse, Deum tamen ad clauum sedere. Item; dici quod Satanas excæcet mentes hominum; sed non aliunde hoc, quam quod à Deo ipso manet efficacia erroris: Item, Absolonis detestabile sce-

L. 1. Inst.
c. 17. §. 5.

lus, quo patris thorum, incesto coitu, polluit, Dei opus esse. Item; fures & homicidas & maleficos, diuina esse prouidentia instrumenta, quibus Dominus ipse, ad exequenda, quæ apud se constituit, iudicia utatur; &c. quibus positis; omnia illa, quæ coniurati Bohemi, Anno 1618. potissimum, ductu Comitæ à Turre fecerunt, de quibus infra copiosius, ipsius Dei sunt opera. ac per sequelam necessariam, Fridericus Comes Palatinus, velitis iubeatis Quirites, Rex est Bohemiæ, non tantum Dei gratia; sed etiam ex absoluta necessitate, quæ illi iniecta est, Dei ordinatione; secundum Caluinisticum hoc Fatum & effatum; quo statuitur; frustra de præsci-

li. 3. Inst.
§. 6.

entia Dei litem moueri, ubi constat ordinatione potius & nutu omnia euenire. Sed morosiores sunt Catholici, quàm vt hoc persuaderi sibi patiantur, & ex Dauide aliud oraculum producant;

Psalmo 5.
Sap. 4.

Non Deus volens iniquitatem tu es. Item illud alterum; Odio est Deo impius & impietas eius; cum sexcentis alijs. Imò vero iidem Catholici, pro antiqua sua virtute ac fide, Calvinistas reos habent, ex ipso Caluino; ubi ait; etsi nequeant

l. 3. Instit.
§. 9.

reprobi euadere peccandi necessitatem, quæ illis iniicitur ex Dei ordinatione; tamen negat illos ritè inde excusari. Ideoque non desinunt illos accusare. & quia iidem, pro candore illo, quem æuo Apostolico non indignum præ se ferunt, credunt Deum adeo bonum esse, vt non solum

mala

mala detestetur; sed etiam quando præuidet hominem mala operaturum, velit mala illa in bonum vsum conuertere, ex Iosephi historia: ideo firma spe ducuntur; quod Deus illam Bohemorum perfidiam, vt omnis mali vltor non auctor, vindicaturus, & facinus illud Palatini, quod in Imperatorem, suum Magistratum ac Dominum legitimum, admisit in bonum finem conuersurus sit. Quod ego quidem breui fore auguror. Hoc enim æuum est, quo vel impleta est Caluinistarum iniquitas, vel breui adimplendam esse certum est, in Imperio Germanico, quod hætenus euersum iuerunt. Non agam Lege diuina, sed Naturæ ipsius. Nunquid sibi vellet idem fieri Palatinus, quod fecit Imperatori Ferdinando? Conscientia vbi es? tuta forsitan possis esse; secura non eris. Væ vobis Palatini, à quorum consilijs pependit, ista ætate florenti, Princeps vester, ad magna quidem natus, sed non ad imperium, viuo Ferdinando. monuisse debuistis, vt ab alienis titulis abstineret;

Ne si forte suas repetitum venerit olim

Rex auium plumas, moueat cornicula risum.

Horat.

Aquilam

innuo.

REges, Principes, populi Christiani erunt, quibus factum illud probabitur? Magna ac prope communis est bonorum, de Magnæ Britaniæ Regis iustitia & equitate existimatio, quod & ipse Generum suum damnet hoc nomine, si non expresse, at saltem tacite. Sed, à gratia Dei, ad gratiam Palatini descendimus, quā propensam offert, cuiuscunq; etiā ordinis aut conditionis hominibus, quæritur an etiam Iesuitis? quod si foret, vteretur fueretur illâ, ni

nisi fiat alium ab illo, quem se ostendit in libris suis.

fallor. confestimq̃ postliminio repetitum venirent Tempia, Collegia Bibliothecas & alia, quibus, per sacrilegium, spoliati sunt.

Fides Bohemo-Palatina.

Non dubitamus, tam intra quàm extra S. Romani Imperij terminos notissimum esse omnibus, in quanta pericula & miseria antiquissimum iuxta & laudatissimum Bohemia Regnum, sacrique Romani Imperij Membrum præcipuum, non solum cum annexis suis, sed & alijs Provincijs finitimis inciderit; quàm immanes persecutiones, cedes, latrocinia, vastationes, hucusq̃ sint exercitæ, cum tanta Christiani sanguinis tamq̃ detestabili & prodigiosa effusione, ut nec ab innocenti lactentium & infantium sanguine sit temperatum; matronæ, virgines, cuiuscunq̃ conditionis ad stupra promiscuè sint abreptæ; ac nullum non inaudita turpitudinis & immanitatis genus, quod vel extrema Barbaries perhorrescat, hætenus patratum fuerit. Quarum calamitatum, & quæ ex ijs oriri possent vera origo si requiratur, eam tam experientia, quàm evidentissimis documentis hætenus ita comprobata speramus, ut ipsos etiam notissimos turbarum harum coryphæos, qui Principum animos malitiosè concitando & exasperando, periculorum quæ ob oculos sunt, & damnorum vnica causa extiterunt, in cordibus & cōscientijs suis sufficienter convictos esse, nulli dubitemus.

• Elenchus.

Sen. pat.

DE Rhetore quodam Passieno accepimus; quod pessimè exordiri, narrare mediocriter, perorare autem solitus sit egregiè. cōtra huic parasitastro qui Prædicantismū Calvinisticum, ni fallunt nares, olet, vsu venit. non

nimis

nimis malè exordiri, minimè benè narrare, possimè perorare intelligitur. Vel Drancen te præsta vel Periclem, in recensendis belli calamitatibus, omnes linguis fauebimus. malorū omniū est Oceanus: ne quid putes nos ignorare, quantū ab agricultura distet, quæ hominum generi vniuerso est salutaris. Scimus quid antiqui dixerint; aratorem, nisi incuruus sit, præuaricari: Ita militem, nisi impius sit, parum esse militem. Meminimus itē, legisse nos in Polybio, similitudinem; nempe; Quemadmodum, *Lib. 10. histor.* si quis siluam semel incenderit, non ad illius arbitrium ferri porrò flāmas, sed depasci quicquid apprehenderint, ventisq; regi incendiū, quod et ipsum incensorem non rarò corripiat: sic bellum à nonnullis suscitatum, vbi exarsit, ferri in quæuis obuia, atq; ipsos Aeolas sæpe numero inuoluere ac perdere. Initia seditionis ac belli à Bohemis sunt; exitus penes Deum *Leuit. 26. v. 24.* erit, qui bello punit peccata populi. Afflictos se gladio querūtur Bohemi? vltor iniquitatum est gladius, ex Iobi oraculo. Ipsi primi gladium *Iob. c. 19. v. vltima.* mouerunt: ac falsò, in Cæsarianos armorum motorum culpam deriuare conantur. Quod vt demōstrem euidentissimè, quid eius rei sit, vt illam ego compertam habeo, paucis recenseo.

Anno 1618. dum Matthias Imperator Viēne Austriæ, in afflictiori valetudine languet, & postulatis Hungarorum, Posonij in Comitijis, quibus ipse interfui, omnium expectatione diutius extrahitur indictio diei, qua celebranda esset iam tum electi proclamatiq; Regis Hungariæ Ferdinandi II. coronatio; Bohemi coniurati, quorum caput erat Matthæus

Comes de Turre, globo armatorum facto, arcem Pragensem, vti dixi, IX Kal. Iun. cum armamentario ac Curia Regia occupant. inque conclaue, Cancellariam vocant, vbi Senatusconsultum Regni supremum haberi solet, irrumpentes; V Vilhelmum Slauata de Chlum et Koschemberg, Camerae Bohemicae Praesidem; Iaroslauum Borzita, de Martinitz, Bohemiae Marecallum, Burggrauium in Karlstein; & Philippum Fabritium Secretarium, de fenestra deturbant altitudine XL cubitorum, & amplius. eiecti enim trans aggerem citerioris fossae sunt, quae est cubitorum fere XXIIIX. in fossam alteram vltiorem, in quam altius est praecipitium. humo sic illis sclopetorum glandibus verberarunt, etsi non transfuerberarunt. Cuius rei nuncium, vbi à Paulo Michna, qui Imperatori Matthiae à consilijs, & Coronae Bohemicae à secretis fuit, quatridentum post, id est V. Kal. Iun. Posoniū, ad Regem Ferdinandum vices Imperatoris Matthiae ibi, in Comitibus agentem, allatum est, adeo Excatholicorum seu Protestantium animos, quorum plerique omnem Ferdinando inuidebant, potentiae accessionem, excitauit, vt minimè dissimularent, si ante rumor iste, de motibus illis Bohemicis inibi percrebuisset, quam Rex electus ac proclamatus esset, repentino tumultu dissipanda Comititia, nec illum Regem Hungariae designandum fuisse.

Quid

Quid expectas, lector æquanimis? ut Bohemos perpetrati facinoris illius poeniteat? alia pectus muni. Poetam audi.

Qui non deliquit, decet

Audacem esse, et confidenter pro se & proteruè loqui. Plaut.

Ordines Bohemi, sub vtraq; (hoc titulo Amph.
se ipsi insigniebant, qui spretis Ecclesiæ Romano - Catholicæ pronunciatis, mordicus tenent, non se participes fieri carnis ac sanguinis D. N. Iesu, nisi sub vtroq; panis scilicet viniq; symbolo:) rei illius in arce ac sede Regia Pragæ, IX. Kal. Iun. vti dictum est, tam strenuè à se gestę, triduo post, causas rationesq; reddūt, euulgata publicis typis Apologia, quam miserunt Imperatori Matthiæ, iunctā litteris VII. Kal. Iun. datis, idiomate Bohemico, quę Illyricæ seu Slauicæ linguę dialect' est, quas Paul' Michna, quę dixi in linguam Teutonicam transtulit; ego Latinè expressi; & è schedis paucis, quas, ex Austria, in Germaniam & Hispaniam contendens, mecum tuli, expromo hoc tenore,

SERENISSIME POTENTISSIME INVICTISSIME Romanorum Imperator; Hungariæ ac Bohemiæ &c. Rex, Domine Clementissime;

A Dea Omnipotenti optamus fideliter Cæsarea Maiestati Vestræ bonam valetudinem, & super nos, Vestræ Maiestatis fideles subditos, in annos plurimos, prosperum Imperium.

Litteræ
Bohemorum
ad
Imperato-
rem Mat-
thiam.

Ex quantis, quam validis ac necessarijs causis,
nos contra VVilhelmum Slauata de Chlum & Kos-
chembergh, & Iaroslauum Borzita de Martinitz, alias
Smetzansk y, tum etiam M. Philippum Fabritium,
vt perturbatores commodi publici, Vestræ Maiesta-
tis Casareæ, ac nostros hostes, (quorum multiplices,
fraudentæ, hostilesq; machinæ, (quibus nos litteris
Maiestaticis, à Casare Rudolpho augustissimæ ac beatis-
simæ memoriæ, Vestræ Maiestatis D. Fratre dile-
ctissimo, nobis, super libero religionis nostræ exer-
citio, concessis, & à Vestra Maiestate confirmatis,
itemq; inter partes, sub vna, & sub vtraque spe-
cie, initis transactionibus, comitiorum recessibus,
ceterisq; ad defendendam Religionis nostræ liberta-
tem spectantibus conuentionibus, priuare sunt cona-
ti;) si metam destinatam, ad quam collineabant,
tetigisset, nec D. Deus technas illas ipse auertisset, no-
bili huic Regno, funditus intereundum fuisset neces-
sario:) vt fideles filij amantesq; patriæ, illo modo,
secundum demerita ipsorum criminaliter agere, i-
temque pari via, legitime contra alios congeneres
præcticos, ex vrgenti necessitate coacti simus procede-
re, Vestra Maiestas Casareæ, ex adiuncta rei humi-
lima deductione & Apologia publicis typis edita, plu-
ribus cognoscere poterit. Iuxta quod, Casaream
Maiestatem Vestram minime celamus, quod ex
consideratione præsentis casus ac periculi, vt & ne-
cessitatis, quæ tam Vestræ Maiestati, quam no-
bis ipsis incubat, ad suffocandas tantas, tam
varias ac malas artes, (per quas Vestræ Maiestati
Casareæ huius æquæ atque aliorum Regnorum Pro-
uinciarumque suarum, ac nobis etiam Vestræ
Maiestatis, à Deo nobis præstituti Regis, Do-

mini & Magistratus clementissimi, priuilegio-^{Fatentur}
 rumque nostrorum iactura faciunda sit.) de^{Bohemise}
 certa defensione ineunda, concordibus omni-^{cōurasse.}
 um suffragijs, ad maiorum, in istiusmodi ca-^{absente}
 sibus, exemplum, pro assertione Vestrae Maie-^{Imperato}
 statis, nostrum ipsorum, patriaeque nobis ca-^{re, suo Re-}
 rissimae, inter nos conuentum sit. Verunta-^{ge.}
 men, cum nos omnes congregari semper non
 possimus, è medio trium Statuum, certos Di-^{Bohemie}
 rectores, Gubernatores, Regnique Consiliari-^{conuicti}
 os, qui continuo in vrbibus Pragensibus per-^{conf. si q;}
 manere, inibique, quicquid ad asserendam Ve-^{la se im-}
 strae Maiestatis Celsitudinem, nostrum omnium^{minut. e q;}
 Vestrae Maiestatis fidelium subditorum, vxorum^{Maie sta-}
 liberorumque nostrorum, tum Constitutionum,^{tis rei, hoc}
 Iurium, Diplomatis Maiestatici, Priuilegio-^{ipso, quod}
 rum, Regni immunitatum, pacis denique pu-^{statu Rei.}
 blicae salutem ac stabilimentum facere, cognituri^{publice}
 iudicaturique sunt, illud omne, haud secus, at-^{perturba-}
 que si nos in vnum congregati essemus, suo^{rint, non}
 nostroque nomine ac loco, iuxta praedecessorum^{Magistra-}
 exempla peragere, ac ritè disponere possent, con-^{tu subro-}
 stituimus, auctorauimusque. Quod in vniuersum,^{gato, con-}
 cū nequaquam à nobis, hoc fine captum institutumq;^{tatem Re-}
 sit, quo Caesaream Maiestatem Vestram, Regem ac^{gu, quem}
 Dominum nostrum clementissimum, vel in minimo^{fatentur}
 offenderemus, aut alijs hominibus pacatis, amicis-^{sibi à Deo}
 que nobis dilectis, sub vna, (modo pacem ipsi obser-^{praestitu-}
 uare velint,) mali quid conciliaremus; sed vt ex ad-^{tum Regē.}
 uerso potissimum Vestrae Maieitati Caesareae, nobis-
 que Vestrae Maiestatis fidelibus subditis, in bonum ce-
 deret: hac spe & expectatione humilima demississima-
 que erga Caesaream Maiestatem Vestram ferimur,

illandem ipsam, hoc casu, in nobis acquieturam: ac si quispiam detur, cuiuscunque is sit ordinis, qui secus hoc torquere, vel sinisterius hoc interpretari velit, eius relationi iniquæ non credituram, nec permissuram, vt nos fideles subditi, Maiestati Vestræ exosi reddamur; tum etiam homines illos supra nominatos, qui non minus in Vestram Maiestatem, quam in nos ordines, & hanc patriam nobis carissimam multipliciter & horrendè peccarunt, non suscepturam: sed illos aliosque contribules, vti malos infidosque consultores, litterarum Maiestaticarum, transactionum, recessuum diet alium, pacisque publicæ infractores, ceu Regem ac Dominum nostrum clementissimum, actu simul nobiscum punituram: contra nos autem Maiestatis Vestræ fideles subditos, nihil quod Vestræ Maiestati, nobis ac Regno huic noxæ vel fraudi sit, ex consilio ac suggestionemaleuolorum tentaturam decreturamve: ex quo Vestræ Maiestatis Casareæ, erga nos, vt fideles eius subditos, verè paternam curam, ac sollicitudinem, (quam omnes pariter ac singuli, expositione fortunarum omnium sanguinisque profusione, ad extremum usque, fideliter ac obsequentissimè vicissim promereri cupimus, tenemurque;) agnoscere possimus, non alia mente aut studio, quàm vt penes Casaream Maiestatem Vestram, omnes, in debita congruaque obedientia, constanter fideliterque perseueremus. Datum in arce Pragensi, XXVII. Maij An. CIO. IOC. XIIX,

Vestræ Maiestatis Casareæ fideles & obedientissimi
subditi, Ordines sub vtraque, congregati
in arce Pragensi.

IN mentem venit hîc eius, quod olim in Se-
 neca dictum sapienter inueni: *Non gaudet*
naugio gubernator euerso, non gaudet agro medi-
cus elato, non gaudet orator, si patroni culpâ reus
cecidit: at contrâ, omnibus crimen suum voluptati
est. Quia successus euentusque Bohemis non
 displicuit, etiam culpa seu crimen non displicuit.
 Ex Epicuri disciplina illud est, qui ait sua
 quadam epistola, Iniustitiam per se, & natura
 sua non esse malum, sed metu suspicionis, ne
 fortasse non lateat talium facinorum vindices
 & exactores. Sectariorum, qui vel ex Hussi,
 vel Caluini sunt contubernio, artes sunt, quâ
 leonina pelle, qua vulpina, admirationem ac
 metum Supremæ Potestatis excutere, Impe-
 rantisque auctoritatem, qua sola stat imperiû,
 euertere. Eo animo Lutherus olim negare au-
 sus est Imperatorem esse caput Reipublicæ
 Christianæ, &c. & Caluinistæ docuerunt eadē
 mente, Imperium esse bestiam Apocalypticā,
 &c. Ioannes Fridericus Elector Saxoniae, &
 Philippus Hassiæ Landtgravius, bellum mo-
 uentes aduersus Carolum V. solo nomine Cæ-
 saris fuerunt absteriti, nec ante bellum ipsi
 denunciare ausi sunt, quam nomen Cæsaris illi
 ademissent, (existimantes ni fallor, tum ius ac
 fas esse belligerari cum Magistratu, cum nomē
 istius potestatis sublatū est:) scripssissentq; Ca-
 rolū Gandauensem, qui se ipsum pro Cæsare
 gereret, &c. Antiqua illa Germanorū fides ac
 sinceritas, nimia erit Bohemis simplicitas; qui
 nō tātū ausi sunt Magistratū illū supremū, quē
 Cæsar Viēnā proficiscens, Pragæ suas vices ge-
 rentē, de fenestris, vti dictū est, præcipitare; pro
 com-

Epist.
xcvii.

Ad Mene-
cæa.

Libello de
bello con-
tra Tur-
cas.

Vide
Sleid. l. 17
Coment.

commissi facinoris defensione, coniurationes pangere, pro lubitu, Regios Dynastas ac Magistratum legitimum abrogare, novos Directores, Governatores, Regni consiliarios, è suis complicibus seditiosis constituere, retento Augustæ Maiestatis nomine; sed etiam copias militares conscribere, ac Regem suum, Imperatorem Romanorum, postica fanna ludere. Sed, quicquid peccata sua Gracchi illi dissimularint, sentient aliquando, primam ac maximam peccantium esse poenam, peccasse; gravissimūq; sceleris, in scelere supplicium esse, conscientia iudice; præsertim in crimine illo gravissimo, quod imminutæ seu læsæ maiestatis dicitur: quod palam est Bohemos commisisse; quia *in-*

iusu Principis, delectum habuerunt, exercitum com-
parauerunt, ex responso Martiani. quia tumultus
tabular. v. & seditiones in populo cōcit arūt; Vlpiani suffragio,
5 §. end. l. l. 1. ad l. Iul. dictam. Iure enim diuino & hu-
ad Iul.
Maj.
Rom.
cap. 13.
 mano constat, quod merum sit imperium pe-
 nes Principem, quæ gladij potestas est, quam à
 Deo accepit, quæ non est priuata, sed publica;
 quod est extra omnem controuersiam aleam.

Pro confesso accipimus; quod ipsi Bohemi,
 perbellis istis suis atque officiosissimis literis,
 non vi, metusq; causa, sed liberè Imperatorem
 Matthiam agnoscunt, à Deo, Regem sibi præ-
 stitutū, Dominum ac Magistratū suum clemē-
 tissimum, &c. Cum autem *omnis anima debeat*

1. Petri 2. esse subdita potestatibus sublimioribus, propter De-
o. omnis um, & qui potestati resistit, ordinationi Dei resistat,
anima. de-
cent.
 peto, quibus rationibus se purgare possint à
 crimine maiestatis imminutæ tam diuinæ quàm
 humanæ? qui spreto Magistratu suo legitimo,
 alios Directores ac Governatores, vt ipsi fa-

tetur ingenuè, per nefariâ vt nos asseueramus, seditionem constituerunt? Si quæram ex Bohemis, quis status Regni sit Bohemici? respondebunt opinor, esse Monarchicû. Age ergo: si penes Principem seu Regem Bohemię. potestas suprema est; à quo iudicabitur? Si nō habet superiorem, nō potest iudicari ab eo, qui nō habet potestatem. nō enim sustinetur actus, qui fit sine potestate. Si confugas ad populi Comitia; nō hoc Monarchia patitur. perduellionis enim esset illud contra primum caput legis Iulię; moliri quippiam, siue in Principem, siue in honorem illius. &c. volunt exempla Bohemi? è sacris habeant deprompta? Core, Dathan, Abiron, Hon; surrexerunt contra Moysen; alijque filiorum Israël ducenti quinquaginta viri Proceres Synagoga, & qui tempore consilij per nomina vocabantur. Cumque stetissent aduersum Moysen & Aaron dixerunt; sufficiat vobis, quia omnis multitudo Sanctorum est; & in ipsis est Dominus: Cur eleuamini super populum Domini? &c. [Audite, Bohemi; ac iudicium Dei perhorrescite.] Dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum, deuorauit illos, cum tabernaculis suis, & vniuersa substantia ipsorum. descenderuntque viri ad Infernum, operti humo, & perierunt de medio multitudinis. Sed & ignis egressus à Domino, interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerebant incensum &c. Qui Regem Saul electum despiciebant, nec munera ei offerebant, dicentes; Num saluare nos poterit iste? filij Belial dicuntur, si ne iugo legis diuinę, sine disciplina.

l. multum interest, si quis alteri vel sibi.

Num. 16. Pœna rebellionis, in Moysen. Monarchiam, mo-

te.

1. Reg. 6.

10.

Ipse

Ipse Mundi Redemptor D. N. Iesus Imperatoris potestatem Imperatoriā sancivit hoc celesti oraculo; *Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari; quæ sunt Dei, Deo.* Quocirca peculiari quodam modo, *Cor Regis in manu Dei est, & quocunq; voluerit, inclinabit illud.* Volunt, Bohemi, dicam ex ijsdem sacris Codicibus? etiam Regi impio, & quem iam Deus repudiarit, esse parendū aio. Exemplis trium probo; Saulis, Salomonis, Achabi. Saul postquam à Deo fuit reprobatus, populum iudicavit. Salomon in Idololatriam, à mulierculis, fuit pellectus; at nihilominus ei popul' obtēperavit. Achabꝝ ipsius Baalis cultor, decē trib. iudicavit. Nō enim est potestas nisi à Domino. Primævam Christianorum Kemp. consulamus. à Christo crucifixo, vsq; ad Diocletianum, per decursum ferè tercentorū annorum, etsi immanes & innumerabiles clades à Tyrannis crudelissimis acciperent, nunquam tamen Magistratui, quantumvis impio restiterunt, etsi numero ac viribus pares sæpe potuerint. Memorabile illud est, quod, cū Imperatores Diocletianus & Maximianus Nicomediæ prouulgato Edicto iussissent Tempia Christianorū solo æquari, diuinos Codices exuri, qui Magistratū honoresve inter Christianos gereret, cum infamia in ordinem redigi, feruos Christianismum eiurare ac libertate donari &c, ac Christianus quidam, qui diploma illa impia dilacerauerat, supplicio extremo plexus esset, Christiani quidam, hunc iure cæsum pronuntiarint. Denique vixerunt Christiani sub Imperatoribus Paganis, Arianis, hæreticis alijs; sub ipso Apostata Iuliano: nec vnquam

Prouerb.
21. v.1.

Parendu n
Regibus
etiā impijs.

Euseb 1.
7 6.5.

vnquam in Dei potestatem inuolarunt, aut rebellionem mouerunt, scientes quod omnis anima debet subijci potestatibus sublimiorib. volunt exemplū recentius? Non incelebre dictum est in hanc sententiam, Michaelis Orfachi fuit hic Palatinus Hungariæ; qui cum proceres alij Matthiam Coruinum regno deijcere tentarent; *Quemcunq; inquit, sacra corona coronatum videris, etiam si bos fuerit, adorato & pro sacro sancto Rege ducito.* Bonfin. l. 3. Dec. 4.

Supremæ illius potestatis, in Principe, hæc est probatio; quod legum explicandarum auctoritas aci⁹ penes ipsū sit; quod noti Iuris est; quodq; à Principe appellare fas non sit, cum ipse sit, qui promouatur, vt loquitur Vlpianus l. 1. §. Et quidem. n. à quibus appellare non liceat, quod ipsum, eximia ac vera Poetæ sententia finimus:

Regum timendorum in proprios greges;

Reges in ipsos Imperium est Iouis

Clari Giganteo triumpho

Cuncta supercilio mouentis.

Horat. l. 3. ode 1.

Sed exspectas, quid contra fecerit Imperator. Tu qui vel legisti, vel audiuiſti, Persarum Regē Darium, cum einunciatum esset, captas Sardes ab Atheniēſibus, arcum poposcisse, ac sagittam, in cœlum, excussisse, hoc dicto; ô Jupiter! contingat mihi vt Athenienses vlciscar: tum etiā famulo præcepisse, vt in cœna ter diceret, *Here memento Atheniensium*: aut etiam de Semiramide, Assyriorum Regina, accepisti; quod cum ei circa decorem capitis occupatæ, nuntiaretur, Babylonem defecisse,

Herod. l. 5.

Val. l. 9.
c. 2.

cisse, criniū parte altera incōposita, ad illā expugnandā protinus accurrerit, nec prius capillos in ordinem, quā ingentem illam urbem in potestatem redegerit: tu, inquam, expectas ut dicam, quomodo Imperator, iure gladii usus, raptō confestim equitum peditumq; bello iusto armatorum, agmine Pragā contenderit, pēnasq; omni iure diuino ac humano debitas præsriptasq; , à coniuratorum perduellium factione, maiestatis tam diuinæ quā humanæ rea exegerit? Patientiam tuam. voluit Imperator alieno sanguini, tanquam suo, parcere; quod veræ est clementiæ. quare quoad eius fieri potuit, lenissimè pacatæque Ordinibus illis coniuratis XIV. Kal. Quint. rescribit hunc in modum.

Litteræ
Imperatoris
Matthie, ad
Bohemos.

Litteras, quas sabbatho post Ascensionis Anni CIO. IOC. XIIIX. nempe VII. Kal. Iun. vnā cum Apologia dedissent, sibi demum ipsis eid. Iun. traditas. Illud verò, quod isto modo contra Duum viros illos, (supra nominauimus,) suā vicem gerentes, ac Secretarium, fideles sibiq; dilectos, in arce sua Pragensi, Regiaq; sede, in Cancellaria Regni, vbi summa securitas, ac loci ipsius obseruantia religioq; obtinere deberet, patratum fuerit, ut approbet non se adduci posse. Nam etsi causa ponatur; quasi magnas technas praxesq; ad Regni sui Bohemiæ ipsissimum interitum destinatas, præ manibus habuerint: minimè tamen Ordines illos decuisse, ut citra vllam, ad Se, præmissam delationem, citraq; viam Iuris ordinariam, causa omni prorsus inaudita, tam præcipitanter, contra illos, ut locum suum tenentes, ac ministros insurgerent:

rent: itemq³, ubi de nullo hoste constet, sine sua, ut legitimi Regis ac Domini præscientia, voluntateque, copias militares equestres pedestresque conscriberent, apparatus bellicos instruerent, & per id, fideles sibi dilectos subditos, præcipue vero homines egenos, in Diocæsis, Circulisque, ad extremam miseriam calamitatemque demergerent; tum alia, quæ post editas litteras contigerunt, aggredierentur. Nihilominus tamen, quia semet ipsos offerant, profiteanturque, quod cum profusione sanguinis facultatumque omnium, ad extremum, in obedientia fidei perstare velint, ac perseuerare; Diploma sese litteris suis adiunctum mittere, exemplar eius, quod in Regno suo Bohemæ propalari fecerit: ex quo clementissimam voluntatem suam prolixius percipiant. Vigore cuius Diplomatis, mandet ipsis, ut obediētes edicto sese prabeant; conscriptas militares copias exauctorent, vltiorem conscriptionem, euocationem ac censum oppidatim vicatimque factum inhibeant; contra ordinem ac ius nihil porro admittant; vltioremque dispositionem, circa hoc negotium, pacifice expectent. Sin autem: celatum illos nolle, quia intellexerit, quomodo miles eques pedesque, in Regno suo cogatur, quod ex aduerso, pro defensione ac conseruatione Regni sui Bohemæ, ac fidelium subditorum, itemque asserenda sua auctoritate Cæsarea Regiaque, militares copias equestres pedestresque conscribi iusserit. Hac tamen spe ferri Sese, quod ab ipsis,

ceum fidelibus subditis suis, multò magis ad pacem retinendam, affectumque suum clementissimum, erga ipsos conservandum, quàm ad indignitatem aliquam rei, indignationemque, ad quam, animo il- lubenti passurus sit illud deuolui negotium, causa si- bi prabenda sit.

Diploma porrò quod litteris anne- xum, & prælo typographico fuit e- uulgatum Bohemico & Teutonico idio- mate, sic habet, uti, opere subitaneo il- lud in latinum verti.

Matthias &c. Dilecti fideles: Non ignoratis, quid die Mercurij post Dominicam S. Cru- cis, id est XXIII. die mensis May, huius anni CIO. IOC. XIIX. cum quibusdam, vicem nostram gerentibus, locumque tenentibus ac Secretario, dile- ctis fidelibus, in arce nostra Pragensi, ac Regia sede, in Cancellaria Bohemica, ubi summa securitas ac obser- uantia esse deberet; itemque non minus alijs in rebus circa illud, dierum subsecutorum decursu actum fuerit. Cumque illud omne hætenus sub prætextu geratur, quasi diploma Maiestaticum, quoad libe- rum exercitium religionis, sub vtraque, abolendum sit; litteris hisce patentibus minimè vos latere volui-

Affirmat mus; non repertum iri, quod ad oblitterationem a-
Impera- bolitionemque siue Diplomatis Maiestatici, siue ini-
tor; nihil tæ inter partes, sub vna & vtraque, conuentionis
se vnquã (iuxta tenorem Instrumenti vtriusque) quicquam
derogatũ proposuerimus, multo minus alteri, ut id faceret, cõ-
voluisse cesserimus. Imò verò, quod alius quispiam, è Statibus
litteris Regni nostri Bohemiæ, tale quid conatus sit, eo super
Maiesta-
tico nihil

nihil nobis constitit. nec alia sententia aut voluntate fuimus, vel etiamnum sumus, quam ut Status, sub vna & sub vtraque, nostra manu asseramus; eosque cum Priuilegijs, libertatibus, litteris Maiestaticis, Comitiorum recessibus, transactionibusque vltro citroque initis tue amur: adeo, ut qui secus forte rem interpretaturus sit, is coram Deo & Mundo, prorsus Nobis iniuriam sit intentaturus. Quocirca erga omnes obediētes, dilectos, fideles Status Regni nostri Bohemici, hac clementissima Cæsarea Regiaque sumus fiducia, quod nemo Vestrum, de Nobis, tale quid suspicaturus, cogitaturus aut crediturus sit. Quanquam verò nihil prius Nobis esset, quàm ut citius melius, in propria persona, ad Regium thronum nostrum, inter nostros fideles & obediētes subditos trium Statuum incolarumque redire, ac omne illud, quod super isto contigit, quodque fortassis ex errore sinistrove sensu quopiam, in hanc vel illam partem, detortum fuit, cum Dei gratia, præ manibus sumere ac componere possemus: tamen cum partim, præ corporis inuacitudine, partim præ negotiorum aliorum mole, hoc tempore Ipsi in Regnum nostrum Bohemia iam dictum venire non valeamus; sine vlla mora, certi spectati ac primarij viri, ad complanationem amolitionemque eius, quod præposterè fortassis admissum fuerit, cum plena potestate delegabuntur. Interea verò, quia nullus hostis, qui Nobis ut Regi Bohemia, tribusve Ordinibus & incolis huius Regni, damnum illaturus sit, præ foribus versatur, ex qua causa militares copias conscribi, apparatusque bellicos, in Regno, vigore articuli in Regni constitutione comprehensi, propiusmet Regni defensione, instrui oporteat; itemque si quis, quicumque ille sit, alicubi forte se grauatum sentiat, iure Ordinario, secundum te-

Protestatur Imperator, coram Deo, fieri sibi iniuriam, si dicatur quod Priuilegijs Bohemorum aliquid detractum voluerit.

Offert Imperator, se compositurum omne dissidium, quod natus sit fortassis, errore partis alterutricius.

Bohemi norem Privilegiorum Regni, litterarum Maiestati-
iudices in carum, Edictorum, libertatum, constitutionum,
propria illo casu vti possit; nec quisquam sui ipsius Iudex esse
causa. debeat; super quo, vnumquemq, ne quid latur a-
 licubi, protectum cupimus, manuq, nostra vindicatu-
 mandamus clementissime ac volumus, vt, ad evita-
 tionem maioru danoru, impesaru, calamitatuq, publi-
 caru, militares manus conscriptas, exauctoretis; exim-
 milite nec ipsi conscribatis, nec conscribi curetis, euocatio-
 nesq, oppidanoru paganoruq, ex vrbib. agrisq, cesoru
 inhibeatis: tum etiam, vt omnes incolae tam sub vna
 quam vtraq, specie, siue dictis siue factis, contra se
 inuicem nihil tentent, alterq, alterum ne, vel in mi-
 nimo, offendat; sed pacifice amiceq, erga se mutuo
 gerant: nihil dubitantes, quin ipsi fideles ordines, in
 hoc, morigeros se praebituri sint. Nosq, itidem, simu-
 latq, miles in Regno Bohemiae exauctoratus ac dimis-
 sus, euocationesq, tributim factae, fuerint inhibita,
 vltiorem nostram conscriptionem, cui causam de-
 dit vestra conscriptio, inhibere; quantumq, copiaru
 iam conscriptu est, vicissim a signis dimittere volumus:
 eo quod vniuersos fideles subditos, danoru, sumptuu-
 que quos bellum suscitatur, expertes esse cuperemus.
 Quod si vero praeter omnem spem nostram, admoni-
 tionemq, clementissimam ac paternam, itemq, co-
Promittit tra legitima & equitati congrua mandata Edicta-
Imperator que nostra, praedictae militares copiae vestrae, in Regno
se militē, Bohemiae non exauctorata, vltiores conscriptiones
pro sui de ac census oppidanoru agrestiuq, non inhibiti fuerint,
sensione adeoq, clementissima nostra oblatio locum habere non
scriptum, poterit; nihil aliud vel iudicandum vel colligendum Nobis
a signis di sit, quam Ius ac fas, ordinemq, omnem nunc porro
missurū, insuper haberi: quo casu etiam Nos, praeter volun-
simulatq; tatem, freti auxilio Omnipotentis, cuius gratia Nos
Bohemi. vobis

vobis in Regem & Dominum, ordinatione legitima
 præstituti sumus, talia remedia præ manibus sumere
 cogeremur, quibus auctoritas nostra ex æquo bonoq;
 conseruari possit. Quandoquidem verò quisq; ani-
 mo suo facile possit coniectare, quanta incommoda,
 quam vehementes oppressiones, planctusq; misero-
 rum hominum, bellici motus illi secum trahant; co-
 ram Deo Mundoque vniuerso protestatum volumus; Deum ac
 quod illis causam nullam dederimus, omniumq; illo- Mundum
 rum culpa nulla penes nos futura sit. Vice autem testatur
 versa ijs, qui ex præscripto Regij nostri Edicti, mori- Impera-
 geros sese gesturi, turbulentorumque hominū factioni tor, cala-
 (si qui forte post hoc Edictū nostrum præter spem, præ- mitatum
 monitioni audientes esse nolint:) sese non immisturi culpam si.
 sunt, omni gratia Regia, tutela ac benignitate nostra bi non in-
 addicti simus permansuri: Secundum quod vnusquis- putandā.
 q; sciuerit, quid sui sit officij, sine vlla præuaricatione.
 Datum in Ciuitate nostra Vienna: XIIIX. Iunij; An.
 CIO. IOC. XIIIX. Quibus sic expeditis, quin- Impera-
 tiduo post, id est, IX. Kal. Quint. in quas vigi- tor Mas-
 lia S. Ioannis Baptistæ incidit, Cæsar vsus oc- thias secū
 casione, qua, sicuti ex certis indicijs acceperat; dò scribis
 status & ordines Bohemiæ frequentes VII. Kal. ordinibus
 dicti mensis, in arce Pragenſi erant congregan- Bohemiæ.
 di, exēplar Diplomatis, quod in Regno procla-
 mādū emiserat, ac literarum simul, quas diplo-
 mati additas, ad status Baronum, Equitum, ac
 Ciuitatensium, tum vti diximus, Pragæ con-
 gregatos, iterato transmiſit: ex quibus denuo
 certiores redderentur, nunquam sibi in animo
 fuisse vel esse, Priuilegia, immunitates, Diplo-
 ma Maiestaticū, decreta Comitiorū, transactionesq;
 inter partes sub vna & vtraq; sancitas, re-
 scindere. Deū hominesq; testatus super iniuria,

*Descendit
Imperator
Bohemis,
qua via
suo iure
possint
viri ad ill
lenda, si
habeant
gruami-
na.*

sibi ab illo inferenda, qui sequius rem interpretaturus sit. Tum etiam repetit viros primates eximiosq; quantocyus delegaturum se; qui, sicubi forte exorbitatum, aut in re quapiam, ex sinistro intellectu, aberratum sit, via legitima, in locum quodlibet suum restituturi, ac certo fine terminaturi sint. his addit, quod & illo casu quo quis forte super ista sua oblatione, alicubi in religionis negotio, peculiariter se grauandum existimet; ille ius suum planè ex recessibus Comitiorum anni millesimi sexcentissimi decimi, ordine processus solenni, quem ad instantiam alterutrius partis ad formulam in Comitijs illis expressam, instituturus sit, prosequi ac finire possit. adeò, vt istiusmodi ob causas, nec fuerit nec sit necessarium, militem equitem, peditemq; cogere, subsidia bellica instruere, & per id, sibi ipsis subditisq; suis extrema quæq; maturare. Vnde, vti antehac, sic repetita vice, clementissimè ac paternè moneat serioq; mandet, vt (hoc cōsiderato, quod ista tumultuariò concepta, cōtraq; omnè ordinem ac iura dilucida, suaq; ipsorū Priuilegia & immunitates præcipitata negocia, finem bonū consequi nequeant) tempestiuè malint consilium, in melius, commutare; nuncium militiæ remittere; damnis exitioq; cum proprio, tum accolarum abstinere; pacatè erga se inuicem agere: sicuti & Ipse, quamprimum illi collectas copias, à signis manumissas, exauctorauerint, militem conscriptum, sacramēto exsolutum dimittere, omnemque controuersiam, placido fini, terminare velit. Sin autem nihil loci habitura sit illa sua æqua-

æquanimitas, (quod abominetur;) iniiciūdaq;
sibi necessitas, qua per vim armatam, fidelium
subditorum saluti & incolumitati consulere
sit necesse habiturus. Deo & hominibus testi-
b⁹, se omnis omnino mali, quod ex hoc cōsequi
possit, expertē, omnisq; culpæ exsortem fore.

Satis hæc, inquires, plus nimio satis, ad sem-
piternam Bohemici nominis (bonos vniuer-
sos ac singulos, eorumq; nomina excipio) in-
famiam. Nihil, inquam, ista Cæsaris in subdi-
tos suos propensione, clementia, gratia possit
fingi lenius aut benignius. vnum addo tamen,
ad maiorem perduellium impijssimorū igno-
miniam.

V. Kal. Quint. Imperator, datis, ad Ordi-
nes sæpius dictos, litteris, tertiū recenset; quo-
modo per cursorem peculiarem, ad Ordines
Baronum, Equitum, ciuium (sub vtraq;) in
arce Pragensi, tum, vt supra narratum est, con-
gregatos scripserit, additis patentibus litteris,
quæ per Regnum suum Bohemiæ prouulgari
debuerint. Quo super, cum nihil Sibi respon-
sum sit, alterum Cursorem, cum litteris iti-
dem suis, inclusoq; litterarum exemplari, ad
omnes Ordines, qui proximē elapso die Lu-
næ, id est VII. Kal. Quint. congregandi erant,
in arce Pragensi, expediuerit; ex quibus, cle-
mentissimam suam voluntatem, paternam cu-
ram, sententiamq; suam, qua via, oborto huic
dissidio, flagrantiq; secessioni, sine armata ma-
nu, medela possit afferri, procul dubio perce-
perint. Interea verò temporis, certo nuncio
se compertum habere, quod Comes de Thurn,
cum militaribus copijs, oppido suo Buduisio

*Imperator
Matthias,
tertia vice,
Bohemis
scribit.*

*Dum Im-
perator,
pacifice;*

cupit tur-
bas compo-
nere, ex a-
quo & bo-
no ius suū
cuiq; dice-
re, Bohe-
mi hosti.
liter ten-
tant Bud-
vifium
& Como-
conium.

Imperator.
bellum de-
fensuum
parat. Bo-
hemo hor-
satur inter-
es, ut ho-
stilitatem
ponant.

appropinquare; Consuli Senatuq; qui est ibi-
dem, scripto; Comotouiensibus verò per dele-
gatos similiter denunciari iusserit, ut militem
præsidarium, ad propugnationem, in utroq;
oppido excubantem dimitterent, sibiq; vrbes
istas dedi postularit; addita prægrandi hac
comminatione; quod si parere nolint, se nec fæ-
tui in matris utero parciturum. quod, cum neq;
ei neq; alteri cuiquam fas aut ius sit, in suos ne-
pe fideles subditos, ista animi impotentia, graf-
fari pro libidine; non sibi integrum esse, ad
istiusmodi, diutius connuere. Quocirca copi-
arum equestrium pedestriumq; delectum à Se
institutum, cum hoc mandato, ut miles, sine
mora, in Regnum suum Bohemiæ, expeditio-
nem suscipiat, fidelesq; subditos suos, aduer-
sus illos, qui sub nomine ac titulo suo, damnum
dare velint, protegat defendatq; quod ipsum
hoc fine, illos scire voluerit, quò, re, ad ani-
mum, reuocata, maturè à proposito desistant; nec
clementissima sua paternaq; cōmonitione fusq;
deq; habitq; extremā sibi pernicipem accersant.
contra verò subditos suos, in fide perseveran-
tes, securos esse iubeat, nihil illos detrimēti sen-
suros; sed incursiones hostiles undiquaq; à cer-
uicibus ipsorum, paterna manu depellendas.

Age ergo, quisquis es, qui stilo isto tuo mer-
cenario, causam belli, siue in Matthiam Impe-
ratorem augustissimæ memoriæ, siue in Fer-
dinandum II. patruelem illius, Romanorum
Imperatorem, pro Comite Palatino, deriuas;
tum clades ac vastationes Bohemiæ, in odium
siue vtriusq; siue alterutrius Principis aggrauas-
num causæ nihil, inquam est, qui n te, ut syco-
phantam

phantam in fulfissimum denso fustuario subij-
ci æquum sit? illudque Præconis vetus occini,
ἐσυχον ὑπὸ τῆς αἰῆς? Et quā tu aliam causam, seu ve-
ram originem, vt tu ais, calamitatum istarum
comminisceris, quā hæreticam prauitatem,
ac perfida non semel in suos Reges ac Dominos
legitimos Hussitarum ingenia?

Fides Bohemo-Palatina.

Cum verò nouissimis hisce tēporibus, quibus in Fidei
negotio diuersæ opiniones sunt exortæ, præter
scripturæ sacræ veterumq; Ecclesiæ Doctorū autori-
tatē, res ipsa loquatur, hominū cōscientias cogi nullo
modo posse ac quoties tale quid vel subdolē vel apertē
tentatum fuit, cessisse infeliciter, magnarumq;
mutationum, in Regnis & Prouincijs causam præ-
buisse, nihilaminus tamen experimur; ex quo ge-
nus quoddam hominum gratiosum & populare, cum
dogmate nouo, omnibus Principibus & Magistratibus
cuiuscumque Religionis maximè exitioso, in viscera
S. Romani Imperij, eiq; vicina Regna & Prouincias,
paulatim sese insinuauit, nec tantum Principum ac
Magnatum, sed & consiliariorum ac præcipuorum,
in aulis ministrorum, ac in summa ditiorum & potē-
tiorum omnium vbiuis aures animosq; occupauit;
simplicioribus stimulos subditos auctosq; animos, qui à
Romana Ecclesia secessionem fecerunt persequendi,
& è medio quouis modo tollendi.

Elenchus.

Vultū hic tuū lubens contēplarer, & notarē,
nūquid in ea frōtis; quā pudere possit ca-
lumniæ. Fatetur nouissimis his tēporib; in Fidei
negotio diuersas opiniones exortas, opiniones
illæ sunt hæreses prorsus innumerabiles;
quæ, Imperium Germanicum quod vna ve-
luti vniversalis omnium fuit patria que vno

Fatentur
Nouato-
res, quod
secessionē
fecerint à
Romana
Ecclesia.

spiritu regebatur, nunc in tot partes, quas videmus, deiunxerunt, postquam Lutherus & Calvinus, duo illa, quasi fatalia quædam Reipublicæ Christianæ portenta, ac prope funera surrexerunt. Hominum conscientias, inquit, cogi non posse. Non hic, inquam, ista mouetur quæstio; sed hoc quærendum magis est, an Imperatores, Reges Principes, tantam hæreticis licentiam teneantur indulgere, in quantam prouecti sunt hactenus, ac prouehuntur quotidie? Nō mouemus hodie, nūquid prophetæ

3. Reg. c. Baal, ac Iesu sint iure cæsi à propheta Helia? nec
38 v. 40.
4. Reg. c. quæritur, nunquid heretici per censuras ac pē-
10. nas Ecclesiasticas sint redigendi ad gremium

C. quando Ecclesiæ: quibus spretis, addendæ sint pēnæ le-
vult Deus gum sæcularium, gladioque spirituali iungen-
39 . & dus temporalis? vel nunquid Domini tempo-
seq. v/que rales debeant tueri Ecclesiam Dei? secundum
ad fin. 23. *can. sicut excellentiam vestram* 13. q. 4. Sed hoc
q. 4. ventilandum est, An Protestantes promiscuè,

siue Lutherani siue Calviniani, in Imperio, vbi libertas credendi est illis concessa tantum, qui Augustanam cōfessionem sequuntur, iure possint flagitare, vt ipsoꝝ religio, pari sit loco ac dignitate, cū antiqua ac vera Religione, quæ est Catholica? Itē: liceatne Protestantib. illis impune, præter illā, quā seditionib. ac bellis extorserūt, credēdi licētiā, Basilicas, Sacerdotia, Episcopat' & alia, Catholicorū, violata salute ac pace publica, inuadere, occupare, possidere? Odistis, ni fallor, istiusmodi quæstiones, æq; atq; Luther' vester celibatū; aut Calvinus collegiū Cardinaliū: & aliquid mauultis comparare, fabricare, fingere in Iesuitas, quos solos ferè vt scopū desti-

destinastis linguarum mendacium. Agite, referate puteum Apocalypseo, Abyssi os eiusque fumum ac vaporem, oculis simpliciorum of-fundite, qui nesciunt, qui viri sint Iesuitæ; quique sibi imaginantur vel ex Hippocentau-
 rorum illos esse profapia, vel diriora quædam *μορμολυκία*. Qui viros norunt, & in ijs nihil vnquam obseruare potuerunt, quam virtutē, æuo dignam Apostolico, pari eruditione om-niumque rerum diuinarum humanarumque scientia copulatam, facilē omnium hæreticorū fannionum, præsertim Calvinistarum conuitia *Diuinitus*
 ac calumnias Ordini Iesuitarum *οὐκ ἴσμεν* intē- *instructo.*
 tatas, non aliter atque lappas habent, quæ ex-terioribus palliorum lanis floccisq̃ue iniiciun-tur, excussæ extractæq̃ue abijciuntur, calcan-tur. Dicam, quod res est, (frendite fremite, quotquot estis ex Hussi, Lutheri, Caluini pa-ratura;) Iesuitas esse, hac nostra ætate potissi-mum, qui omnia omnimodo vestrum omniū *Societas*
 tot manibus; tam varijs iacta tela, recta, obli- *Iesu fere*
 qua, transuersa excipiant, necesse est. vos au- *sola peti-*
 tem illos esse, qui fractis hastis ad armaturam *tur vndi-*
 illorum, ne fugientes quoque non pugnare vi- *que à no-*
 deamini, scuta illorum nonnullis inuidiæ ac *uatoribus*
 maledicentiæ missilibus petitis, quæ priuata vnus manu euelluntur, nullo negotio. Dici-tis Iesuitas genus quoddam hominum gratio-sum ac popolare. An tale inquam, est Comiti Palatino, ac palatinis eius Artotrogis? Gratias, puto, debent vobis Iesuitæ, iam nunc Gratioli Domini, istis vestris gratijs, pro sententia illa vestra, derepente sic in melius, commutata. ha-ctenus enim vobis fuerunt locustæ nescio quæ

Anticalypticæ seu Acheronticæ; præcursores Antichristi, Orci, satellites, &c. nos Iesuitas, hoc sensu, gratiosum ac popolare genus hominum accipimus, eo quod gratiam cælestem, gratis datam, gratis elocāt; nec doctrina magis quam vitæ exemplo populum erudiunt, à vitijs reducunt, errantes viæ restituunt, gentiles ad Christianam religionem capessendam inuitant; hæreticos; imò vero Bohemos ac Palatinos Orthodoxæ Matri Ecclesiæ reconciliant; remediū contra calumnię morsum, quod negavit Aristophanes, à medicina veritate promūt.

Quod autem apponunt, hoc genus hominū, dogmate nouo instructum, esse, Magistratibus omnibus, exitio: ex eadem promptum est pharetra, qua cædes Principum, in Gallia, Anglia, cæterisque in locis, temerè impieque Iesuitis impingunt: ex eadem est incude, qua fidas tragicas cudunt, famam Iesuitarum petituras, non vulneraturas, quod in Belgio factum est. Nouum dogma nullum Iesuitæ afferunt, sed argumentis inuictissimis demonstrant, Religionem esse tenendam ex ritu veteri, Apostolico, Romano: rationibus solidissimis euincūt, Hussitas, Lutheranos, Calvinistas profligatissime homines esse temeritatis, qui verę ac diuinitus prodite doctrinæ fidē derogarint, cōmētis quibusdā domi suæ recens natis impurissimis, & eadē opera sanctissimas quasque leges atque ceremonias, ab ipsis Apostolis, cōtinua iā sæculorum sexdecim successione, veluti per manus traditas, & ab omnibus gentibus, qui Christo Redemptori nomen ac fidē dederunt, receptas obseruatasque, manib. incestis ac sacrilegis refixerint,

xerint, adulterauerint, eliminarint. Iesuite sunt,
 qui vobis Nouatorib. propudiosissimis non tantum
 viam cutim perforant, sed & nervos omnes
 incidunt, non strophis sophismatum, sed armis
 Ecclesie Catholice Romanæ iustis vos aggressi,
 à vobis flagitant, quibus vijs, itineribus, com-
 pitis, ambagibus vester ille, siue Hussitismus,
 siue Luteranismus, siue Calvinismus, ad vos, ab
 Apostolis, continua serie successionis, diman-
 uerit? ex aduerso etiam sibi dici postulat, quis,
 quando, ubi primus caput extulerit, qui illam,
 quam vocatis Idololatriam Papisticam, in hunc
 Mundum, ausu nefando inuexerit? Iesuite sunt,
 qui ostendunt, Lutherum è S. Augustini; Buce-
 rum è S. Dominici; Pelicanum, è S. Francisci or-
 dine; Oecolampadium D. Brigittæ; Martyrem,
 Carthusianum; Calvinum Canonicum; semet
 ab Ecclesia Catholica Romana diuulsiisse; *ex nobis*
prodiisse; sed non fuisse ex nobis. sectarios illos
 esse, qui sectas genuerint, à se inuicem miris
 modis dissectas, & in hoc solo concordēs,
 ut Matrem suam Ecclesiam, in qua, ad vi-
 tam nouam, salutari fonte abluti gratiaque
 renati, non aliter ac viperæ nascentes fedè fune-
 steque dilaniant. Hinc illa vestra, in Iesui-
 tas odia scilicet; quia hoc agunt, ne vos,
 perduelles Ecclesie, in Religionis, anti-
 quæ pomœria excurratis ulterius, prædas-
 ue vi aut clam occupatas abigatis. arces
 in angustijs fundunt, struunt propugna-
 cula. Vallis, aggeribus, muris cincta
 S. Romani Imperij oppida cingunt, excu-
 bias collocant, in faucibus hostium. quia tot,
 à vo-

1. Iohā. 2.

*Nouato-
res, qui in
re sunt cō-
cordes.*

*unde Cal-
uinistarū
odia in
societate
les.*

à vobis reportarunt victorias, triumphos egerunt, tropæa fixerunt, laureas extulerunt, quia reuixit, in illis, prisca virtus illa Romana: cui ut genitrix alrixq; victoris omniū gentiū populi, terra Italia nimis angustum fuit Imperiū: sed necdum Africa, Hispanijs, Gallijs, Britannijsque contenta, Illyrios, Istos, Liburnos, Dalmatas, Achæos, Macedonas, Dardanios, Mæsos, Thracas debellauit: Iudæos, Cilices, Syros subegit; Pontū, Armeniā occupauit: Parthos terruit: Alpes maritimas, Rhetias, Cottias, Noricas, Pannonias perdomuit: sic illis etiā, hi limites & hic Orbis haud satis visus, quibus Domini sui Iesu signa & insignia includerētur: sed victrices eius colonias in Turcos, Tartaros, Nigritas, Aethiopes, Iaponios, Chineses, Malaccas, Malabaros, Moluccas, Indos, Persas, Brasilijs, Mexicanos, Peruanos etiam intulerūt. Hinc vestratiū, inquam, linguarum, in Iesuitas, virulentia; qua proclamatis illos sicarios, præter sanguinem, cædes, incendia nihil spirantes paricidas, quas vel eradicatos penitus, vel extra Naturæ huius fines, extraque orbem, qui horizontem cingit, pulsos oporteat.

*Falsum
quod So-
cietas Ie-
su doceat,
tollendos
quouis
modo hæ-
reticos,
verum
est, quod*

Cedo autem, quisquis es, vespertilio, dogma Iesuitarum hoc nouum, omnibus Magistratibus, cuiuscunque Religionis maximè exitiosum. An docent alicubi Iesuitæ, hæreticos, è medio, quouis modo tollendos? videor enim mihi hoc è tuis verbis colligere; vbi ais: *ex quo genus illud hominum cum dogmate nouo, &c. animos occupauit; simplicioribus stimulos subditos, auctosque*

*auctosq; animos, omnes qui à Romana Ecclesia
 secesserunt persequendi, & è medio, quouis mo-
 do, tollendi. Quæro lex te, qui sint illi dog-
 matis noui seminatores? ac nisi probaue-
 ris, nihil equidem causæ poteris dicere,
 cur te pro calumniatore infrunitissimo habe-
 re non debeamus; aut cur non, ex lege Charon-
 dæ, myrtho te coronatum per urbem circum-
 vehi oporteat: vel si mauis lege talionis, tam
 diuina, quàm humana puniri, vt ea subeas,
 quæ pati debeat accusatus, si de crimine con-
 uictus fuerit.*

*Diod. Sic.
 cul. l. 12.
 Bibl.*

*Deut. 19.
 l. nō prius.
 7. & l. fin.
 C. de cal.*

Si depudere didicisti, Canis, metuere debue-
 ras supremum Dei Iudicium, in illo die mag-
 no ac terribili, quo calumniarum tuarum hor-
 renda tibi erit reddenda ratio. In mentem ve-
 nire tibi debuit, ex ista infamiæ nota, quam
 Societati Iesu inuistam voluisti, in vniuersam
 Remp. Catholicam redundare plurimū igno-
 minia; quantumq; laudi Societatis detrahitur,
 & criminum affingitur, tantum decedere existi-
 mationi Apostolicæ Ecclesiæ, tantumq; dede-
 coris appingi Imperatoribus, Regibus Chri-
 stianissimis, Catholicis, S. Rom. Imperij Ele-
 ctoribus, Principibus, ordinibus Christiani
 orbis vniuersis; qui societatem illam ceu diui-
 nitus institutam complectuntur, & in hoc na-
 tam agnoscunt, vt extremis fatanæ furoribus,
 quos superiori & hoc nostro sæculo altero ef-
 fudit, per Calvinistas maximè, veluti robur
 Ecclesiæ Romano-Catholicæ triarium obijce-
 rit, immensa in hoc nostro & altero Orbe clau-
 sa Euangelio Regna, tot sæculis à Potestate te-
 nebrarum occupata, diuini zeli flamma pene-
 traret

*Calum-
 nie, quæ
 Societati
 impingun-
 tur, in Im-
 peratores
 Reges,
 Principes
 omnes or-
 dines Ca-
 tholicos
 redun-
 dant.*

traret, peruaderet, Apostolicæ Ecclesiæ subijceret. Quod si Iesuitæ ij essent, quales in Verrinis hæreticorū depingūtur, Mauris, Aethiopibus, ipso Cacodæmone Lucifero, qui de cælo præcipitat^r est, tetriores; animarū vultures, sicarij, Sinones, parricide, & quicquid ijs pingi fingue potest detestabilius; necesse foret Imperat. Carolū V. Ferdinandū, Maximilianū, Rudolpū, Matthiā, Reges Christianissimos, Catholicos, S. R. Imperij Electores, Archiduces Austriæ, Serenissimos & Baioarię Duces, Archiepiscopos, &c. & quotquot nēpe Societati Iesu, tot Gymnasia, tot Academias erudiendæ iuuentuti, tantas obeundæ rei diuinæ Basilicas, tot Palatia quasi Mausolea exstruunt, censibus annuis locupletant, vel amare ac fouere in Iesuitis ista scelera, flagitia, vel ignorare penitus. Si amēt ac fouent, eorū de criminū rei sunt; quod nefas est cogitare. Si ignorint? quanta hæc, quamq; crassa sit ignorantia? quā supina, quā deperditorum hominum, ac omnino inexcusabilis? verè affectata sit ignorantia, quæ æquatur scientiæ, *cap. 2. de temp. ord. in 6. cap. cum inhibitio, de cland. de sp.* Est enim ignorantia affectata, ex quo quis scire potuit, sed vel noluit, vel dissimulauit; q̄ ipsū ex argumētis liquere potest. *cap. 2 de renūciat. in 6.* Pauculorū quorūdā maleficorū artes, aliquādiu occulto esse, & ignorari possint; at magnā hominū multitudinē (quæ iā an. LXX. & ampli^r, cū in superiori tū Inferiori Germania, in Téplis, Academijis, Gymnasijs publicè, ac priuatim, ore, stilo, vita docuit, Collegia LXX. & quas vocāt Residentias locauit, nihil aliud moliri, quam euerzionem Rerump. cedes Principum &c. ac sic latere posse, vt nemo Princeps, nullus Magistra-

I plurimū.

Et nec su

ina n. de

inn. & fa

Et ignor

l. qui con

tra de in

cest. inua.

nupt.

tus deprehendat, quis sanæ mentis sibi imaginetur? præsertim post tot accusationes priuatas, publicas, solennes, ab aduersaria factione, tam Lutheranorū quàm Caluinistarū, (& si illi sunt instar agnorū, præ lupis hisce vespertinis,) diuulgatas passim & vbiuis penè gentium.

Loc' hîc fit, retorsionis iure, quo societas Iesu legitimè possit vti, in bonū Ecclesię ac Reipublicę Christianę, describere gen' quoddā hominum, quod Prædicātes vocat semetipsum, aut Ministros verbi diuini: sed in periodū aliā reijcimus.

Fides Bohemo-Palatina.

Quamuis autem in hoc Religionum, tum in reliquo Romani Imperij corpore, tum vel maxime Bohemiæ Regno, eiq; annexis & vicinis prouincijs, diuersitate Principes prædecessores laudatissima memoria nihil qd ad tuendā pacem publicā pertineret, intentatum reliquerint; vti hoc Recessus, Pacificationes, Edicta, & Constitutiones diuersæ testantur; hoc solo fine, vt, quoad eius fieri posset, æquilibrium inter dissidentes, ac exinde Prouinciarum pax & tranquillitas conseruari posset: videmus tamen, proh dolor!) posteros & successores, non tam proprio ingenij ductu, quàm fatali institutione, turbulentis & factiosis istis hominibus vsq; adeo indulsisse, vt nihil nō proprio ausu innouare, nec tantū publicè editis scriptis, ab Impp. & Principibus clementissimè prius concessa & indulta, ac quæ hinc dependent obligationes & Iuramēta, disputādo in dubiū vocare, sed & reipsa infringere & annihilare, nō rārè conati fuerint. Nec verò hoc loco, instituti nostri est, omnia quæ tot annis passim in Romano Imperio, ad eundē scopū tēta sunt, aut quo loco quæq; nūc cōsistāt, hūc arcessere, quæ suo tēpore plenè & sufficienter (si res exiget) in theatrū producētur.

Elenchus.

Tantum religionis prætextu peccatur omni
ferè æuo, vt iure exclamarit Poeta;

Lucret. de

rerū nō.

sæpius olim

Religio peperit scelerosa atq; impia facta.

in 1 sunt

personæ.

43. n. de

relig. &

sumpt. fū.

Lib. 39.

Obscrvatum illud semper est, in omnibus
Rerump, momentis, ac cetibus priuatis
publicisq; nullum maius esse à quibuscunq;
casibus periculum, quàm quod est à motibus
qui aliqua pietatis specie videntur defendi pos-
se. Summa enim istac gentium nationumque
omnium suffragio habetur ratio, quæ pro re-
ligione facit secundum Papinianum. Scitissimè
Liuius in oratione Posthumij Consulis, super
abolendis Bacchanalibus: *Nihil in speciem*, ait,
fallacius est, quàm praua religio, vbi Deorum Nu-
men prætenditur sceleribus, & ibid. *Quoties hoc*
patrum auorumq; ætate negotium est magistratibus
datum, vt sacra externa fieri vetarent; omnemq;
disciplinam sacrificandi, præterquàm more Roma-
no, abolerent? Iudicabant enim prudentissimi viri
omnis diuini humaniq; Iuris, nihil æque dissoluenda
religionis esse, quàm vbi non patrio, sed externo ritu
sacrificaretur. Hanc, vel à gentilibus relictam
sibi prudentiam vsurpassent Maiores nostri,
facilè Germanorum sanguine, qui bellis ciui-
libus Germanicis, Francicis, Belgicis, religio-
nis nomine fusus est, Macedoniam, Thraciam,
aliaq; Regna Otomannorum parassemus. vt Im-
perium Germanorum, vnus veluti commu-
nisque Fidei ac diuini cultus animâ contine-
batur; sic vna, eademque omnibus æqualis ac
communis Legum, statutorum, decretorum
Impe-

Imperatoriorum latio, interpretatio, iurisdic-
 tio, decisionum, rerumq; iudicatarum execu-
 tio; consuetudinum municipalium harmonia
 suis quibuscq; municipijs, Diæcesibus; Prouin-
 cijs attemperata, donec in Germaniæ theatrum
 prodierunt, Martinus Lutherus Saxo, ac Zvvin-
 glius Heluetius, qui priuata temeritate, fidei
 prope vniuersæ, quam ex Christi institutis,
 Apostolorum præscriptis, traditionibus, Pa-
 trum Apostolicorum virorum sanctissimis cõ-
 mentarijs habemus, decreta omnium populo-
 rum, sæculorum consensu, sancita violarunt.
 Ordiamur ab Anno 1517. quo Martinus Islebius
 ille, vniuersalem Christi Sponsam, fidelium
 omnium Parentem, quasi vno calcis ictu cæpit
 repudiare, auctorq; fuit nonnullis Germaniæ
 Principibus, malè de Ecclesia Romana, sa-
 crisq; in ea receptis sentiendi. Strictim dico;
 vt diuina iura sursum deorsum misceri cæpe-
 runt; sic humanæ leges sprete sunt quæ à Ca-
 rolo IV. in Aurea Bulla Anno 1356. decreta
 fuerunt, quæ à Friderico III. Anno 1442. re-
 formata; quæ à Maximiliano I. Anno 1500.
 explicata; alijsq; sanctionibus cõfirmata: sper-
 ni, aboleri, pessum ire visa sunt; perturbata re-
 rum dominia, possessiones interpellatæ, inter-
 ruptæ, amissæ; Interdictorum vigor insuper
 habitus. Quæ mala recens sic cum hæresi nata,
 Carolus V. maturè velut in herba voluit op-
 primere, An. 1521. VVormatiæ; Anno 1525. Au-
 gustæ; Anno 1526. & anno 1529. Item anno 1542.
 & anno 1544. Spiræ Maximam verò operā na-
 uauit, vt fidei vnitas tam fædè dissuta refarcire-
 tur, indicto, hanc in ré, Concilio œcumenico, &

*Concordia
in Imperio
ante exor-
tas hære-
ses.*

*Luthera-
nos facile
excusat Ca-
tholici: eo
quod à Cal-
uinistis sè-
per decep-
ti fuerunt
in hodiern-
um diē
vsque.*

*Carolus s.
restituere
voluit v.
nitatem
fidei.*

*Catholici,
spe redin-
tegrandæ,
côcordiæ,
multa cō-
cedūt hæ-
reticis.*

diuersis Coll. præsertim VVormatiæ An. 1557.
Elus^{us} est Imperator Optim^{us}, fraude illorū qui se
ab Ecclesiæ Rom-Cathl. vnitate abruperāt; qui
Tridētū venire noluerūt, nisi legibus quas ipsi
essent secū allaturi, & Colloquio instituto ex-
cesserūt. Gliscētibus indies hinc inde odijs ac
cōtentionib. inter Catholicos, & Nouatores;
illis, super spolio, varias lites corā Imperatore
mouētib, his pertinaciter obluētib. cū dissi-
diū illud videretur, nō exiguā cladē Imperio
portēdere, inducti fuerūt Catholici Anno 1541.
Ratisbonæ, idq; spe Trāsfactionis futuræ, vt a-
ctiōes, iā super spoliōrū variorū restitutione
institutas, ad Cōciliū Generale abolēdis fidei
cōtrouersijs indictū, suspēderent; hac lege, vt
clero possessiones suæ nō turbarētur amplius,
cēsus annui nō violarētur; religionis causa ne
cui moueretur cōtrouersia, penā violatæ pacis
publicæ, in trāsgressores latā. Cæsar interea cau-
sas religiosas, piasq; à prophanis secerneret. Hac
lite superiores iā Protestātes, quinquēniij Iustitiū
à Cathol. obtinuerūt, vt ex Recessu Imperij li-
quet Anno 1542. Spiræ cōsignato, & de Cōciliij
indictione, quod cōcesserāt, omnino detrectāt.
Cæsar autē, ne grauiorib. interea dānis afficerē-
tur Catholici, Anno 1544. Spiræ leges quasdā,
pro cleri securitate præscribit; vt ne quis Pro-
testantiū turbet bona, vel cēsus Ecclesiasticos,
vti illos tēpore Ratisbonēsis Diētæ possederint
Catholici, etiā in diuersis vel alienis territorijs.
Ecclesiastici vt Catholici, sic & Augustanæ, Cō-
fessionis, prouētib. cēsibusque, vti illos Anno
1541. possiderūt, vtātur fruātur, prorogatis ite-
rū Catholicorū actionib. Adsenſi sunt Catho-
lici, spe cōtrouersiarū, ex Cōcilio, finiēdarum;

quod Anno, 1548. resumendū putabāt. Quo cū frustrarētur, & Cæsar videret nihil aliud quàm moras ex moris necti à Protestantib, in eo est, vt Catholicis ius ac fas esset agere Interdicto recuperandæ possessionis, & actionibus damni iniuriæ, vi bonorū raptorū &c. Post id tamen Anno 1552. ad illā Transactionē Passlauensem ventū est. atque anno 1555. pax illa religionis coiuit: vbi inter alia sancitum fuit; Catholici tã sæculares, quã Ecclesiastici, suis iurisdictionibus, iuribus, censib, decimis pacificè vtātur fruātur. Qui Religionē Catholicā vel Cōfessionē Augustanā non profitētur, à pace Religionis exclusi sint. Pacē istā, quamvis maximè sibi noxiā, seruarūt Catholici inuiolabiliter: Quid Protestantes vice versa fecerint, æterna illa spoliōrū, ne quid grauius dicā, monumēta loquūtur. Occupauerūt Patriarchæ seu Primatis sedē Magdeburgēsem; Archiepiscopatus, Bremēsē, Vltraiectinū; Episcopatus, Halberstadiēsem, Verdēsem, Osnaburgēsem, Mindēsem, Lubecēsem, Caminū, Suerinēsem, Gedanēsē, Brādeburgēsē, Ratzeburgēsē, Slesuicēsē, Hamelburgēsē, Libussensē: ac præterea minimè vulgaris notæ Monasteria ac Cēnobia, vndecim numero. Quib, sic perpetratis fraudē cōcinnarūt, qua actiones Catholicorū, vti non semel iam antea fecerant dexterrimè, eluderent. Anno 1555. vnanimi Statuū Imperialiū suffragio p. i. t. 50. sancitū est, vt ad visitāda Camere Supremę Iudicia, Cæsar Spirā quotānis mittat suos delegatos, Elector Mogūtin' itē suos: reliqui Electores singuli mittāt singulos: porrò bini Principes, hic Ecclesiastic', ille sęcularis, alternatim & ipsi veniāt &

*Caluinistæ
exclusi à
pace Reli-
gionis.*

*Bona Ec-
clesiastica
ab heretici-
is occupa-
ta.*

*Marchio
Brandenburgicus
conatur
gerere
personam
Patriarchæ Mag-
deburgensis
quævis
laicus.*

suos delegatos mittant. Tetigit ordo Principem Germaniæ Primatem Archiepiscopum Magdeburgensem. Anno 1588. Ecce tibi Ioachimū Ernestum Marchionem Brandenburgensem, nec Archiepiscopum, nec clericum; sed ab hæreticis illegitimè postulatum, malæ fidei possessorē Archiepiscopatus, qui illud sibi munus vult sumere; nō, quod nesciret locum illum sibi à Catholicis merito negatum propter notoriam suam, ut aiunt, inhabilitatem; sed ut reuisiones, ad quas à latis sententijs prouocatum fuerat, impedirentur. Quæ fraus ut ab Imperio exterminaretur, annis 1594. & 1598. pragmatica decernitur cautio, ut per delegatos alios illæ reuisiones expenderentur, expedirentur. Quid ad hæc Protestantes? ad pristinum ingenium redeunt: artem nouam comminiscuntur. Inter alias reuisionis causas, erat Episcopi Spirensis, contra Marchionem Badensem eiusque consortes, ac reis, ex Interdicto, VNDE VI, quo ij, qui deiecerāt possessione, illam cogebantur actoribus restituere.

*Hæretici
ludunt
Iudicium
Camerae.*

Delegati Protestantes Anno 1601. qui ipsi statim. reliquis calculum suum addiderant, reuisionem omnium causarum ex æquo esse expediendam, à reuisione causarum illarū, quæ Catholicis erāt adiudicatæ, resiliunt; hoc prætextu, causas illas Religionis esse, ideoque non Iudicio Camerae; sed partium transactione componi. At decisiones istæ, in nudo cōsistunt possessorio; nec cardo religionis vllus in istis versatur, sed iure ciuili facile terminantur, tum etiam, quod caput rei est, pace religionis cautū est,

ut

vt clero suæ possessiones, ac dominia rerū in-
 uiolata conseruentur. At quomodo ab Har-
 pyis illis, ac vulturibus protestantibus, quod re-
 liquū est bonorum Ecclesiasticorum tuebun-
 tur Catholici, nisi iure communi experiantur,
 aut vim vi repellant? Omitto præiudicia varia,
 in causis similibus, quas recensent alij; quibus
 malæ fidei arguuntur Protestantes: tum etiam
 quod in controuersijs quæ ex pace religionis
 violata sunt enatæ, plurimum suffragijs locus es-
 se debeat. Redactis ad has extremitates Catho-
 licis; nullum aliud asylum est Iustitiæ, quàm
 ipsius Aulæ Cæsareæ Iudicium, & ipsa Imperij
 Comitia. Sed & hîc Protestantes suo non desti-
 tuuntur ingenio. hoc enim postulant, vt ibi
 nō sint impares numero; sed paria habeant suo-
 rum suffragia, vt nata inter Catholicos Prote-
 stantesque controuersia, concurrentibus suf-
 fragijs paribus, quicquid litis est, decidi neque-
 at. Quas technas, cum Cæsar eradicoatas vellet,
 restituendæ iustitiæ gratia, Anno 1603. Comi-
 tia Ratisbonæ indicit; quibus nihil actum est,
 eorundem Protestantium peruicacia. Denique
 ad Comitia Anni 1608. itum fuit. In istis se-
 ctarij, qui non adhærent Cōfessionī Augusta-
 næ, hoc egerunt, vt, renouata Passauiensi tran-
 sactione, super religionis pace, ipsi etiam hac
 lege comprehenderentur: tum etiam, vt Catho-
 lici, oblitteratis actionibus, quas sibi integras
 reseruauerāt, super ijs, quæ in fraudem consti-
 tutionum Imperialium ab anno 1555. commissa
 fuerunt, tot Archiepiscopatum, Episcopatu-
 um, Abbatiarum, Monasteriorum spolia sibi

*Caluini -
 ste in co-
 mit. 1608
 voluerūt
 cōprehen-
 di in pace
 Religio-
 nis.*

condonarent. Quæ cum iniqua esse viderentur Catholicis, vt & confessionis Augustanæ delegatis, negata sunt. ab hac repulsa, cū nihil esset reliquum effugij; nisi labefactatis ipsis Comitijis, nolle se aiunt hoc Statuum ordinumue dici placitum, quod pluribus illorum calculis fit approbatum: nec se passuros, vt sententia aliqua, pro Catholicis lata, mandetur executioni &c. militem conscribunt; spreto Cæsaris mandato, Iuliacum inuadunt: Franconiam, Alsatiam, & Episcopatum Argentoratensem depopulantur &c. A morte Rudolphi Imperatoris, Palatinus alter Imperij vicarius, Aquisgrani damnatos Cæsaris sententia, pacis publicæ perturbatores, qui Magistratum Catholicum tribunali suo deiecerant, Consules constituit. Deniq; Anno 1613. cum præsentē Matthia Imperatore, Electorum, Principum, Ciuitatumque liberarum pluribus suffragijs conclusum esset, tractationem de restauranda Iustitia, vt maximè necessariam, omnibus pūctis esse præferendam, soli Nouatores, nolle se plurium votis teneri palam dicunt; Senatum aulicum Cæsaris abolitum volunt, & id genus alia. quod Aquisgrani factum sit interregni tempore, confirmari postulant. Petunt in locis Catholicis, suæ religionis exercitium; denique non se ferre aiunt modum, quo pluribus suffragijs ab Imperij Senatu decernantur negotia.

*Caluinistæ
anno 1613.
volūt plu-
rium
suffragijs
vinci.*

Hęc ego per indiculū saltē attingere volui, vt Germani cogitēt, quid Imperij habuerint maiores, qui Carolos, Othones, Henricos viderūt; & quo æuo iā sint: tū etiā, manu quasi exserta tangāt, quib. debeāt præsetes calamitates, quib. eo peruentū est, vt desperatū videatur, remediū

velle proponere, bonis omnib. liberū certè est iudiciū, nō alios quā Protestātes esse, (quo nomine cēseri volūt etiā Calvinistæ,) qui solēnes pacis tā sacræ quā profanæ, leges, Imperij cōstitutiones, Camerę Iudicia violarint, supremā Cēsaris auctoritatē maiestatemq; cōculcarint, comitia dissiparint, Romanum Imperium iustitia & iurisdīctōne spoliarint.

Sed ad Bohemos regredior, qui quā probe disciplina illa, quā à Protestātib. acceperūt, vfi sint, ex scripto, quod Anno 1618. typis vulgatū est, quo cēsar Bohemici mot' fundamētū recēfet, paucis excerpēdū hoc loco duxi. An. M. DC. XI. quo Matthias Imperator Regnum Bohemię gubernādū suscepit, grauius ei questus est Abbas Brunauieſis, quod subditi sui nō tātū se infcio & inuito, sed & plurimū obnitēte, tēplū in oppido Brunauia, quod nō aliū Dominū, quā se posset agnoscere, vellēt exstruere, imò spreta denūciatione ac inhibitione, quā fecisset legitime, summo conatu, per cōtumaciā, fabricæ exædificādæ, ante oculos suos insisterēt. petijt itaque supplex, vt dignaretur Regiā auctoritatē suā interponere, quo subditi illi, quib. nullū omnino ius esset exēdificandi cēptā fabricā, ab illegitimo instituto dimouerētur; tū etiā, ad fidē obediētiāq; quā sibi Domino deberēt, prestādā adigerētur. Cēsar, cui equa videbatur Abbatis petitio, iussit Brunauienſes facti sui rationes reddere, & interea ab opere incepto remittere. Hi neutro paruerūt, ac ne respōso quidē, duplex illud mādatū Regiū dignati fuerūt, sed ad Defensores seu Tutores collegij atque vniuersitatis Pragenſis confugerunt, tantoque animosius structuræ

*Bohemii
Caluinis-
sant.*

*Origo mo-
tus Bohe-
mici pri-
ma; vti ab
ipso Impe-
ratore
Matthia.
vel nomi-
ne eius.
describi-
tur.*

*Abbas
Brunavi-
ensis sub-
diti con-
temnunt
edicta Re-
gis Mat-
thiæ.*

Rex Mat-
thias
stendit
subditos
Ecclesia-
sticorum
vō esse ius
exstruēdi
templa.

sentia

inchoatæ incubuerunt, quanto sibi validius pa-
trocinium, ab auctoritate illorum defensorū,
iam adquisitum putabant, quorum hortatu ac
litteris, ne latum pedem retrocedere, sed quod
serio inchoatum esset, insuper habitis quibus-
cunque mandatis Regijs, viriliter perficere
iuebantur. Anno 1616. cum Cæsar, peractis
negotijs, quæ in alijs Prouincijs obiuerat, Re-
gnum suum reuiferet, & hanc litem quoq; com-
positam pacatè cuperet, etsi in illos refractarios
potuisset iure grauius animaduvertere, Diploma
illud, quod Maiestatis vocant, consuluit, & trā-
factionem, quam Religionis vtriusque confor-
tes iniuerant, penitus introspexit: atque ex il-
lo cognouit, Ordinibus Regni factam pote-
statem exstruendi Tempia; subditorum verò,
ac præsertim eorum qui ab Ecclesiasticis de-
pendent, nullam prorsus factam mentionem.
ex hac verò perspexit, quod eadem potestas ex-
tendatur ad subditos Dominiorum Regiorū,
sed certa limitatione; adeo vt nihil præiudicatū
sit iuribus alicuius tertij. Proinde, euocato ad
se Comite à Turri cum duobus collegis suis,
in hanc statuit sententiam: nempe, subditis ni-
hil iuris esse, in fundis Ecclesiasticorum, tem-
pla exstruendi, siue prætextu litterarum Ma-
iestaticarum, siue transactionis subsecutæ: imò
quod illi, qui opem aut præsidium turbulentis
subditis impertiantur, nullam rationem cui in-
niti queant, producere norint. Defensores, huic
quamlibet iustissimæ, non acquiescentes, rem
ad Collegas referunt, eorum suffragia expiscā-
tur; nouas subtilitates, interpretationes, con-
cessionem comminiscuntur, pro lubricine, ac
quie-

quicquid subditis Regiorum Dominiorum, non quidem ab ipso Rege, sed à tertio concessum est, ad bona Ecclesiastica, subditosq; Ecclesiasticorū extensum volunt: idq; hac ratione potissimū, quod piæ foundationes illæ, Reges fundatores agnoscant, ac bona Ecclesiastica, peculium Cameræ (quam non proprio aut sano intellectu) nominari soleant. Et hanc interpretationem, declarationi Regiæ aduersariam, vsurpata, ad id, suprema potestate, Defensores illi Brunauiensibus insinuant, ac præscribūt, verū hūc esse nucleum, sensumq; Trāsactionis verum, eundemq; contumaciter propugnant. Vnde ciues obfirmatori animo facti, neq; mandatis Regiæ maiestatis sæpius repetitis obsequi, neque à cæpto absistere, neq; clauces templi, vti ipsis præceptum erat, ad Cancellariam Bohemicam deferre, donec capita eorū primaria, ac velut choragi seditionis illius, iussu Regis, tum Imperatoris, in carcerem pertraherentur. Lite simili, in pago Clostergrab, exorta, cum loci illius Dominus, Archiepiscopus Pragensis, ad mandatum Cæsaris, iure suo vsus, templum, quod subditi propria auctoritate exstruxerāt, demoliri fecisset, Defensores illi, nouā sibi occasionē, tumultuū cōcitādorū oblata rati, nouū cōciliabulū cogūt eorū, qui eiusdem sunt, in fide, professionis, (quos ad distinctionem Catholicorum, sub vtraque nominant) quanto possunt numero maximo, nunc illud esse, quo de salute agatur; priuilegijs vim fieri; Diplomati Maiestatico strui infidias; militares copias magnas, quæ contra leges patriæ opprimant patriam, in campum iam eductas; extrema quæque, ni aduigilent, imminere; his

*Bohemi tu
multus cō
citant.*

& id genus commentis alijs omnia promissuo terrore perfundunt. Qui rumores cum in plebem plus nimio suspicacem, tam falsò quàm dolosè dispersi, in apertam seditionem prorupturi viderentur, sollicitè Imperator litteris ad locum tenentes & officiales Regni datis, hoc egit, vt concursus illi ac conspirationes diuellerentur, ac si quid controuerfi inter Status, super religione incideret, illud, in aduentum quem maturaturus esset, suspenderetur, edixit; suisq; priuilegijs quilibet vteretur frueretur, pro suo lubitu. Quibus nihilo meliores facti Defensores illi, Anno 1618.

*Prædicantes
Tubæ
seditionis.*

die 21. Maij, cum pridie per suos Prædicantes pro concionibus, inflato classico plebem concitari ad seditionem curassent, ea cōsilia nefariè inierunt, quæ proximus dies Mercurij, qui fuit Maij 23. detexit: de quo supra. Mox, animis, ad audenda quælibet, obfirmatis, Capitaneum arci Regiæ præfectum, ciues urbium Pragensium aliarumque à fide Regi iurata desciscere, & in verba sua dicere sacramentum adegerunt; alios pœnæ seruos, & vinculis mancipatos, authoritate priuata, fractis ergastulis libertati restituetunt; alios suæ Maiestatis ministros, in carcerem compegerunt; alios bonis exuerunt. Arcem Caralstein, Regiæ Coronæ, thesauro, Regni priuilegijs custodiendis sacratam, Burggrauiò ceterisq; publica Regis, totiusq; Regni consensu auctoritatis iuratisque officialibus submotis, occuparunt. in pecuniam Cis-montanorum Hungariæ confinium munitionibus destinata, aliosque pro-

*Nefaria
Bohemorū
facinora.*

prouentus Regios, manus violentas iniecerunt; Prouincialium contributionum questores loco mouerunt, alios ijs subrogarunt: contributiones dictas, quod ne Regi quidem licuisset cōtra tenorem generalium Regni Comitiorum, in alios vsus impenderunt; fideles suæ Maieſtati Regiæ ciues, minis in suas partes cōpulerunt; sacratissimorum Cæsarū Regūq; muniſicētia, vnanimi omniū Regni statuū suffragio scholas, ac celebrem Academiā Pragēsem, Professoribus virisque religiosis tota Prouincia expulsis, vastarunt; exercitum equestrem pedestremque infestis animis scripserunt; legationibus ad Principes Imperij, Reges atque Respublicas exteras institutis, fœderationes, animorum, armorumque confociationes, contra Imperatorem, Regem ac Dominum suum questuerunt.

I nunc Palatine curculio, quisquis es, & homines, nescio quos, in ius rape, qui indulta principum, obligationesq; disputando, vt ais, in dubium vocare, & annihilare, non rarò, conati fuerunt. Si Iesuitas innuis, manifesti teneris mendacij. Docent Iesuitæ verbis minimè ambiguis; si Princeps Catholicus paciscatur cū hæreticis de toleranda libertate, quam sine maiori detrimento impedire non potest; sine dubio fidem seruandam. Rationem addunt; quia fides seruanda sit in omni pacto licito & honesto: ac tolerare libertatem religionis, ad euitandum maius malum, esse licitum & honestū &c. Quare tui subsellij viris tale quid persuaferis: apud catholicos fidē nūquam merebere, quibus

Vide Be-
can. resp.
ad Aphor.
Calvinist.

quibus caluinista est idem quod Aristoteli homo à lege & iure semotus, id est omnium, si memini, animalium deterrimum; quale scilicet illud hic supra, quoad eius potui breuissime ac moderatissime, ex rebus, in Imperio & Bohemia, gestis descripsi.

Fides Bohemo-Palatina.

Laudatissimum Bohemiae Regnum, cum annexis Prævincijs quod attinet, norunt omnes, quo pacto Religio Romana iam, à multis retro seculis in eo decreuerit, ac orienti Euangelij luci locum paulatim concesserit. Nec minus norunt plerique, quanta certamina exinde sint consecuta; quæq; (licet irritò ferè conatu) Pacificationis media subinde quæsitæ; media scilicet, ne controuersijs in infinitum abeuntibus, discordia animorum cresceret, ac societas humana his in partibus penitus dissolueretur.

Elenchus.

Rabulæ forenses, qui causam tueri nequeunt eloquenti veritate, cū victores tamen videri volunt, loquentia quadam futili, & clamoribus infamis perstrepunt. Simile facit hic fumi- uendulus, cui nimium plus vocis quàm mentis elargita est natura, siue est ex tribu catechistarum, siue Ergasilorum Heidelbergensium; hoc solo felix, quod nemo Alexander nunc imperat. Audiret enim suspensus, appposito supplicij genere, hoc præconis; fumo punitur, qui fumum vendidit; imò qui ausus est Imperatori Ferdi-

Lamprid.

à Bohemo-
Palatinis
causa 3.

ri Ferdi-

ri Ferdinandogrande periurium inpingere, ac perfidos Patriæ proditores dicit, quos constat viros esse auitæ patritæq; religionis ac virtutis obseruantissimos; de quibus infra. Ait blatero Religionem Romanam, à multis retro sæculis in Regno Bohemiæ vicinisque Prouincijs decreuisse. hinc illę, inquam, lacrumæ. Religio illa Romana, neglecta aut prolapsa traxit vna ruina secū Bohemiā. Non vanè Lactantius; *Ideo mala, inquit, omnia rebus humanis quotidie ingruere, quia Deus Mundi huius effector, et gubernator est derelictus: quia susceptæ sunt, contra quàm fas est, impiæ religiones* nec à multis retro sæculis illud est. Sæcula duo effluxerunt; & iam tertium inimus, à quo infelix Hussus in orchestram profiliit, exorsus hanc tragædiam, cuius bonam sperare vix possumus catastrophem. Patent vulgo historiæ, quæ Hydra, illo incentore suscitata, Regnum illud peruasurit, cum publica priuataque rerum sacrarum profanarumque vastitate. At quæ illa est lux Euangelij, cui orienti locum concessit Romana Religio? quis facem prætulit? si lampadem habetis ab Hussu vestro, nihil illa ad Lutherum, vel Calvinum: hic vterq; enim suam sibi facem, longè diuersam ab Hussi candela, inuenit. Ac scire velim, qua fæderatione possit fieri, vt Hussitæ, Picarditæ, Zuuingliani, Lutherani, Calviniani promiscui, religiosos illos Bohemię Ordines vnanimiter possint constituere, quos Vtraquistas nominare possumus Nunquid Hussitæ ac Lutherani hætenus (non enim scire possit quispiam, sit ne in plures annos eadem duratura sententia:) credunt se reapse partici-

*dicitur
quod Fer-
dinandus
iuramentis
statibus
prestitum
ec. vii.
lauerit.*

*lib. 5. In-
stit. cap. 8.*

*Discrepā
tia Hussi
tismi &
Caluinis-
mi.*

pes fieri corporis & sanguinis D. N. Iesu sub
utroq; panis & vini symbolo? At Picarditæ seu
Caluiniani, qui nunc familiam ducunt in Bo-
hemia, credunt, quòd verum corpus ac sanguis
Christi, tãto interuallo distet à Cēna sua; quan-
to Cælum Beatorum à terra dissidet. quæ ergo
fingi potest huius religionis cum altera affini-
tas? vel quæ lux est illa, quæ affulsit vobis ex
Euangelio tam dissono, tã discrepanti? si penes
Hussitas lux est, tenebrę erunt Aegypti acę apud
Picarditas, sin apud hos lucerna est, illis nox est.
Quid isti luci, cū illis tenebris? quid tenebris cū
illa luce? Vultis absoluam vna linea? fumus, ca-
ligo, nox est, ex Apocalypseos puteo, in quem
pręcipitatis, vt Andabata, de luce, sine luce de-
pręliantes, vt angues in Medusæ clypeo, caudis
mutuo cōserti varijs gyris spirisque se distor-
quent ac capitibus dissidentes, mutuo veneno se
conspuunt: sic vestra est hæresis, varia religio-
ne plurimumq; à se inuicem dissitis fidibus, vt
sic dicam, sese mutuo inficiens; hoc solo con-
cors, vt auerfetur vnam illam veram Religio-
nem, cuius vnum, Christi instituto, specta-
bile caput est B. Petrus, eiusq; successor, Le-
gū Interpres in sede Romana, à qua quotquot,
veluti Auentina secessione abruperunt, non
aliter atq; vulpes olim Samsonicæ caudis tantū
colligatæ, huc illuc, auersissimis capitibus, suas
singulæ vias cucurrerunt, ad succendendā Phi-
listinorum segetem: sic exorbitantes per varia
opinionū errōearū diuerticula, veluti signo cō-
muni dato, vt euertāt ordinem Magistratus Ec-
clesiastici ac Politici. Ad exempla prouoco, quæ
sunt domestica. Quid Taboritas ar-
mauit

mauit cōtra suū Regem Sigismūdū? Quid Zifckianarum Eumenidum & Erinnyum stimulauit truculentiam? Quid infamem illam, à Carolo V. ac Ferdinando I. defectionem ac perduellionem concitauit? Quid Rudolphum II. in arce Pragensi oblessum tenuit? Quid Matthiam, hac nostra ætate, Regno suo exuit? Quid Ferdinandum II. à Regno suo exclusit hætenus? Quid Friderico Palatino Ferdinandi diadema imposuit? sola est hæresis, quæ labefactat omnem Magistratum, ac naturam totius vniuersi, omnemque ordinem euertit.

Fides Bohemo-Palatina.

Pro hoc tam inueterato malo sanando, nullum pro tempore visum præsentius remedium, quàm si certis cōpactatis ac libertatis, in Fide, Concessionibus, Concordia (dum meliora sese remedia detegerent) vtrinque firmaretur. Dum fixa ea lex & rata perstitit, nemo fuit, qui de temporum iniquitate quereret.

Elenchus.

HAereseos ferale hyppomanes, malum illud est, quid si dicam insanabile? adeò partu hæreticorum monstrosissimo nihil est fœcundius. vnius Lutheri vide ectypoma, exigua certè fuerunt eius initia, in Saxonia. oppugnabat indulgentiarum Ecclesiasticarum abusum. at non abolebat recepta anti-

In Dial.
aduersus
Melanch.

Cōfessione
de Vener.
Sacram.
Eucharis-
tie
Libello cō-

tra Nycti-
coracem
quendam
ep. i. de
Rep. ordin

quitus Sacramenta, non vellicabat operum bo-
norum merita, nō euertebat Romani Pontifi-
cis, & Episcoporum authoritatem, & quamuis
impurum damnabat cēlibatum; non tamen co-
pulabat vxores sacerdotibus. At idem ille,
haud multo post, aura populari, & studio con-
tentionis prouectus monachus tot annos ac
sacerdos, duplici cōtinētiē voto sacer, virginē
Deo consecratā, nec ab alio fortassis corruptā,
abiecto suffibulo coitu incesto subigere, omni-
aq; instituta Ecclesiæ Catholicæ mox vno pi-
pulo differre nō est veritus. Quæ cū populo se-
cūdo fierent, quid inausum intentatūque reli-
querunt Carolstadius, Munzerus, Zuuingli-
us, Calvinus, alij? Non minus quippe libe-
rum sibi quisque voluit à Luthero abire, quàm
ipsi fuisset à Papa dissilire. Ac Bucerus quidē,
vbi Lutherum carpit, quod sibi non patiatur
contradici, si exigit, inquit, *ne quis à se vlla in re
dissentiat, probet se esse Deum.* Quod Bucerus in
Lutherum, hoc alij vicissim ausi sunt in Buce-
rum, & in se ipsi inuicem, vt iam in numerum
ire nequeas omnium hæresium, quæ natæ, quæ
denatæ sint, vno sæculo. Certe iam tum viuo
Luthero V Vicleffistarum octo pugnātes erant
interpretationes istorum verborum; (Hoc est
corpus meum) vt ipse testatur libello, quem
paulo ante mortem scripsit. Andreas Osiander,
Melanchthonis eiusq; discipulorum quatuor-
decim enumerat diuersas de iustificatione opi-
niones: ipse, de suo, his addit quintam decimā.
Quoties ego causam indagavi tam porten-
tosā, quæ est in factionibus hæreticorum tam
varijs, discordiæ, & in ista summa discordia,
prodigiosæ illius contignationis, vbi agitur

cōtra sacrosanctū Hierarchiæ Catholicæ ordinē, cōtraq; Magistratū Politicū, qui hūc vult saluum & incolumē, nō aliā inueni, quā crimen inobedientiæ. Verē Salustius olim; *Pessimus quisq; asperrimē rectorem patitur.* Nec in alio, quā qui bonus est, dispositio inuenitur constans parendi, pro facultate, legitimi superioris Edicto, gratia ipsius honesti. *non aliud est, vinculum fidei* (iudicio Liuij, ac meo) *quā patere melioribus.* Quid hæretici? *nubes sine aqua, à vento circumlata, stellæ erroneæ; hi sunt murmuratores, queruli, incedentes secundum libidines suas.* qui nolunt illis *auscultare, quos Spiritus S. constituit* *ποιμαίνεν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ*, verē sic, ab ipsa Apostolorum ætate, in hæc tempora, compertum habemus eos, qui monentem Apostolum repudiant; (ubi ait; *Obedite ductoribus vestris: ipsi enim vigilant pro animabus vestris;*) nullo itidem negotio qualemq; Magistratum contemnere. Nam qui tales sunt illi non scripturæ mentem suam accommodant, sed mentem scripturarum torquent ad volūtatem; nec, quā ducit religio, sequuntur; sed ducunt ipsi, quā volunt, religionem. Quorum furem cum Magistratus Ecclesiasticus, ac Politicus conatur legitimis modis compescere, ad arma prouolant, hoc celeusmate; *Oportet magis obedire Deo, quā hominibus.*

Hæc mera libertas; hanc nobis pilea donant.

Perfius.

Ecquam volunt, Gracchi illi, concordiam, quibus Compactatis in fide, Concessionibus firmandam? Quæ lex illa fuit, qua stante, nemo fuit, qui de temporum iniquitate, vt loquuntur, quereretur? Quo legislatore? quando? ubi

hæc nata aut lata lex est? vt Picarditis eadem libertas esset, quæ Hussitis? Ex historiarum analibus liquet, Picarditis, in Bohemia, nullam fuisset libertatē, aut securitatem; sed illos varijs Edictis, Rescriptisq; Ladislai Regis, vt & Imperatorum Ferdinandi I. Maximiliani II. Rudolphi II. ex Regno Bohemiæ eiectos, contumaciamque illorum legitimis pēnis sæpe compescitam fuisse. Nec magis Picarditæ, religionis pace, tueri se possunt in Bohemia, quam Caluinistæ in Imperio Germanico, extra Bohemiam, quod & membrum est Imperij, eandem pacem, vt scutum, obiectare possunt; à qua sunt exclusissimi. In decreto Ferdinandi I. Cæsaris, quod confessu omnium, totius Germaniæ, ordinum, consensuque vnanimi Anno 1555. proclamatum fuit, verba tam clara sunt vt nulla arte Caluinistica eludi queant; Omnes a-

Verba sūt *lij qui supra nominatis duabus religionibus non ad-*
formalia *hærent, hac pace non comprehensi, sed omnino exclu-*
idiomatici *si erunt. Duæ autem illæ Religiones sunt anti-*
Germani *qua, id est, Catholica, & confessio Augustana,*
ci: Doch *quod est extra omnem controuersiam. Fru-*
solleu *stra in omnes formas se Caluinistæ vertunt, vt*
alle an *persuadeant, se contineri eadem pacis promul-*
dere/ so *gatione. & inanissimus ille fucus est, quo Con-*
gemelte *fessionem Augustanam accipere se dictitāt, se-*
beyden *cundum verbum Dei intellectam, vti Pareus in*
Religio. *Palatinatu, & alij aiunt alibi. Nimis rotundum*
nen *Lutheranis q̄s est, in tot colloquijs, Smalcaldię*
nicht an *anno 1537. Ratisbonæ anno 1541. Francofurti*
hängig / *Anno 1558. Naüburgi anno 1561. & alibi habitis,*
in diesem *quibus Caluinistas, Zvvinglianos & alios, quos*
Friden *vocant sacramentarios, à Cōfessionis Augusta-*
nicht ge
meindt /
sonder
gantz.

nae consortibus, separatos, exclusos, reiectos as-
 ferunt. Quæ cum ita se habeant, quid insolens
 sibi vult ille Picarditarum, Taboritarum, Hus-
 sitarum syncretismus in Bohemia? aut cui Ma-
 gistratui præiudicat? Sed ponamus, conuenire
 (quátum sat est oppugnandæ Fidei Catholicæ, &
 perturbando Ordini, quæ Deus constituit suum
 cuiq; Reipublicæ) Bithis illis & Bachijs: quid
 habent cur arma consociant? perduellionem
 moueant? vbi conscientijs (si quas habent, aut
 iure habent,) illata vis fuit? nihil comminisci
 potestis, nihil fingere, nihil pingere: nisi
 quod Iesuitæ sunt, qui scripturarum oraculis,
 Patrum autoritatibus, Theologorum ratio-
 nibus iugulum sæpius petiuerunt; heus, non
 vestrum, non hominum aliorum; sed errorum
 vestrorum, ac fraudum. Et quam gratiam his-
 ce vestris Aesculapijs, pro cura animarum ve-
 strarum suscepta, reponitis? audiamus.

lich auf-
 geschlos-
 sen sein.

Fides Bohemo - Palatina.

AT vbi feruidi hi turbarum præcones (eam sci-
 licet mortalibus felicitatem inuidentes;) vt
 Dauius alter in Comedia prodierunt, extrema aude-
 re parati potius, quam de præconcepta sua persuasio-
 ne, omnia sub potestatem Papæ Ecclesiasticam, & al-
 terius cuiusdam exteri Politicam, redigendi, mirum
 quã in momẽto, quasi omnia, in peius ruere ceperint.

Elenchus.

Solus te iam præstare potest

Euroꝝ in fontem; proxima puris

Sors est manibus, nescire nefas.

Seneca

Herc. fur.

Hederâ saltem aliquâ tuos illos thyrsos velare debebas, Milphio; nec Dauis comparare Patres Societatis, vel hoc saltē nomine; quod hi sunt, quorum frōtes matutinas ac vigilias haut recta intueri sustinent Catechesilatrē tui Heidelbergenses. Non Hectorem Græci, non Achillem Troiani perniciosius formidarunt, quam vos, Iesuitas: qui tamen nihil aliud anhelant, quam vos ad sanio rem mentem reducere. quem in finem, nihil ferē aliorum religiosorum faciūt, reliquum industriæ: quorum scriptis nihil st: tuo edi posse aliud operosius, neque in publicum, quod sit vtilius, gloriosius, augustius. *ferūdi illi turbarum præcones, ais, omnia sub potestatem Papæ Ecclesiasticam, & alterius cuiusdam exteri Politicam redacta volunt.*

Sine virtute argutum ciuem mihi habeam pro præfica.

Plaut
Trucul.

Ain tu Strobile? quā tu illam, & cuius exteri, innuis Politicam? Hispanum vis dicere, opinor, & Hispani Politicam. cur non eodem colore ac tinctura, quæ virtutis est, dicis, Iesuitas fuisse, qui Adamum & Heuam, è paradiso exturbatum, & Hispanorum iugo subiectum voluerint? Tu quisquis es, qui mendacium non magis sedum habes, quam sus lutum, an ignorare potes, quid doceant Iesuitæ, de Romani Pōtificis potestate? Ex scripturis sacris probant, quod Christus Beato Petro Apostolo, vt Pastori Ecclesię ordinario potestatem dederit, sua vice, erudiendi Ecclesiam suam, in vera fide ac moribus, adeo vt nulli errori esset obnoxius, circa doctrinam fidei: quodq; eadem Petri authoritate, omnes legitimi huius successores gaudeāt; ne Diabolus scilicet toti Ecclesiæ aliquan-

Ex cap.
Iob. vlt.
Matth.
16.

quan-

quādo pręualere posset. Addūt, quod Roman^{us} Pontifex successerit B. Petro Apostolo; idq; astruūt ex Augustino, ep. 65. ad Generosum. ep. 106. ad Paulinum. ep. 157. ad Optatum. libro contra duas epistolas Pelagianorum. ex Hieron. ep. 57. ad Damasum. ex Concilio Nicæno primo generali, quod sub Syluestro celebratum est à 318. Patribus; Anno Christi 325. canone 39. ex Arabica translatione. ex Concilio Romano, quod sub eodem Syluestro fuit habitū ex 284. Episcopis Anno Christi 325. cap. 20. Ex Concilio Sardicensi, quod fuit Anno Christi 353. cap. 4.

Docent porrò, quod res est, hanc potestatem scilicet iudicandi de controuersijs fidei, non esse subordinatam vlli politico Magistratui; sed immediatè à Deo conferri: quia finis eius sit beatitudo transnaturalis; ac media quoque fundata sint, in doctrina transnaturali. Politicum verò Principatum, ipsius rei natura distinctum esse, ab illa spiritali Iurisdictione. Etsi enim Magistratus politicus à Deo sit institutus, tamen illum nihilominus esse iuris quoq; gentium, nec ipsius nature terminos excedere, siue spectes ipsum finem, in quem subditi diriguntur; siue media, quæ in ipso regimine, adhibentur; qualia sunt, iura, leges, Consuetudines, statuta recte rationi congruentia, ad finem ordinata, qui est in naturali beatitudine ciuiū inter se degentium. Ac proinde nulli venit in mentem docere, quod, extra quasdam Prouincias, quę sunt in Ecclesiæ Romanę patrimonio, Regna ac Prouincię, in politicis, Romano Pontifici subiectę sint; aut quod in illis Iurisdictionem sæcularē habeat: qua de materia videntur sunt Cardina. Bellarminus, Gregorius de Valē-

Potestas Pontificis non est subordinata Magistratui politico.

Beſſ. l. 5. de Pont. c. 1. 2. 3. 4. 5. Valent. tom. 4. q. 22. puncto 6. Suarez def. fid. cōtra Reg. Ang. p. e. ver. in Dan. l. 8. Pl. Capit.
 tia, Frāciſc^o Suarez, Benedictus Pererius, & alij.
Nec subdolis mendacijs vsquā tibi integumentū tuis;
Nec sycophantijs, nec fucis ullū mantellum obuiā est.
Neque deprecatio perfidijs tuis, nec malefactis fuga;
 Qui vides, Penicule Palatine, Iesuitas apud
 Reges ac Principes Francorum, Polonorum,
 Italorum in magno pretio versari, magnis be-
 neficijs beari, & tamen eosdem Iesuitas esse ais,
 qui pertinacissime hoc agant, vt Hispano om-
 nia subijciant. Diobolarem te scurram esse o-
 portet, cui Imperatores, Reges, principes, cē-
 teriq; ordines Europæi tam sunt fungi, caudi-
 ces, matulæ; vt illis patrocinari nō desināt, qui
 nullius æquē fatagant, atq; eius, vt Imperiū om-
 ne, quod in suos habent, in Hispanū transferāt,
 atque, ex Monarchis Hispani fiant mancipia.

Fides Bohemo - Palatina.

A Vcta quotidie in immensum Religionis graua-
 mina. Inprimis autem, contra datas litteras
 Maiestatis, violentia alia ex aliā enata; templa E-
 uangelicorum recens ædificata, aut diruta aut oc-
 clusa; subornata comminationes, contra fidos Regni
 ordines; legitima & per viam iuris concessæ defensi-
 ones inhibita; noua persecutionum genera; contra
 miseros subditos excogitata, ex quibus non pauci no-
 biles & ignobiles, in periculum capitis & fortunarū
 omnium innoxij sunt vocati; etiam qui defensionem
 naturalem omnibus concessam, aliaque extorta me-
 dia, ad manus sumpserunt: vt ex scriptis compluribus,
 ordinum Regni nomine publice diuulgatis, est cognos-
 cere. Nihilominus hostiliter, ac vi armorum, in eos
 est sauitum tanta crudelitate, vt non modo Bohemæ
 Regnum; sed (quod palam est) Prouinciæ annexæ,
 & vicina, magna ex parte, ferro flammaque defor-
 mata,

mata, æternum barbara crudelitatis monumentum exhibeat.

Elenchus.

Perge, quisquis es, logographe seu mythologe Bohemo-Palatine. cū in Iesuitas debaccharis, non te versari in foro scis, in quo veritatem legibus ciuilibus, tui homines, metiantur. *L. lex Car*
 Expectas vt probem, Pseudole, hunc tuū *nel. x. de*
 libellum famosum esse, teque iuberi ex lege *iniur. c.*
 intestabilem? vis probem esse Deum? & *quod fam. lib.*
 pluet, super peccatores, ignis laqueos? vis vt pro- *Psal. 10*
 bem? *quod dies veniet succensa quasi caminus: & e-* *Malach.*
rūt oēs superbi & oēs faciētes impietate stipula: & in- *4.*
flāmabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum,
quæ non derelinquet eis radicem & germen. Tanta
 confingeres de Iesuitis, quanta non dicam de la- *Apol. 3.*
 trone latro, de scorto meretrix; scurra de mimo: vt *contra*
 phrasin vsurpem S. Hieronymi. hac fini sta- *Ruffin.*
 rent calumniæ, ferremus non nihil, & esset no-
 bis sat roboris Socratici. inò verò non aliter
 ferre possemus, quam si quis ad sepulchrum
 mortuo dicat iocum. Sed quia, tu per Iesuita-
 rum familiam, ac latus, duorum Imperatorū
 capita ac Maiestatem sacrosanctam petis, vni-
 us denati; alterius viui, qui successit ipsi in Im-
 perio ac potestate, non committam, vt alteru-
 tri hoc quantulum est, qualiscunque defensiū-
 culæ videatur defuisse. Vetus verbū est, qui bo-
 na fide Deos colit, amat & sacerdotes. Ergo, qui-
 bonum ciuem ac Christianū, inquā, se perhibe-
 ri vult, legitimū Magistratū veneretur necesse
 est. Cræsi Lydorū Regis celeberrimi filiū natu-
 ra silentio damnauerat, vicit naturā affectus, ac
 gladium

*Si quid
peccarunt
Impera-
tores Au-
striaci so-
laciemētia
nimia pec-
carunt.*

Gladium militis in patrem suum districti, hac primâ voce præuenit & inhibuit; *Noli Regem ferire miles.* Ego, qui virulentissimum nescio quem tympanotribâ audiēs, qui Hyenæ turpis instar sepulchrum velut subit, ac cadauer Imperatoris vnus, (cuius Manes cum augustis Maiorum suorum animis, cœlo beatorum frui speramus;) lacerat, alterius viui famam, nefario ausu violat; vtrumque laruis Erinnyum induit; quæ vix congruè satis affingantur aliqui Mezentio vel Phalaridi, nō cōtinui stiliū ab hisce quibuscunq̃ue vindicijs, vt illorum vocē ac calamum eliciam, qui maioribus copijs vindicare possunt, conscij rerum omnium, quæ gestæ sunt, ex ipsis archiuis. Ait herilis perniciēs, *aucta quotidie in immensum Religionis grauamina.* Non auxit, inquam, Imperator Matthias, non Ferdinandus. nec peccatum est quicquā ab alterutro, imò verò à maioribus illorum, quam quod nimia clementia, vt hoc salua Maiestate liceat, contemptibiliorem Imperij potestatem sibi fecerunt. Nimium nota sunt vtriusque ingenia; quæ scilicet à maioribus illis sibi habent insita, qui cum Rex V Venceslaus Caroli IV. Imperatoris filius, Sigismundi frater, in seditione quadam, sibi elapsus esset è manibus, Curiam Pragensem inuaserunt olim, & Magistratum vrbaniū è fenestris præcipitarunt, in aciem ciuium hastatorum, qui cum venerabili Sacramento, armati processerunt ad concitandam multitudinem, Sacerdote Calicem præferente, ac hymnum præcinnente. *Pange lingua gloriosi.*

*Est in iuuentis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces*

Progenerant aquila columbam

Nimirum gentis huius atque familiæ Vtra-
quisticę, non minus, quam arboris generositas,
ex fructuum probitate cognoscitur. quæ in-
doles quidem, quo diutius per multas ætates
transfunditur, eo certè generosior ac p̄tio-
rior ista merito habenda, stemmatumque in-
signibus splendidioribus exornanda. qua vir-
tute, ne quid latum pilum viderentur maiori-
bus suis Hussitarum primis cecidisse, specimen
illud nuper ediderunt in arce Pragensi, vti su-
pra dictum est, & etiā nū exhibere pergunt illa
perduellione contumacissima, tum etiam me-
morabili illa Comitum Palatini inauguratione;
quam iure factam contendunt enixissimè, ob
violatas litteras, quas vocant, Maiestatis. adeò
deteriores omnes sumus licetia: & vt aliās Comici
verbo dicam.

Terent.

Heaut.

Plaut.

Trucul.

*Nullam rem oportet dolosè aggredi, nisi astute
accurateque exequare.*

Bohemi dicunt, cōtra litteras Maiestatis, vi-
olentiā aliam ex aliā enatā. Licentiam, cū
Platone lubet dicere matrem impudētiae. Ne-
gat illud Imperator seriò affirmatq; nunquam
sibi in mentem venisse, vt Priuilegia, immuni-
tates, Diploma Maiestaticum, decreta Comi-
tiorum, transactiones, & quicquid inter par-
tes, sub vna & vtraque specie, sancitum sit, re-
scindere voluerit. imò verò, non semel, litte-
ris suis, ac Diplomate fidem facit, quod si for-
te alicubi aberratum sit, præter suam volunta-
tem ac mandatum, illud omne restitutum
fese

Plato. de
l. dial. 3.

sese inintegrum, ac bono fine terminaturum,
 vti ipsis litteris supra ostensum est. Negant
 cum Imperatore ordines Catholici, pars me-
 lior Bohemorum. Quæritur; vtri parti fides sit
 habenda potior? Imperatorine ac Catholicis;
 l. omnibus. an Hussitis vtraquists? vetant iura, *ne credatur*
 q. c. de *cuipiam, in propria causa, in præiudicium alterius;*
 testib. l. *itē ne quis in propria causa testari queat, aut ius dice-*
 qui iuris- *re.* Tum etiā addunt Iuris interpretes, in rebus
 dictioni *pleni præiudicij, plenas exigi probationes.*
 præest. *Hussitæ cum suis Picarditis, Calvinistis as-*
 de iurisd. *ferunt, violatas esse litteras Maiestatis: ergo*
 omn. ind. *illis hoc probandum est. l. ab ea parte. s. lege,*
 Alex. & *quidam. 15. l. verius. 21. leg. eū qui. 22. ꝑ. deprobat.*
 las. in l. *Templa, inquiunt, Evangelicorum recens edi-*
 lud. c. de *ficata, aut diruta aut occlusa.* Ne quis, ex Inue-
 lud. *ctiua, seu libello hoc famoso, de sexcentis tem-*
plis hoc intelligat; duo in vniuersum templa
illa sunt, super quibus tantam mouent Tra-
gædiam. Quod autem ad hæc templa atti-
net; Cæsaris Matthiæ (prout ipsi Bohemi fa-
tentur in Apologia, quam vna cum litteris suis,
dicto Imperatori transmiserūt XXVII. Maij;
Anno CIO. IOC. XIIX. cuius supra mentio
fuit habita, rescriptum super illis peculiare est;
quod circa duo illa templa (quæ Vtraquistæ
videlicet fundo Catholicorum inædificaue-
rāt) ac præsertim circa punitionem eorum, qui
Monasterio Brunavv subiecti sunt, actum sit,
illud iure legitimo, atque ex mandato Cæsareꝝ
Maiestatis suæ factum esse. Iuris enim est mi-
nimè controuersi, quod nunciatione noui ope-
ris facta, quiescere debeat ædificatio: alias e-
nim omne post nunciationem, vt illegitimè æ-
dificatum, iure destruitur. & quia post denun-

ciationem, seu inhibitionem quod fit, illud vi factum dicitur; ideo qui vi vel clam edificauit, debet patientiam & impensam tollendi operis *l. competit. 17. §. fin. quod vi aut clam. l. 2. §. pen. ne quid in loc. publ. l. 3. §. item si locum. π. de alien. iudic. mut. caus. fact.* Qui Ioannem Archiepiscopum Pragensem, cuius fundo alterum erat templum inædificatū, nouit, virū illum scit sūma pietate, modestia, māfuetudine; qui nemini sciēs volēs quicquā sit illatur⁹ iniuriæ; sed quālibet poti⁹ cōtumeliā pati, quā in minimò publicū statū ac trāquillitatē perturbari voluerit, Abbas Brunauiensis facilē se tuetur auctoritate Cēsaris, & causæ æquitate. Probēt Harpyæ illæ vtraquē, ius ac fas sibi esse, in fūdo alieno, ac præsertim Ecclesiæ Catholicæ cōsecrato edificare, domino fundi reclamāte. Cur nō probāt ex litteris Maiestaticis? quas quo iure habeāt, ipsi viderint. Notū est, q̄ Imperatorem Rudolphū, in arce Pragensi obsessum tenuerint, & litteras Maiestatis, per vim ei extorserint: quas tamē sua epigrapha vel syngrapha non confirmarunt illi, quos oportebat illis, vt valerent, subscribere. Porro etsi non morosē nimis hīc disquirendum est, quid ab Imperatore Rudolpho, isto casu, quo vis maior ei fuit illata, cui tum resistere non potuit, factum sit ad euitandum maius malum: sed, quandoquidē Bohemi nihil aliud crepant, quā litteras illas Maiestaticas in Religionis negotio, queri possit, idq; salua Maiestate Imperatoria, an Cēsar aliquid potuerit innouare in cōmuni Religionis causa, in præiudiciū Summi Pontificis? Et dicendū, quod non potuerit Imperator præiudicare Ecclesiæ Catholicæ, vel Pontifici Romano, qui

l. un. inf. ne C. de nouiop. nunciat. l. prætor ait. §. 1. & §. prætor ait π. cod. tit.

*De vtroq; templo iura prædistin-
ctius.*

Litteræ Maiestatis nō præiudicant Ecclesiæ, aut Summo Pontifici in Religionis negotio.

2. Cor. 10.
6. 4.

illius caput est. Rationem negationis hanc statuimus; quod iudex, qui controuersiarum, in rebus diuinis, est arbitrator, debeat naturæ fines transcendere: quia natura humana est erroribus obnoxia, imo vero, ex se nihil cernit aut discernit in fidei mysterijs. At Imperator, vt Iure gentis seu consuetudinis, quam habet Bohemi, factus Rex Bohemiæ, non transcendit naturæ terminos, neque iuris gentium: Ergo non potest agere iudicem controuersiarum, quæ metam naturæ excedunt. Sed solus Deus potest constituere hominem, qui vices suas in terris, obeat, omnesque de religione, motas lites terminet *armis potentibus Deo, ad destructionem munitionum, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, &c. in obsequium Christi &c.* Is autem cui Deus potestatem illam transf naturalem est elargitus, non est alius, quam Petrus Apostolus, & Petro succedens Romanus Episcopus, vt paulo ante demonstraui. verba Concilij Romani, quod supra citavi, Anno 325. celebrati hæc sunt: *Nemo iudicabit primam sedem: quoniam omnes sedes, à prima sede iustitiam desiderant temperari. Neq; ab Augusto neq; ab omni clero, neq; à Regib. neq; à populo iudex iudicabitur. Cui subscripserunt Episcopi. CCXXCIV. presbyteri. XLV. August. Constantinus, & mater eius Helena. Et, vt ab vtriquistis non abeam: Sigismundus Imperator, in Concilio Constantiensi, sententiæ Patrum, qui damnabant Ioannem Hus, lubentissimè acquieuit.*

Cætera quæ attexuntur, de excogitatis nescio quibus persecutionum generibus, & id genus

genus alijs, tam sunt falsa, quam verum est, Vtraquistas spreto iure diuino & humano, arma iniusta mouisse contra Imperatorem Matthiam, quod verissimum esse, liquido demonstratum est, quamque hoc sit friuolum, ac infusum, quod fidē suis dictis futilissimis seplasiarius ille Palatinus conatur astruere, ijs mendacijs ac calumnijs, quas Bohemorum ordines illi Vtraquistici impudentissimē diuulgarūt, etiā duodecennes pueri intelligunt. tū etiam, quia noti iuris est, quod nemo testimoniū in propria causa potest ferre *l. omnibus. C. de testib. l. nullus ꝛ. eod.* item quod reiiciatur testis inimicus causa expressa *auth. si testis dicatur. §. si odiosus C. de test.* ac repellatur ob crimen *c. 1. & 2. de except.* Ante tamen quam ad alia progredior, quæro ex vobis, cum Iesuitas omnium calamitatum, quas exaggeratis, auctores esse clamatis, cur eos nunquam publicē accusastis? aut cur non in pœna, id est priuatione omnium bonorum, & æterno exilio, qua vos ipsi, accusatores scilicet ac iudices, contra omne ius diuinum ac humanum, inaudita causa, illos multastis, acquiescendum vobis esse iudicaueritis? dicam quod res est; Etsi nihil aliud deliquissetis Vtraquistæ, quam quod Religiosos Societatis Iesu, è Regno Bohemiæ exturbastis; templa, collegia, bibliothecas, bona illorum occupastis, vi armata; hac ratione maiestatis læsæ rei essetis. *§. publica autem iudicia hæc sunt. de publ. iud. de quo supra.* A Cōstantino Magno permissum est hæreditates Ecclesiæ relinquere, & fana exstruere. *can. videntes 12. q. 1. & l. 1. C. de sacros. Eccles.* Emanuel

Lib. 1. 14

oriēt.

Constit. 1.

1. Iur. or.

tit nemo

nast. bona

immobi-

lia desc.

Ammoin

l 4. de ge

stis Frac

c. 65.

In veterē

morem.

Cómenus, in oriente statuit, vt Ecclesiarum & monasteriorum bona immobilia, intacta sint à fisco: quod & aurea Bulla cōfirmavit. idē sancti Alexis Cōmenus περί τῶ μὴ ἀναγράφειν τὰ τῶν μοναστηρίων ἀκίνητα. Pipinus Rex contra VVifar ium Regem Aquitaniæ cum res quæ in sua potestate erant, & ad Ecclesias, sub manu Regis pipini constitutas, pertinentes, rectoribus ipsorum venerabilium locorū reddere, monitus per legatos, recusaret, bellū movit: & cōtractis vndiq; copijs Aquitaniā ingressus, bello sc̄ res & iustitias Ecclesiarū exacturū pronunciauit, & ita coēgit imperata facere.

Dum hunc s̄. finio, amicus meus ἀρχαιολόγος, A. B. S. I. T. librum quendam Lipsiæ recens editum, hoc anno c 1 7 0 0 . x x . à Ioanne Mylio, artium liberalium ac Phil. M. cui titulus; *etel vnd längst gewunschter gründlicher warhafftiger Bericht / ob was / woher n̄ wie fern / der Churfürstliche Sächsishe Oberhoffprediger Herr D. Hoe / mit der Böhmischen Sach / vnd sonderlich der fūrgangenen wahl / eines neuen Königs in Böhmen / zu thun gehabt / vñ wie es vmb das von ihme an dē Herrn Graffen / Joachim Andre Schließen / gethane schreiben bewandt sene.* id est; Sæpe ac diu optata, fundamentalis vera deductio, An, quid, vnde & quatenus, Electoralis Saxonicae Aulæ primus concionator D. Hoe, cum negotio Bohemico, ac præsertim habita electione noui Regis in Bohemia, rē habuerit: tū etiā quid sit de suis, ad D. Comitem Ioachimū Andream Sclick, missis litteris. Ex hoc scripto cursim nōnulla, quæ non abs re præsentī esse duxi, hīc enoto. Recēset My-

set Mylius ille, quomodo ordinum Bohemiæ, post solennē illā de fenestris præcipationem, delegati, Anno 1618. prima vice Dresdā venerint, & ab Electore Saxonie audiri petiuerint; Itē secūda vice, initio Iulij eiusdē anni in eodē negotio appulerint; D. Hoe vnicē rogauerint, vt, ordinū negociū, quādoquidē Relig. causa agatur, ac gloria Dei scopus sit vnicus, Electori Saxonie, omni, meliori modo, & quoad possit humanitus cōmendaret. Super quo D. Hoe suspensum tenuerit animum cum ob alias causas, tum etiam quod intellexisset, quomodo Cæsarea Maiestas sæpius vltro addixerit permisurum se, absque vllō impedimento, liberū Religionis exercitium, quodque coronam iuxta Maiestatis diploma clementissimē vellet tueri. Imò quod D. Hoe noluerit Electorem Saxonie animare, ad opem Bohemis ferendam contra suam Maiestatem, vel hoc potissimum nomine, quod sub prætensa Religione, non vera Evangelica, sed etiam maximē detrimētosa Calvinistarum Religio comprehenderetur. Narrat porrò Mylius, quomodo D. Comes Schlick Domin. ii. post Trinitatis. IIX. Augusti. itē postridie, id est 9. Augusti Anno 1619. supputatione veteri, cum D. Hoe prolixius egerit: quod nempe ordines omniū sex Prouinciarū prorsus decreuissēt, repudiata Maieſt. Cæsarea, ad Electionē noui Regis pergere, & quādoquidē omnē negociū, hactenus ob Euāgel. Religionē sit agitatū, velle se Principē, qui veræ puræ Luth. Relig. addictus sit ac nominatim Elect. Saxonie eligere; atq; eū in finē se ablegatū, vt intra paucos dies, acceptis quæ ad hoc requirantur,

Comes Io-
ach. and.
Schlick
à Bohemis
ad Saxo-
nem mis-
sus, ad of-
ferendā
ei Coronā

War sie
gleich
auch gar
mit Jo-
na auf d;
meer sich
begeben/
oder mit
Saul
hinder
die Faf-
fich ver-
stecken
wollen

litteris, Coronam ac sceptrum dicto Electori offerret, &c. idcirco petere se à D. Hoe, vt sic vellet Electorem disponere, quo Coronam non repudiet; non remissuros se ab incæpto, quâuis, sciant ægrè ad id inducendû Electorem: qui licet, cû Iona prorsus mare nauigaturus, aut cû Saule post vasa sese occultaturus sit nō distituras ab instantia sex Prouincias. pag. 17. recēset, quomodo D. Garthius (fuit hic Theolog⁹ Lutheran⁹, & cōcionator Pragæ:) ex animo optauerit, vt aliter potuisset cedere electio; imo quòd firmissimè sperauerit cessuram fuisse, vti propria ei⁹ manu, probari possit. p. 18 exponit, quomodo Dom. Hoe nihil magis anxium habeat quàm quod Religioni Lutheranę damnum ingēs hac prospera Caluinistarū tēpestāte, ingruat notas esse artes, ac praxes Caluinistarū Theologorū, & Theologastrorū furentiū politicorū, qui, licet Princeps nullius perturbatā velit cōscientiam, tamen in omnibus constitutionibus, nomine Principis vti siue abuti norint; imò verò Electoris conclauibus inscribere audeāt;

O Casimire potens seruos expelle Lutheri,

Ense, rot a, ponto, funibus, igne nec a.

Brand
süchse.

Pag. 20 narrat Mylius, quid relatu D. Hoe acceperit; nempe quod Comes Schlick, in arce sua, trecentas vulpes incendiarias Sampsonis, in honorem Caluinistarum delineari fecisset, ac vulpes incendiarias designasse Caluinistas. eadē pag. quod Satyrographus seu Pasquillographus aliquis extollit, qua pompa sit (Friderici Palatini) peracta coronatio; quodq; quamdiu fuerit Corona Bohemica, nulla isto ordine, tam concors, tamq; diuina electio sit peracta, atq;

ilia

illa fuerit; illud D. Hoe suo loco relinquit. val-
dè tamè dubitat, an, ob istà electionē, oēs aliæ
superiores, pro inordinatis, discordibus ac nō
diuinis iam censeantur à Bohemis. Multum il-
lud vno bolo fore, ac non tantū illud omnibus
istis Statibus inclytæ Coronæ, qui ante id ele-
gerint, sed etiam omnibus ac singulis Regibus
Bohemiæ in magnum cōtemptum, ac ludibri-
um cedere. &c.

*Es wer
viel auff
einē Bi-
sch.*

Pag 22. ponit Mylius, non dissimulasse Do-
minum Hoe, quòd eiectione Iesuitarum non sit
iuxta tenorem diplomatis Maiestatici; quādo-
quidem in hoc ipso, tale quid contra Sacerdo-
tes, sub vna specie, sit expressè vetitū. quodq;
Comes Schlick ipse idem dixerit; tum etiam e-
narrarit, semet Egra Pragam scripsisse, Proces-
sum contra Iesuitas esse preproperum, ac Tran-
sactionibus aduersari, verba formalia hæc sunt:
An dem war ist/ das er (D. Hoe) darfür gehal-
ten/ die Außschaffung der Jesuiten sey dem Ma-
iestätsbrieff nit gemess/ weil darinnen dergleichen
wieder die Priesterschaft/ der ennerlen gestalt
deuslich verboten/ vñ d; hat Herr Graff Schlick
selber gesagt / darneben erzehlet / daß er von
Eger auß nach Prage geschrieben / der Proceß
wider die Jesuiten sey geschwind/ vñ den auffge-
richten Vorträgen zu wider. Cum verò amica
turbarum speraretur compositio, non diffiteri
Dom. Hoe quod dixerit, vereri se, quòd ex
altera parte vehementer urgenda sit Iesuita-
rū restitutio; nihilominus tamè spem sibi esse
de Transactione, propter illos, non negligen-
da: si quidem ante id quoq;, Ordines Euange-
lici Iesuitas in tutelam seu protectionem suam

*Luthera-
norum in-
dicio ini-
quē Bohe-
miæ ex offi-
cio Iesuitæ.*

fufceperint, vti anno 1611. factum fit &c.

Pareus
docet
quod Prin-
ceps debe-
at unicā
tantum
Religionē
permittere
vq.

Pag. 29. sic habet: Quare Papiftis aliquāto plus quā Calviniftis fidendū fit, caufa ifta eft, quod illi in Pacē Religionis iurauerint; hi verò nūquā super ea nobis (Lutheranis) cauerint, fed simpliciter in noſtrā extirpationē ac dānationē cogitationes intenderint. vnde veris Euangelicis (Lutheranis) ad animū eſſe reuocādum, quid de Religione ſperandum erit, vbi ſemel nidos ſuos fixerit Pareus, qui ſtrenue pugnet Commentario ſuo in Epistolam ad Romanos, quod Magiſtratus Chriſtianus, in ſuo territorio, nō aliā prorſus, quā unicā ſolā, eāq; veram (iudicio Calvinianorū, Calvinianā;) permittere debeat. Deniq; p. 43 cōmemorat, quomodo Comes Schlick, cū pudēdū in modū, nulla venia abeūdi petita, aut data, ſibi Dresda eſſet diſcedendū, nec litteræ illæ plurimis ſigillis munitæ, (de quib. tā multa paſſim verba fecerat, quarūq; argumētū iā ſe præſcire, aut tenere nō diſſimulauerat:) ſibi fuiſſet ſubmiſſæ, multis aſſeuerationib. ac ſūmopere declarauerit, ſe bona ſua, quę haberet in Bohemia, è veſtigio venditurū, nec permanſurum ſub imperio Calviniftarum: ſed ad Euangelicos ſeceſſurum.

Litteræ
Doctori
Hoe ad
Comitem
Schlick.

Cauſā huius ſcripti Apologetici, ꝓ pro Doctoris Mat. Hoe vindicijs edidit Ioh. Mylius, ſi quis forte deſideret, hæc eſt, quā pauculis addo lineis. 23. Aug. An. c 15. 15 c. xix. D. Matth. Hoe, ſcripſit Comiti Ioachimo Andree Schlick, ex animo ſe, vices illius, dolere, quod in cauſa illa cognita, tā ſede deceptus fuerit à vulpib. incediarijs illis Calu. qui vt tāto liberi res ſuas agere poſſet, os illi obleuerint; ad 16. milliaria à ſe ampe

se amouerint, hac cōsolatione, vt illud expone-
ret, quod & alijs nōnullis aperuerit, & ipsi Ele-
ctori Saxoniae infirmatū sit. interea verò tēpo-
ris, dū Dresdæ cōmoratus sit, hac spe, quod o-
pus esset operaturus, in Dei gloriā, in solatiū v-
niuersæ, veræ, Euāgelicæ, Lutheranae Ecclesie
cessurū, lōge aliud quippiā Domini Calvinistæ
cuderint; aliquot probos Euāgelicæ fidei pro-
fessores seduxerint, vt idē cornu secū inflare co-
acti sint. *Misereatur, inquit, Deus; quod in mentē
nō veniat Ecclesia Euāgelica. Quæ spes tandē melioris
hinc, in futurū cōsequetur? Nūquid spiritus ille inqui-
etus Calvinisticus, vbi rerū potitus erit, nobis tolera-
biliora præstabit, quā Papistæ? Istud verò nūquā credi-
derim. O dānū, o ingēs dānū tot nobiliū prouinciarū,
quod oēs illæ Calvinismi faucibus immergētur. Ab oc-
cidētali Antichristo abrūpere, & orientali Antichristo
illū permutare, exiguū est profecto emolumētū. De-
nique cōsolatur Comitē, hoc ipso, quod, Deus
nimirū ex illo malo hoc boni elicuerit, ne qua
illius rei se faceret participē, obtestaturq; insu-
per per amorē Dei, ac Christi vulnera, vt Zelū
istū, quo accēsus fuerit aduersus sūmē noxiam,
blasphemā, dānatissimāq; doctrinā Calvinisti-
cā, nō remittat, vel hoc nomine, quod iugū Pa-
pisticū ferre nō potuerit; iugū illud Calvinisti-
cū autē nō sit minus in supportabile, imò verò
lōgè intolerabilius. Ceteroquin purget factum
suū, corā Electore (Saxone) ac dolū Cal. aperiat.*

Cuicūq; leuiter saltē gustare cōtigat Tibe-
rim, nō potest hūc cādorē Saxoniciū, ac Luthe-
rana dignū libertate, nō cōmēdare, ac suis qui-
busq; locis applicare circa hāc rerū Bohemica-
rum vertiginem.

Fides Bohemo - Palatina.

A Tq³ equidem, cum memorata prouincia, multis iam annis, imprimis verò hisce posterioribus, vicina Hungaria, contra potentissimum hostem Turcam, fidam semper operam præstiterint; pro defensione imprimis ac sustentatione propugnaculorum limitaneorum, nec sanguini nec fortunis suis pepercerint, hanc tandem gratiam tulerunt, vt modo dictæ arces & propugnacula, milite, armis, & commeatu planissimè nudarentur; quæq³ pro Turcis propellendis fuerant destinata, in ipsorummet, qui ea liberalissimè suppeditarunt, perniciem & extinctionem conuerterentur. Nec multo aliter in alijs Imperij Prouincijs, quæ exsoluendæ ab antiquo restabant, in Turcas contributiones, non solum rigide exigebantur; sed à circulis quibusdam Imperij, in particulari, pecuniæ pro arcium limitanearum defensione, aliæque nouæ contributiones petita & obtenta, non ad Collimitij (quod prætendebatur) defensionem, sed fidorum Imperij membrorum oppressionem erogabantur. Hoc quid est aliud, quam murum Christianitatis Turcis obiectum, non tantum sponte perforare & suffodere, sed & Hungaricam nationem hostium seruituti exponere?

Elenchus.

Vetus dictum est, nihil esse grauius calumnia: in qua duo, vt plurimum sunt, qui inferunt iniuriam; & vnus saltem qui eam patitur. Calumniator est, qui infert iniuriam, hoc ipso quod absentem accusat, & qui accusanti fidem habet, tantum non in pari culpa est; eo quod innocentem damnat causa inaudita. Qui absens est innocuus, & ab ipso calumniatore affi-

afficitur iniuria, & ab ipso, qui præbet aures calumnijs. Hyena istæc Bohemo- Palatina Matthiam Imperatorē inclytæ recordationis, Cœlo Maiorum suorum tamdiu adscriptum petit infectis dentibus, vt in Ferdinandum II. virus linguæ colligat. Quod à Bohemis pro nominis Christiani conseruatione, aduersus communē eius hostē, ac tyrannidem Mahometanam erogatum est, illud bene collocatum dicimus. Quod Prouinciæ federatæ idem cum Bohemis fecerunt, bene factum ducimus. nec tam vili sumus animo, vt bonum factum, in hoste, non possimus laudare. Reddiderunt debita? cui tributum, tributum: vectigal, cui vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem? Ex *Rom. 13.* Pauli præscripto, ac Dei mandato fecerunt. Si quid præstiterunt præter debitum, pro beneficio censendum fuit. Sed quod omnia illa quæ recensentur de arcibus & propugnaculis, quæ milite ac commeatu nudata sint: quæq; aduersus Turcas erogata sunt, in ipsorummet conuersa sint extirpationem, hoc verò est intolerabile. Perdidistis vinum, infusa nimium frigida: si quid boni collocastis in Matthiam Imperatorē, hoc tãto malo adoperijstis, vt nec fructus aut voluptas inde ad Imperatorē redūda- *Ipsi Bohe- mi pecu- niam Cis- montano- rum Hū- garie cō- sinū mu- nitionibus destinatā expilatū; de quo iu- pra.* uerit; nec vos aliud maneat quam sempiterna infamia. Et si verum audire vultis, quid de nōnullis beneficijs, quæ aliquando in Imperato- res Reges vestros contulistis, habendum sit: dabitis mihi veniā, si de illis dixero, quod Fabiū verrucosum ait Seneca dixisse; beneficiū videlicet, quod ab homine duro aspere datum sit, panem lapidosum esse, quem esurienti ne-

*Bohemii
suis Regi-
bus Priui-
legia, in
necessita-
tibus e-
orū extor-
serunt.*

cessarium sit accipere, durum tamen & acerbū
esse. Beneficia quedā sic interdum erogauistis
vt inpetrantē aliquādo pœnituerit. Scitis enim,
quid nō immunitatū, ac nescio quid nō priuile-
giorū, vrgēte aliqua necessitate, aut Rege vestro
in extremis, cōstituto extorseritis. Scitis, quid,
nescio quorū priuilegiorū obtensa nescio qua
vmbra, aduersus Regē vestrū Imperatorē Ro-
manorum, in illa senectute, atq; in ualetudine
sua extrema, deliqueritis. Falsō dicitis, quod
ille vos oppressos voluerit. cōtra propriam cō-
scientiā agitis, quoties spargitis, quod vos ex-
stirpatos voluerit. Non ille murum Christia-
nū Turcis obiectum vnquam voluit perfode-
re; sed fulcris nouis semper stabilire. Non ille
Hungaricam Nationē voluit hostiū seruituti
exponere, sed illam, vel proprii corporis vi-
tæq; obiectu, quod fecit bellis contra Turcam
gestis maximis, in libertatē vindicare. Non Im-
perator Matthias fuit; Nō Ferdinandus est, qui
turbatam voluerunt Rempubicā Christianā,
quo super protestationes, diplomata vtriusq;
publica, tā sunt manifesta, quā sol lucet me-
ridie. vtraquistarū antesignani sunt nonnulli,
quorum malitia, cum ipsa maximam veneni
sui partem bibisset, Gabrielem Bethlen, ad oc-
cupandam Hungariam, ac depopulandam Au-
striam, è Transsylvania euocauit: *Quorum*
Psalm. 13. os maledictione & amaritudine plenum est: ve-
loces pedes eorum ad effundendum sanguinem. vbi
leges estis, quibus interdum maiestatis crimē
est habitum, maledixisse Principi? Modest. l. fa-
Exod. 22. mosi. 7. ad l. Iul. mai. in π. Diuina lex est; Dñs ne-
detrahās, & principi populi tui non maledices. vbi
pœnas

pœna es hodierna? vbi vindicta, quæ olim fuisti? Locuta est Maria contra Moyſen, propter vxorem eius Aethiopissam, ac percussa est lepra. Percussi sunt quatuordecim millia hominum, & septingenti, absq; ijs qui perierant in seditione Core; quæ verborum iniurias nondū exceſſerat. Fides Bohemo-Palatina.

Speramus autem, notum esse plerisq; ; quàm non solum cum S. Romani Imperij benè animatis Electorib. & Principib. sed & alijs quibusdam Regibus, incipiente & augescente periculoso hoc incendio, omni fide & diligentia, de eo cõmuni auxilio restinguendo laborauerimus, sed & fidis ac sinceris admonitionibus pariter & intercessionibus, si quidem lenioribus remedijs locus aliquis superesset, nihil intentatum reliquerimus; vt ostenderemus nihil nobis gratius & optabilius accidere potuisse, quàm si dissidium hoc, inter Principem, sibiq; commissos Prouinciæ ordines & subditos, adhibitis antiquo more ipsis Prouinciarum delegatis, maturè & in herba sopiri & aboleri potuisset: cum testetur experientia, longè remotorum Regum ac Principum interpositione rarè dissidia feliciter cõponi; sæpius tempus consumi; ipsaq; morâ pericula aggrauari, vt alia incõmoda prætereamus. Testatur autè & reliquæ circũstantiæ, quid de re tota sit sentiendū, dū nō solū in puncto suspensionis armorū, menses bene multi sunt cõsūti, hoste interea inpune grassante, Regnūq; depopulāte: sed & postea, cū interpositionis negociū agitaretur tēpus nō minus segnitè est è manibus emissū; cū tamē in huiusmodi occasionib. mutuis offensionib, durātibus, ac incūbēte vi hostili, maturiora lōgè & efficaciora remedia requirātur. Adde q̃ res fuerit planè factu impossibilis, gliscētibus hostilitatib. securitate nulla nec data nec accepta, per
medium

medium Interpositionis, salutare quicquam ac pro bono Reip. ordiri aut perficere.

Elenchus.

LAcones, vt memini, Ctesiphontem quendā Leiecerūt, quod profiteretur, de re qualibet totū diē posse dicere; addita hac dānationi sentētia; Boni esse oratoris sermonē reb. parem habere. Fieri enim vix potest, auctore Plutarcho, vt garrulitatem non comitetur maledicentia. Locutuleius iste, dū verbis humidis ac lapsantibus, studium ac industriam Comitum Palatini, super restituenda inter Matthiam Imperatorē ac Bohemos, pace, multis extollit pluribus Imperatorem vituperat, quod nō illam viam ingressus fuerit, qua ire debuerit. Ego, ne verbis tam multis, tam pauca dicam; sed plura paucioribus; dico; Quod Romanorum Imperatorem non decuerit, cum subditis perduellibus, tam diuinæ, quam suæ Maiestatis imminutæ reis, turpem atque Imperatorio Regioque suo nomine indignam pacem facere. Ad literas ac Diplomata Imperatoris prouoco; ex quibus strictim hæc, etsi ante iā dicta sunt, repono. Scripsit Imperator ad Bohemos, quoad eius potuit fieri pacatissimè. Primū; nō se adduci posse, vt approbet, quod Bohemi V Vilhelmū Slauata, de Chlū, & Iaroslauū Borzita de Martinitz &c. suū locū tenētes, ac Secretariū, fideles sibi dilectos, è fenestris, tā horrendū ac barbarū plane in modū, præcípites deturbauerint. Secūdū est, quod hoc facinus tā immane ac crudele patrauerint, in Arce sua pragēsi Regioq̃ throno, in Cācellaria

ria Regni, vbi summa securitas, lociq; religio
obtineret deberet. Tertiū est, quod nō decuerit
ordines sub vtraq; , contra illos, vt locū suū te-
nentes ac ministros, citra vllam, ad se, delationē
præmissam, citraq; viā Iuris ordinariam, causa
prorsus inaudita, insurgere ac procedere. Quar-
tum est; Quod ordines sub vtraq; , sine sua, vt
legitimi Regis ac Domini præscientia volun-
tateque non debuerint copias militares eque-
stres pedestresq; conscribere, apparatus belli-
cos instruere, præsertim, vbi de nullo hoste cō-
stet. Quintum est; quod nefas sit, per illam co-
piarum militarium conscriptionē minimē ne-
cessariam, fideles sibi dilectos subditos, præci-
puè verò egenos homines in Diœcesibus circu-
lisq; , in extremam miseriam calamitatemque
demergere; aliaque nefaria, quæ post illas, quas
sibi miserint, litteras patrauerint, aggredi. Sex-
tum est, quod ordines sub vtraque, non debu-
erint ista & alia, sub hoc prætextu committe-
re, quasi Diploma Maiestaticum, super libero
Religionis sub vtraque, exercitio abolendum
sit. Primò; quia nihil sibi vnquam proposuerit,
quod ad oblitterationem abolitionemque si-
ue diplomatis illius Maiestatici, siue initarum
inter partes, sub vna & vtraque, conuentionū,
Transactionumq; faceret. Secundo; quia nulli
alteri, vt quicquam fieret in præiudicium illo-
rū, vnquā concesserit. Tertio; quia, numquid
alius forte è Statibus Regni sui Bohemiæ, tale
conatus sit, de eo nihil sibi vnquam cōstiterit.
Quartò; quia non alia voluntate fuerit, aut sit,
quā vt Status, sub vna & vtraq; , sua manu asse-
rat, eosq; cum Priuilegijs, libertatibus, litteris
Maie-

Maiestaticis, Comitiorū recessibus, trāsfactionibusq; vltro citroq; initis tueatur. Quintò; quia nihil sibi prius foret, quā vt citius meli⁹, in propria persona, ad thronū suū Regiū, inter suos fideles & obediētes subditos triū Statuū, incolarūq; redire; ac omne illud, quicquid super isto cōtigerit, quodq; forte an ex errore sinistroe sensu quopiā, in hanc vel illā partē detortū fuerit, cū Dei gratia, præ manib⁹ sumere posset ac cōponere. Sexto; quia, cū partim præ corporis inualetudine, partim præ negotiorū aliorū pōdere, Ipse, ista tēpestare, in Regnū suū Bohemię proficisci nequeat; sine vlla mora, certos spectatos ac primarios viros, ad cōplanationē expeditionēq; eius, quod præposterè fortassis admissū fuerit, cū plena potestate, delegaturus sit. Septimò; quia si quispiā, quicūq; cuiuscunq; sit ordinis, alicubi forte se grauatū sētiat, iure ordinario, secundū tenorē Priuilegiorū regni, litterarū Maiestaticarū, Edictorū, libertatū, constitutionū, vtī frui possit. Octauo; quia nemo sui ipsius Iudex esse debeat. Quibus sic positis, mandat Imperator clemētissimè ac paternè (quādoquidē illa, quæ tumultuariè, citraq; omnē ordinē iuraq; manifesta, ac contra ipsorumet Priuilegia sint præcipitata negocia, bono fine terminari nequeāt;) vt tempestiuè consiliū in melius commutent, damnis omnibus, cum proprio tū accolarum abstineant, pacatè mutuo agant; sicuti & Ipse (quāprimū videlicet ipsi vtpote qui primi arma sum pserint, collectas copias, à signis dimissas exauCTORauerint) militem quē, pro sui defensione necessariò scripsisset, sacramento exsolutum exauCTORARE, omnemq; controuersiam placido fine terminare velit.

Quæ omnia hîc, ex litteris diuerfis, ac diplomate Imperatorio, vti supra recēfui, de industria volui redingerere tibicini illi nō Arabico sed Bohemo Palatino, qui

Nescio quid secum graua cornicatur ineptè:

Pers.

Dū occinit toties belli calamitates, quarū causā in Matthiā Imperatorē, augustę memorię, & in Ferdinādū II. illius in Imperio, ac Regnis Hūgarico ac Bohemico, successorē vanissimè flagitiosissimeq; conijcit. Qui nondū ὁνὺ κεφαλὴν ἡ σὺὸς παρδίαν ἔχουσιν facile intelligunt, nihil à Principe, ad subditos rebelles, scribi potuisse, salua maiestate, clemētī, nihil lenius, nihil māfuetius. Tam facile Bohemi, tum potuerunt in gratiā redire cū suo Rege, quā Oūini^o Camil^l olim potuit recōciliari Alexādro Seuerō: qui cū intellexisset illū rebellionē moliri, ac tyrannidē affectare, ad se vocari iussit, ac gratias egit, quod Reip. curā suscipere vltro tētare. Arma, quę temerario nefarioq; ausu, primi, nulla cogēte necessitate, nullo metu hostili vrgēte prehēderāt, ad Cēsaris nō dico mādatū, sed expostulationē benignissimā ac monitionē paternā, abijcere; cōiuratos pauculos turbones, immanissima seditionis violētissime capita, noxiosq; parricidas, in penā arbitrariā dedere, ē vestigio; qui circa religionis negociū, aut extra illā, se alicubi grauatos putabāt, ius suū ex tenore Comitiorū Anni 1610, secūdū formulā ijsdē Comitij expressā, prosequi debebant. Nihil horū fecerunt perduelles; sed iā ante, cū ipso nēpe seditionis exordio, Principis iure violato, penes quem est potestas Magistratum creare, præficere, cum priuatos quosdā extreme temeritatis homines, seditionum patronos constituissent, qui pro

*Afrinica-
put, aut
suis cor
habent.*

*Ad. Lam-
prid.*

potestate magistratuq; (quales manifestò tenētur Maiestatis, lege Iulia;) scientes volentes, dolo malo, omnia in contemptum supremi Magistratus sui Regis gererent, ne quidem vlla responsione Regias litteras dignati sunt; Diplomata Regia consciderunt, pessum dederunt; immodicis exactionibus ac tributis, populum miserrimum, Imperatoris subditos exoriarunt; oppidis ijs, quæ in fide Regi data perstabant, ac præsidarios ab Imperatore, in omnem euentum, susceperant, excidium vltimum, vi armata, comminati sunt; quædam summa vi in potestatem redegerunt; deniq; progressum hostilem, initijs illis turbulentis non indignum fecerunt. Quid ex aduerso hîc Imperator? nonne arma, pro sui Regni defensione, vel potius recuperatione debuit mouere necessario? nōne signa infesta in Catilinā, siue Spartacum illum, eiusq; complices immittere? Et quibus legibus Romanorum Imperator, cum teterrimis illis perduellibus, pacem facere debuit? vidissent, inquires, arbitri, quibus quibus potuissent; Electores scilicet Palatinus & Saxo, pro Bohemis, Elector Moguntinus, & Dux Barioariæ, pro Imperatore. An Imperator Romanorum, in causa subditorum suorum debuit simpliciter compromittere, sine vlla clausula, super dedendis sibi proceribus rebellionis auctoribus? An compromisso non fuit adiicienda clausula? [vt si quatuor illi dissentirent, quintum assumerent.] Quem hîc quintum inuenissent Arbitri? Diuisis vtrimq; sententijs, quod futurum erat, ex illa Religionis disparitate, partes vtrinq; suæ sententiæ suæ voluisse elige-

eligere suffragatorem : adeò vt tutius sit in arbitros imparis numeri conuenire. *l. item si vnus. § principaliter. x. de recept. arb. can. speciali, de Appell. c. 1. de arbitr.* Quicquid sit, ne quid intentatum relinqueret Imperator, ex compromisso ad arbitros illos ire voluit. Sed, cum nemo cogatur arbitrium seu compromissum, in se recipere, detrectauit hoc oneris Seren. Dux Baioariæ, vt accepimus: vel quia, vt mea quidem coniectura fert, pro illa ingenij sui grauitate iudicauit, non ex authoritate Maiestatis Imperatoriæ; vel Principum S. R. Imperij esse, de famosis delictis, vt loquitur Iulianus Iurecōsultus, ad arbitriū iri, vel de ea re, de qua publicum iudicium constitutū est, quæq; utilitatem respicit publicam; qualis est vindicta malefactorum. *l. ita vulneratus. x. ad legem Aquil.* vel quòd pro illa, qua valet, sagacitate, nescio quid artium Caluinisticarum latere suspicatus sit: nec Bohemos, suo tantum Marte istud exhibendæ Tragædiæ exorfos esse præludium. Ad me quod attinet, si quidem ex præteritis conijcimus & præsumimus futura; *c. Mandata. 6. §. fin. & c. scriba eis. de præsumpt. ex consuetudine, voluntatem; l. librorum. §. quod tamen Cassius. x. de leg. 2. item ex præsentibus alia non præsentia; c. ex studijs. de Præsumpt.* inter illos me agere non dissimulē, quibus, (nō aliter atq; Iurecōsultis aperta ac violenta est præsumtio, quæ videtur causas habere necessarias præcedentes: vt si quis inueniat vxorem prægnantem, quam nō strinxit vinculo carnali, præsumptio violenta fit, ab alio esse defloratam: vel si, ex decennali peregrinatione redux, anniculū domi offendat.)

ca. innoct.
it. vbi Pa-
norm. &
consil. 64.
Ang. con.
84.

*l. non di.
stingue-
mus. 77. §
Iulianus
indistin-
ctè. x. de
recept. ar-
bitr.*

*I cum si. in
difi
us x de
is qui sunt
fui vel al.
iar.*

*Catholica
rū n mia
securitas.*

Plin.

*Calui-
nist a suos
vbiq; spe-
culatores
habent.*

nō tātū prona, sed etiā violēta est suspicio, faci-
noris illi° cōsiliū multò ante coctū fuisse, à nō-
nullis siue Catechismi Heidelbergēsis siue Cōf.
Belgo-Batauæ Protosynagogistis; qui domus
Austriacę potētiā magis oderūt, quā Hannibal
olim Romanos. Dū Cathol. intra muros Semi-
ramidis agere se arbitrātur, in medijs Halcedo-
nijs; illi Conso, consiliorū Deo, maioribus ho-
stijs optimē litant, id est, occultissimē. nec res
tantulacunq; fit, contra Austriacos, quam non
hamis aureis piscētur. Habēt nō in Europatātū,
sed & extra illā *ōlaxsas* suos stipendiarios, ve-
luti exploratores, in speculis, qui secretissima
quæq; rimantur; & vt vultures triduo dicūtur
cadauera præsentiare, sic turbas in Rebusp. hinc
inde orituras præsagiunt; scintillis aridam su-
perstruunt, flammis oleum affundunt. Tot an-
nos iam nouimus Neptuni alumnos; qui referūt
elementum illud cognatum, turbulentum. . ad
minimum bellisignum aduolant, & ex leuicula
quadā cōmotiuncula, molesilla ac machina cō-
iuratorū, mēbris, omnibus ceu manusferenta-
riorum ocysimē impellitur. videmus Aeoli fi-
lios non tulisse diutius hanc pauculorū annorū
malaciā, ac Domus Austriacę tranquillitatem.

Heresis est Caluinianorū (de Lutheranis hic nō
ago, qui agni sunt apud lupos illos vt dixi, ves-
pertinos:) quę motu & inquiete gaudet; diu sub
pellibus nō hyemat. Nuper ex clandestinis ali-
quot annorū coitionibus, cum illa Bohemorū
perfidia, ceu iam detestis insidijs proruperunt,
ac Romani Imperij, Imperatorūq; Austriacorū
stomachum letali vulnere petiuerunt.

*Aspicis hæc? an te, Genitor cum fulmina torques,
Nequic-*

*Nequicquam horremus? caciq; in nubibus ignes
Terrificant, animos, & inania murmur amiscunt?* *Virg. Aeneid. 4.*

Ego pedem retraho; hac vna quæstione; ex qua syllogismum formet, cui lubebit. Fridericus Elector Palatinus, diffidiū inter Imperatorem, & subditos eius intercessione sua libenter cōposuisset: sed tales fuerunt vtrimq; circūstantiæ inter dissidētes, vt non aliter videretur Imperatori, quàm bello iusto ac necessario finiri posse diffidiū: quæritur; an hoc ipso nō sit via sat iusta Friderico Palatino strata, vt post mortē Imperatoris, excluso Imperatore Ferdinando, (iam tū, viuēte suo patruele Imperatore Matthia, in Regē Bohemiæ electo & coronato;) Regnū, illud Bohemiæ titulo iusto possideat?

Fides Bohemo- Palatina.

Quid quod exoptatissima pacis conciliandæ occasio, ab excessu Matthiæ Imperatoris laudatissimæ memoriæ, neglecta fuit, an abiecta? instinctu (vt credibile est) & artibus improborū quorundā. qui cum legitimis medijs, ac ordinaria Iuris via, cupiditates & vindictā suā explere nō possent, armis maluerūt; eoq; pro animis cōmotis & irritatis Bohemorū demulcendis & cōciliādis, nō fidos & prudētes Regnicolas, nec ex optimatib. integriores, sed ipsosmet perduelles, patriæq; suæ incendiarios, omnib. suspectos & exosos, immo & exteros, & qui ab exteris depēdebāt, sequi maluerūt. Vnde factū, vt loco realis satisfactionis & securitatis plenariæ, quæ Iure optimo, in re tã seria ab Ordinibus exigebatur, verbales confirmationes & chartaceæ rescripta offerrentur.

Elénchus.

Alphonfus Rex Arragonum, mulierē impudentius saltantem videns; Expectate, ait, mox Sibylla edet oraculum.

Plaut.

Amphit.

Concedite atque abscedite, omnes de via decedite.

Cæsar
Ferdinā
dus scri-
bit Prote-
stantibus
Rotebur-
gi congre-
gatis.

Omnia mihi hîc infra indignationem verba sunt, quibus proscribendum dicam sæculo infandum illud caput Therisitæ seu Archilochi, qui à violatis Manibus Imperatoris Matthiæ, dentibus infectis ijsdem, Sacratissimi Imperatoris Ferdinandi caput viuum petit Sed paret artem ac disciplinam; obtineat colorem: maledicere temperabit huic Principi, si sapit: quem si Religionis aram; tribunal Iustitiæ, prudentiæ delubrum; mansuetudinis sacrarium; moderationis, humanitatisque lararium; virtutû thesaurum dicamus, parum dicere nos profiteamur necesse est. Testatum dedit Cæsar Ferdinandus, & litteris suis, quas ad Electores ac status quosdam, Roteburgi congregatos, X. Sept. CIO. IOC. XIX. emisit, & scripto Francofurti edito, quam iniquè secum agât Bohemi, quod sinistras prætensiones suas, quibuscunq; prætextibus ac coloribus vndiquaque conquisitis integere studeant. siquidem ex rei veritate sit, quod statim ab excessu prædecessoris sui Matthiæ Imperatoris, simulatque gubernatio Regni Bohemiæ, sibi vt legitimè electo, proclamato, coronato, vncto atque inuestito Regi cesserit, pacificum, sincerum, ac publicæ tranquillitati maximè deditum animum suum Regium, Ordinibus Bohemiæ, omnique hominû generi ob oculos posuerit, hoc ipso, quo non tantum omne illud præstiterit adimpleueritq;, quod tempore coronationis suæ litteris Reuersalibus cauerit; (quas Reuersales, ne vel in minimo vnquam puncto violauerit, vti falso à Bohemis accusetur:) sed etiam litteris instru-

men-

mentisq; non semel, iisdem Bohemis declara-
uerit, istam sui Regni depopulationem vasta-
tionemq; , qualem ex bello continuè gesto se-
qui oporteat necessario, minimè sibi iucundam
accidere; sed hoc longè potius in votis esse, vt
pacata sint Regni sui ineundi auspicia; omnia
in statum tranquillum possit reponere, iuri
vniuscuiusq; patrocinari, ac grauaminibus le-
gitimè mederi: addita hac sæpius iterata com-
monitione paterna; vt testificandæ suæ obedi-
entiæ ergo, arma, quæ primi sumpserint, pone-
rent; vti et Ipse è vestigio facere, ac pacatis a-
micisq; tractationibus locum dare paratus sit:
in cuius rei testimonium euidentis extemplò,
exercitui suo armistitium indixerit, idq; non
minus rei Bohemicæ Directoribus, quàm à Co-
mite de Boucquoi Capitaneis Bohemorum sig-
nificatum sit, indicari curauerit. Cum autem
prorsus meritoque sibi duxisset fore, vt Ordi-
nes Bohemici, clementissimæ, paternæ, benignæ-
que suæ declarationi, ac pacatæ Intentioni,
in bonum Patrie, ad euitationem omnium ex
post facto subsecutorum extremorum, (de qui-
bus, tam graues nunc moueant querimonias,
ac culpam eorum omnem in Se coniectam ve-
lint;) obsecundarent, ignemque candentem, ne
in flammam tam altam assurgeret, in ipsis cine-
ribus secum vellent suffocatū, prorsus omnia
contraria ostenderint; eo quòd non solum, neq;
illam, isto modo, vt dictum est, abs se indictam
armorum suspensionem, neq; oblatas tractati-
ones amicas inire voluerint; verum etiam lon-
ge se infestiores gesserint, suum militem, cui im-
peratum erat armistitium, vi armata hostiliter

*Ferdinan-
dus pacis
cupidus si-
mus*

*Ferdinan-
dus suis
indicit in-
ducias.
petitq; vt
idem Bo-
hemi fa-
ciant.*

adorti sint; imò verò, ne vel minimo responso
Ipsum dignati sint. denique indecora facinora
molitionesque, in dies, in horam vsque presen-
tem, quibuslibet excessibus adeò cumularint,
vt prolixius illa recensere, nimis longum foret
ac tediosum. Et quamuis Bohemi peruicaces
hanc rebellionē suam obtextu Religionis pal-
liare comentur; manifestum tamen esse atque ir-
refragabile, in illo totius negotij decursu, nul-
libi Religionem fuisse impugnatam: prout non
semel etiam ingenuè ac speciatim fidem dede-
rit, de nullatenus, in futurum, turbanda Religi-
one; addita hac professione, nūquam animo sibi
vel fuisse, vel esse destinatum, vt, ijs siue indul-
tis siue litteris Maiestaticis, quas Bohemi, à Ma-
ioribus suis obtinuerint, quicquam derogaret.
Et quamuis, Imperante suo Prædecessore, for-
tassis tale quid admissum alicubi fuerit, eius,
nec sibi reddendam esse rationem, nec culpam
meritò luendam: multo minus, siue Bohemis si-
ue alijs causam esse, cur ipsi diffidere debeant.

Pl. Mil.
Glor.

*Os habet, linguā, perfidiā, malitiā atq; audaciam,
Confidentiam, confirmatam, fraudulentiam;
Impurus ille flagritriba Bohemo- Palatinus?*
frustra est. vera sunt quæ Optimus Imperator
recēsuit; quæq; per Legatum suum Comitem in
Hohenzollern corā Protestantibus, qui Mense
Nouembri, Anno 1619. Noribergæ congregati
fuerunt, repetijt solenniter.

Fides Bohemo - Palatina.

INterim nouum regimen & gubernationis exordia
vi & armis placebat auspici; leges Regni funda-
mentales, Priuilegia Prouinciarū eorūq; observatio-
n, cui vni verū obligationū omnium fundamentū inni-

titur, *susq; deq; habere, aut plane secludere; Prouincias quæ libera Electione ab antiquo gaudet, veluti hereditarias, aut bello captas, opprimere & subiugare; ac, in sūma, specie & prætectu in paucos quosdā noxios animaduertēdi, tot innocētium myriadas bello acerbissimo affligere; exterarū nationū, Religioni nostræ Euāgelicæ infensissimarū, multa millia, ac plenæ legionib. quāquā alio prætectu, per Imperij Prouincias (id quod Regi aut Imperatori Romano, citra cōsensū Electorū integrū nō est;) in Bohemiā & annexas Prouincias introducere; vt ibidē prauæ suæ volūtatī morē gerere, ac miserorū subditorū spolijs sese ditare possēt*

Elenchus.

PLacet hominis cuiusdā perditissimi, apud Comicū ingenuitas: qui suā, cū Ballione actur⁹ histrioniā, sublectæ fidei suæ oēs cōmonefacit. Nūc ne quis dictū sibi neget, inquit, dico omnibus;

Pubi præsentī, in concione, omni populo,

Omnibus amicis, notisq; edico meis,

In hunc diem à me vt caueant, ne credant mihi.

*Pseudo
lus.*

Nō minorē nobis debuit sinceritatem, thesaurus ille mali Bohemo-Palatinus, qui tot nobis ferē palmodias debet, quod lineas dedit.

Qui quasi poeta tabulas cum cepit sibi,

Querit quod nusquam est gentium, reperit tamen.

Pseud.

Facit illud verisimile quod mendacium est.

Vel ex vna perioro do superiori proxima, habēt nō iniqui rerū trutinatores, quid pro causa Imperatoris habēdū sit aduersus impiissimā Bohemorū cōtumaciā. Quid est, obsecro te, qui sine loliginis succo iudicas, quod amplius S. Cæsarea Maiestas sua facere vel debuit, vel potuit, sine immixtione authoritatis suæ Regiæ, quā quod factum fuit? vel vtri parti,

post indictum illud à Cæsare, repudiatum verò à Bohemis armistitium, clades calamitatesque, quas bellum dedit, adscribendæ sunt? Quis sine indignatione audiat, seditiosos homines, qui ad primi furoris classicum, collatis signis conuolarunt; arma, non semel moniti, deponere noluerunt, post maiores clades acceptas, quæ illatas, stare noluisse indicto armistitio? & nihilominus toties iterare querimonias super damnis, quæ ab hoste passi sunt? Anne scire potuerunt, qualecunque bellum nullo negotio sumi posse, ceterum deponi ægerrimè? non in eiusdem manu finem esse, in cuius potestate sit illius initium? ordiri bellum etiam inbellem posse: non item deponere, nisi victor velit? citra cōsensum Electorum: Quod autem additur, non integrum esse Romano Imperatori multa millia exterarum nationum, plenis legionibus, per imperij Prouincias, in Bohemiã & annexas Prouincias introducere; &c. ad illud respondendū est, quod Serenissimus Princeps Baioariæ prudenter opposuit Protestantium Legatis, Noriberga haud pridem ad se missis: accepisse nimirum sese à suis, oculatis testibus, quod, vt in Cæsareo exercitu, sic etiam Protestantium copijs, reperiantur ferè generis eiusdem milites, qui iter faciant per Imperium; quales sunt Germani, V Westphali, Rheni accolæ, Belgæ: quodque pro Italis, qui alteri parti militant, non desint forte, ex aduerso, Angli, Scoti, vel alij, qui animo non afficiantur erga Imperium, magis quam ipsi Hispani; quod addo de meo. Quid verò; quod Catholici nunquam suum militem hætenus in territorijs

Statuum

*Exteri
milites
utrinque
faciunt
stipendia.*

Statuum vicinorum habuerint, nec illo graues fuerint alienis subditis? militarem manum, quā pro finium suorum defensione, ac ditionum suarum conseruatione, conscripserunt, in fundis proprijs, sumptibus proprijs ac stipendijs aluerint? Quid autē Catholici nōnulli sint experti, ac quantopere grauati fuerint in locis aliquot diuersis, quaque pecunia Protestantium copiae, Bohemis in auxilium missae, hospitibus suis exsoluant, vt superuacaneum sit enarrare, sic eius monumenta oculis obuersari. In aperto est, quod Protestantes, qui se Correspondentes Euangelicos vocāt, centuriatim turmatimque militē equestre pedestreque, per Imperiū, ac territoria dioceseseque Catholicorum traduxerint; per illorum agros ac fines illū distribuerint nulla cautione, de soluendo, praestita: qui pro libitu, utque fert militaris insolētia, direptionibus, ex-pilationibus. exactionibus vicatim summū dam-nū dedit, additis insuper hisce cōminationibus, quod via sibi sternēda sit, per ipsa tēpla ac fana Catholicorum, atque ex Monasteriorū clerique prouentibus censibusque annuis, petenda sint militi stipendia. Nec omittendum hic; quod Gabriel Bethlen, hostis œcumenici, id est Otomannorum vasallus, nō inscio suo Domino, sed clānculum opem ferente, in Hungariā superiorē ex inproviso, cū exercitu numerofo ir-ruperit, eaque in potestatem redacta, Viēnae pror-fus appropinquarit, eadēque tātū non oppres-serit; imò nec dissimularit, vti ex certis indi-cijs compertum est, sibi suisque non incogni-tam esse maiorum suorum viam, quae praeser-tim hac occasione, qua sibi, vtpote ab ami-

*Catholici
aluerunt
suos mili-
tes in fun-
dis pro-
prijs.*

*Correspo-
dentium
seu Pro-
testantium
milites
Catholico-
rum subdi-
tis magna
damna in-
tulerunt.*

cis nullū obijciatur impedimentū porro ducat rectā in Baioariā. cui sermocinationes quædā, certis in locis habitæ, accesserunt, inuisendum esse Principem Baioariæ; ac Rempub. (istorum nempe Correspondentium Euangelicorum,) omni metu, qui inde sit, exsoluendam liberandamq; . Nec minus vulgo constat, quorū nutu hortatuq; vanus profanusq; Transsylvanus ille in Imperatorem, cum perfidya Hūgarorū manu, mouerit, ac vestigia illa sua, barbaræ crudelitatis scilicet monumenta posteritati, in sempiternū dedecus illorum, qui cum illo Turcarum mancipio tam fædè conspirarunt, inter Posonium (Germanis est Pressburg) & Vienneam reliquerit.

Hæc & similia fecerint impunè Correspondentes illi Euangelici? & Romanorum Imperatori non licuerit, cum pro conseruando, tum recuperando suo Regno Bohemiæ, & Electoratu Imperij sui non postremo, necessarium militem, pro Maiestatis suæ defensione, præmissa, ad leges Constitutionum Imperalium, reali cautione, super indemnitate, in Austriam & Bohemiam, ex Inferiori Germania, per Imperium traducere?

Fides Bohemo - Palatina.

Quod si in signum animi pacifici & quieti initio statim arma fuissent posita; si faces & auctores harum turbarum, ex Aula, fuissent submoti; si Prouinciæ ipsæ, more Maiorum, ad causæ cognitionem ac reformationem corruptelarum & abusuum adhibita; si priuilegia multis modis

conuulsa & violata, pristino splendori restituta, eorumque iugis observatio legitime fuisset stabilita; si denique cautiones & indentitates, (sine quibus cetera irrita sola sunt & inutilia) sufficiens fuisset praestita: haud dubie multis utrinque acceptis incommodis supersederi, paxque optata postliminio reduci potuisset. At quia nihil horum, immo contrarium planè, in rei veritate sese ostendit: quis miretur amplius, si quod in desperatis morbis fieri assolet, extreme afflicta & oppressa Prouincia, ad extrema quoque remedia descenderunt? quibus & intolerabilia illa & iniquissima onera excutere, suique à Deo & Natura concessam legitimam defensionem tanto firmitus constabilire possent.

Elenchus.

Pergit soracum suum effundere Palamon ille Bohemo-Palatinus, in Imperatorem Christianissimum ac Catholicum; qui aduersus omnes bisulci linguas quasi proserpentes bestias, quotquot confidentia & maledicendi exercitatione corroboratiores, quam vlla ingenuitate instructiores, in ter sacratum caput suum hirriunt, hoc S. Iobi verbo pectus diuinum potest munire: Donec superest halitus in me, & spiritus Dei in naribus meis, non loquentur labia mea iniquitatem; nec lingua mea meditabitur mendacium. Absit à me, ut iustos vos esse iudicem: donec deficiam, non recedam ab innocentia mea. Cap. 27.
 Iustificationem meam quam corpi tenere, non deseram: neque enim reprehendit me cor meum, in versibus, 3. 4. 5.
 omni vita mea. Magnaque sui conscientia subnixus, ab Husso-Caluinismi Predicantismo tribunum 6.

Plutarch.
in vita
Scip. 4
gell. l. 4.
c. 8.

bunum vapularem istum & congeneres, non alia ratione aut causæ dictione refutarit, quam qua Africanus antiquior M. Nævium T. P. accusatorem, aut Petilium quendam, coram Pop. Romano, à se reiecit. Quod ille apud Sallustiū, hoc de se Ferdinandus II. verè potest: *Me quidem ex animi sententia, lædere nulla oratio potest. quippe vera necesse est bene prædicet: falsam, vita moresq; mei superant.* Nos verò qui boni ciues & habemur & sumus, non possumus improbissimo Nominis & Maiestatis Imperatoriæ depulcratori, calumniæ notam ad caput non affigere; eundemque vt infausti obscenique omnis auem non detestari. Plato, non iniuria, ciues Reipublicæ suæ, vehementes & comitatos esse voluit, quo vitia grauiora, asperitate oppugnātium vel emendarentur, vel è medio tollerentur. Verè Menander,

Οὐ παντελῶς δειλοῖς νονηρόις ἐπιτρέπειν,
Ἀλλ' ἀντιτάσσαι. εἰ δὲ μὴ, τ' ἄνω χεῖρ
Ἡ μὲν ὁ βίβλ' ἀλάσει μεταστροφῆς ὅλη.

*Omnino nihil oportet improbis remittere
Sed his resistere: quod si non; vita omnium
Sursum deorsum nostra perturbabitur.*

BONORū ciuium olim iusta fuit in Pomponiū Atticum reprehensio, quod malos ciues videretur parū odisse: eò quod M. Antonium hostem Patriæ, non modo nulla in re auderet offendere; sed etiam pecunijs adiuuaret. Nos rationes nostras omnes profectò, à salute Patriæ, à Bono publico segregatas habebimus, nisi Patriæ non dicam communis tantum, seu Imperij Germanici, sed totius omnino Orbis, atque omnis diuini humanique iuris perduelles

minus

minus odisse videamur. Imò verò mali, atq; eorū audaciæ quid ni populares cēsebimur, nisi, quantū in nobis est, hostes Societatis humanæ, quæ est in diuinarū humanarūque legum obseruatione, cōpescamus. Et cuius obsecro sit temperantię acerbo & contumelioso quodam maledicto abstinere in illos, qui publicis scriptis audent edere? Imperatorem Ferdinandū esse, qui exoptatissimam pacis conciliandæ occasio- *Iniquissi-*
nem, ab excessu Matthiæ Imperatoris, neglexerit an *mae Bohe-*
abiecerit? idq; instinctu & artibus improborum quo- *morū cri-*
rundam: qui cum legitimis medijs, ac ordinaria Iu- *minatio-*
ris via, cupiditates & vindictam suam explere non *nes in*
possent, armis maluerint; eoq; pro animis cōmotis Bo- *Ferdinā-*
hemorū demulcēdis & cōciliādis, nō fidos & prudētes *dū casa-*
Regnicolas, nec ex optimatib. integriores, sed ipsosmet *rem.*
perduelles, patriæq; suæ incēdiarios &c. sequi malue-
rint. Ferdinādū Imperat. esse, cui nouū Regimē &
gubernationis exordia, vic & armis placuerit auspicari,
leges regni fundamētales, priuilegia prouinciarū &c.
susque deque habere, aut planè secludere; Prouin-
cias quæ libera Electione ab antiquo gaudent, veluti
hereditarias, aut bello captas, opprimere & subiugare.
Ferdinandum Imperatorem esse, cui placuerit specie &
prætextu in paucos quosdam noxios animaduertendi,
tot innocentium myriadas bello acerbissimo affligerem &c.

Quin te Dī Deæque: scis quid hinc porro dicturus fuerim, *Plut. Per-*
sa.

Ni linguæ moderari queam!

Quid porro? si arma, inquiunt, in signum animi pacifici & quieti fuissent posita. In malam rem, vltimib. quisquis es. adeone te seruam operam, linguam liberam, herus tuus te iussit habere,

habere, vt istud audeas. Quoties repetendū est, quā benignè Imperator armistitiū indixerit? Noluerunt Bohemi inducias: quo consilio, ipsi sciuerint: Imò & alij sciuerint, quos hīc nō nomino. *Si faces*, aiunt, & *auctores harum turbarū, ex Aula fuissent submoti*. Iesuitas, ni fallor, dicere voluerunt. ō frontem Calvinistarum! toties mendaciorum tam decumanorum conuicti, à Iesuitis, quoties Principum parricidia illis intentarunt, temporis causa necdum cessant, Iesuitas insectari, eosq; populari odio obijcere. An pax tunc esset hæreticis, si Iesuitæ, omni societatis popularis vitæque ciuilis vinculo dirempti, suo abitu ad Antipodes, Calvinistarum religionem metu liberassent? Minimè gentiū. Quid Bohemos armauit, in suum Regem VVéceslaum? Quid Zischæ rabiem exacuit in Sacerdotes Catholicos? quid Belgas ac Batauos cōpulit ad rebellionem? Quid Henricū IIX. Anglum stimulauit in Clementem VII? Si Iesuitæ in rerum natura nec fuissent, nec essent vsquam gentiū, non defuisset Bohemis prætextus qualiscunq; suæ in Imperatorē optimum rebellionis. Si Iesuitas non designatis, sed quatuor illos, quod magis puto, quos in Apologia vestra mendacissima nominatis: cur nō, positis armis, cōtra illos iure experti estis? an propter quatuor illos, nec conuictos nec confessos, leges oēs diuinas & humanas pessundari, tā fēdā rebellionē moueri, totā Reipublicæ formā, priuata auctoritate, mutari oportuit? clamant priuilegia multis modis cōuulsa, violata: cautiones & indénitates, nescio quas, postulāt; & id genus alia. Quis nō videt, illos & actores simul & iudices esse, in causa propria? Quis non videt, eosdē li-

bertatis Euangelicæ prætextu quidlibet cudere, fingere, pingere è quolibet? vetus est, obtextu cultus diuini, proditiones, coniurationes, seditiones, rebelliones mouere. vt à gentilibus ante Christum natū, non repetā exempla, Caiphas sub religionis velo Christū Saluatorem morti adiudicauit. Demetrius Argentarius, faciens ædes argenteas Dianæ, Ephesi concitauit ingentem seditionē aduersus D. Paulum, quod eius concionibus Dianæ maiestas abolēda esset, quā Asia tota & orbis coleret. Religionis fuco, vela uit studium quæstus sui; quem auferendum sibi videbat ablata superstitione. D. Paulus Philip-
 pis Macedoniæ, spiritum Pythonem è puella quadam eiecit: quo facto, Domini eius puellæ, quia actū esset de quæstu eorū, turbas concitarunt aduersus Apostolū ac Silam eius socium. Vis recentiora? dabo à superiori sæculo 15. Verum est, quamuis stupendū, illud, quod Anno 1527. pietatis specie quidā Anabaptista Sangalli in Heluetijs, fratri suo germano caput præcidit, & parenti vtriq; qui spectaculo aderat, persuasit, id imperatū sibi diuinitus. Obuiæ sunt passim historiæ, quibus cōstat, hæreticos, quoties iugū legitimę potestatis vel excusserunt vel excutere voluerunt, Dei cultum ferē, vt velum priuatis affectibus obtexuisse; nec alio classico seruos ad pileū vocatos, quā isto oraculo; *Magis oportet Deo obedire quā hominibus*. Simili modo, in Iesuitas multa faba cuditur: quo super in mentē venit Apologi cuiusdā Aesopici. Felis seu vulpes, vtra vtra sit, parum refert, gallum ceperat: quem ne causa prorsus indicta inde sensum videretur iugulare velle, incusabat quod

Io. 11. v.
47.

In cōmēt.
rerum, ab
Apost ge-
starū cap.
19.

Idē ge-
stis Apost.
c. 16.

Gilb. Cog.
in trag.
narrat.
Scid. l. 6.

Religio
prætextus
rebellio-
nis.

quòd suo cantu, nocturnis horis, somnum ab-
rūperet, & mortalibus plurimum crearet mo-
lestiæ: qui cum, non illud dolo malo fieri, sed
vt homines ad quæstū & opera quotidiana ex-
citaret, statis horis, responderet; superaddit
vulpes, at verò in ipsam naturam es impius, qui
& ipsam matrem ac sorores tuas inis, promif-
cua libidine: cui gallus, nihil se in naturam hoc
ipso peccare, sed hoc agere, vt Dominum ouis
ac frequēti sobole ditet. Ad quæ cum nihil vl-
tra vulpes haberet criminum, quæ intenderet,
etsi tu, inquit, habes quæ mihi responses, ta-
men hæc nihil ad esurientem. Non absimile cū
Iesuitis geritur negociū. etsi libellos famosos
ac fabulosos eliserint plurimos, ad æternā here-
ticorū infamiā, non præstant tamē, vt ne vulgò
tragicorum facinorum aggressores audiant
ab illis sycophantis, qui veluti conceptis votis
in templo Exsecrationis, quod Athenis olim
erat, Ordinem illorum prope vnicum non de-
finunt quibusuis dicterijs incessere. quanquam
maiorē æquitatem experiuntur sæpe Luthe-
ranorum. è quibus, non ita pridē Electoris Sax-
onis Ecclesiastes D. Hoc suum candorem anti-
qua Saxonum gente dignum edidit; aduersus
Caluinistam Palatinum quendam, vbi non dis-
simulat visum sibi, quod Iesuitarum proscrip-
tio ac damnatio, nō sit conueniens *Dispositi*
Maiestatico; &c. vti supra dictum est.

Fides Bohemo - Palatina.

Quo sine Confederationem Vniuersalem (cuius
quidem iam ante à Rege spes fuerat facta,) in-
ierunt,

ierunt, ac pro pleniorē Regiminis reformatione, ad nouam Electionē, consentiētibus votis descenderunt. Cuius quidem causas & fundamenta, Regni nostri annexarumq; Prouinciarum Ordines tam solide tamq; perspicue demonstrarunt, vt omnes, qui sine affectu & praeiudicio rem penitus inspexerint, aequitatis causa huius haud difficulter adstipulatu- ros iudicemus. Quo lubentius negotij totius deductione, vt & iurium & Præilegiorum, quaq; libera Electionis, in Regno Bohemia ratio sit, recensione hoc loco superse- demus; ac vnumquemq; noscendi cupidum, ad me- moratorum Ordinum publicatas Informationes, Causaq; suae defensionem, remittimus,

Elenchus.

Hic sis vide, Lector, quàm circumrodie haftenus iste Artotrogus; quod tandem deuorandum est? Age nunc, quando rhetoricasti, responde, quod rogo. Cōfederationis vniuersalis iā antea à Rege spem fuisse Bohemis factam ais? Quis ille Rex, qui istiusmodi confederationis spem fecit? An Rex Ferdinandus, nunc Dei gratia Imperator, voluit? loquere, mala crux, vt intelligaris, & quæ illa est plenior Regiminis reformatio, quam Bohemi iniuerunt? An Monarchia transijt in Oligarchiam vel democra- tiam? Quid Palatinus? nunquid sua opinatio- ne Rex est? an Regis vmbra? Scimus quod per- duelles Bohemi, postquam legitimum illū Ma- gistratum, quem Imp. Matthias Viennam pe- tens ipsis reliquerat, de fenestris, vt iam sæ- pius dictum est, præcipitassent; triginta Di- rectores Regni cōsiliarios, in illo tumultu fla-
G
grante,

*Fram de
origin*

*in supplē.
Berof,*

grante, inter se constituerint, totumq; Regimen in illos contulerint. Quorū si perstat auctoritas, quid opus est Rege Palatino? Scimus Dynastiam Aegyptiorum aliquando fuisse, ut & Hetruriæ: in quibus reges, seu reguli plures erant, vni tamen subiiciebantur, qui Hetrusco vocabulo Larthes vocabatur, ut Cato scribit. Apud Aegyptios Dynastia fuit cum Larthe, & sine Larthe, ut est apud Manethonem. An tale quid est, in Bohemia de Palatino? vel Palatinus est Bohemis, quod suus Dux Venetis? sed ipse Palatinus sciuerit, quas condiciones cum suo Regno, si Dijs placet, iniuerit. **DEVS NOBIS HAEC OTIA FECIT.**

Accipimus liberam illam cōfessionem; quod Bohemi Confoederationem vniuersalem iniuerint, ac pro pleniore Regiminis reformatione, ad nouam Electionem descenderint: sed confœderationem illam interpretamur fœdissimam rebellium perfidorum coniurationem, ac crimen, quo reos illos cū omnibus complicibus, ac capite Larthe illorū reos lese maiestatis diuinæ & humanæ, bono iure pronunciamus, de quo supra. Quod causas ac fundamenta legitima defectionis à Ferdinando Imperatore habeant, pernegamus. Et qui illi sunt homines sine præiudicio, qui astipulaturi sunt causæ isti, siue Bohemicæ siue Palatinæ? Ex Parei vel Sculteti erunt germine. Adeone tandem omnes sæculi tui, vel ætatis nostræ homines cōtemnendi sunt visi tibi, ut neminē prorsus Catholicorū putares exstiturum, qui dicā littere scribere tibi audeat tā caninæ impudetiæ? Quæ præiudicia sunt Catholicorū, illa non domo se-

mo secum efferunt, aut domi priuatæ, sed ex
 sanctarum litterarum oraculis; *Date Cæsari, quæ* Mat 22.
Ad Rom.
sunt Cæsaris; Item; omnis anima potestatibus eminē- 13.
tioribus esto subdita: &c. Imò verò ab ipsis Bohe-
 mis petita secū ferunt, quibus ad restim illos,
 ex propria illorum sententia adigant. Ex illis
 litteris, quas Bohemi 27. Maij, Anno 1618. ad
 Cæsarem Matthiam scripserunt, quas supra in-
 tegras posui, constare affirmant sibi præiudi-
 cia sua. vbi perspicuis verbis, ac minimè am-
 biguis profitentur Matthiam Imperatorem, Bohemi se
 à Deo sibi præstitutum Regem, Dominum ac Magi- damnant
 stratum clementissimum. Ex quo inferunt, quod propria
 Ferdinandus, quia successit in locum Matthiæ, sententia.
 ac per consequens, in ius illius, idq; legitima e-
 lectione, proclamatione, coronatione, vncti-
 one, inuestitura sit à Deo præstitutus Bohe-
 mis Rex, Dominus ac Magistratus. Quod si Pa-
 latinus nos edocere cupit, legitimè se à Bohe-
 mis electum, ac coronatum esse in Regem Bo-
 hemiæ, necesse est persuadeat Catholicis, quod
 factum fuit, illud infectū esse; ac Ferdinandum
 non esse Ferdinandū; nō aliter atq; Mercurius
 euicit olim Sositiam non esse Sositiam. Et quorum
 tu Iurium ac Priuilegiorum recensione super-
 sedendum putas, quibus ius tuum adstruas?

*Verte omnes te te in facies, & collige quicquid,
 siue animis siue arte, vales. opta ardua pennis
 Astra sequi, clausumue cauate condere terra:*

Non effugies sycophantijs Husso-Caluini-
 sticis. Eo possunt ingenio esse Bohemi (Husso-
 Caluinistas dico nō Catholicos, aut sinceriores
 Lutheranos) quo Frācos fuisse scribit Saluian⁹,

*vt periurium genus sermonis putent, non criminis:
Et Senatus Populusque Hullo-Caluinianus le-
nonem illum hæc verba præeuntē sequi potest*

*Mens arbitratus est lingua quid iuret mea,
Iuratus sum, & iurabo nunc si quid voluptatis
est mihi,
Iusiurandum rei seruanda, non perdenda, con-
ditum est.*

*Catholicorum, Lutheranorumq;, quibus cum
pax coiuit in Imperio, est posse iuranti non cre-
dere: tantiq; facere ordinum Bohemorum pu-
blicas Informationes, quanti fidem Plautinæ
Silenij, vel Melænidis.*

Fides Bohemo-Palatina.

*C*onstat præterea, dum nuper noua Regis Electio
Francofurti agebatur, Nos vnà cum Seculari-
bus Electoribus Collegis nostris seriò suasisse, ne in tan-
ti momenti negotio quicquam præcipitaretur; quin
hoc potius ante omnia promoueretur, vt gliscentes in
Imperio bellici motus sedarentur. Etiam dum ibidem
ageretur, per consiliarios Nostros, non semel monui-
mus, ne Bohemorum Legati tam ignominiosè præte-
rarentur; potius præsentium operâ, via ad toties de-
sideratam Interpositionē, cum Bono Deo, sterneretur.
Quia verò post tot irritas admonitiones sanis con-
silijs locum nullum superesse animaduertimus, nihil
aliud restabat, quàm suo quæq; loco relinquere; ita
tamen, vt ex mandato nostro per delegatos Nostros,
in omnibus congressibus solennioribus, suum cuiq; Ius
per expressum reseruatum fuerit; atque ita etiam
harum

harum Prouinciarū Ordinibus nulla actio fraudi esse posset: quo nomine protestationes crebrae ab illis fuerunt interpositae: & in summa hoc actum, quod dictante conscientia nostra libertatem & prosperitatem Imperij exigere necessarium duximus: non quod vlla spe aut priuato emolumento, (vtpote rerum futurarum tum prorsus ignari) ad id exstimularemur; sed quod in commune, à magnis mutationibus, quas tum veluti praesentes, ob oculos cernebamur, natura essemus alieniores.

Elenchus.

FAcilè vel iniurato credimus, nihil palatinū magis seriò egisse, quàm vt Electio Regis Romanorum, praesertim cum metus esset Ferdinandum sibi praeferrì posse, suspenderetur. et quis non imaginetur sibi, nihil prius fuisse tum Calvinianis, quàm vt per Bohemos turbarentur ac dissiparentur illa Comitia Electoralia? Iam ante decennium, id est anno 1609. Christianus Princeps Anhaltinus Pragæ, Electorum Statuumq; praesertim Calvinianorum nomine, seditiosam concionem habere non est veritus, hoc argumento; Imperij gubernationē malè administrari; processum aduersus Donauerdam aliosq; status Euangelicos institutum, esse tyrannicum; religionem, iustitiam, libertatem Germanicā ab Imperatore, per processus aulicos pessundari, bello contra Turcas minimè necessario Germaniam praegravari; eiusque vires exfugì exhauririq; adeò vt, ni Cæsar, aliū in modum rem deinceps gesturus,

Anhaltini
seditiosa
concio contra
Imperatorem

Donauerdā in integrum restitutus, Imperi-
umq; aliter, id est, pro lubitu, arbitrioq; Cor-
respondentium administraturus esset, Prote-
stantes, qui in omnem euentum, iam tunc
cōsociati essent, rationem suarum rerum mini-
mè neglecturi, sed consilio auxilioque mutuo,
sibi inuicem adfuturi, Cæsarisque Imperio ac
iurisdictione insuper habita contemptaque,
ipsi Rempublicam directuri sint. Eodem
Anno 1609. cum iam Regi Galliarū Coronam
Germaniæ spopondissent ijdem Calviniani
(quo super ipse Rex coram suis gloriatus est,
ac bene precantium vota, pro successu fortuna-
to, suscepit:) promouendæ nimirum conspi-
rationi aduersus Cæsarem, vniuersamque stir-
pem Austriacam; iamque auxilia, in hanc rem,
sat valida sibi pollicerentur, minimè dissimu-
larunt, quid animo destinatum haberent: nem-
pe tentaturos se extrema quælibet, cum fortu-
narum omnium sanguinisque dispēdio ac pro-
fusione, pro asserenda libertate ac Religione,
quæ autem illa sit religio, quam innuerint,
scripta illa Parei, quouis salillo puriora indi-
cant; *Religio pura scilicet Idololatriæ exterminatrix,*
non est alia quā Calvinistica; idololatræ est il-
lis papistica. Verè tum à tenuiculo filo pe-
pendit salus Austriaci Imperij: ac funus fuisset, in
Germania saltem, ni Deus affuisset veluti à
machina; *in cuius manu & nos, & sermones nostri,*
& omnis sapientia. Non absimili modo, cum nu-
per ijdem illi χιλότῆγγοι, Bohemorum inter-
ventu, se prorsus eueriuros existimarent
Austriacam familiam, in Germanico Imperio,
electionemq; Regis Romanorum impeditu-
ros; ecce adest ille, *qui attingit à fine vsque ad finē*

*Vide Mo-
dulum Cal-
uinisticū
Romani
Imperij.*

*Sap. 7.
mille arti-
um imperij
Caluini-
stæ.*

fortiter, & disponit omnia suauiter. Nec est quod Sap. 8.
 consiliarijs palatinus succenseat, quasi minus
 bene, id est callidè, vti solent, rem gesserint. De-
 us aliter voluit, qui temonem rexit; καὶ θάπτε
 ἡνίοχος (vt Trismegistus ait;) ἀγαθὸς τὸ τῷ κόσμῳ
 ἄρμα, ἀσφαλιστάμενος, καὶ ἀναδείσας εἰς εἰαυτοῦ, μὴ cap. xv.
 πῶς ἀτάκτως φέροίτο. hoc est *tanquam auriga*
bonus, mundi huius currum firmans in se atq; alli-
gās, ne inordinatim voluatur. Agnosce vim illam
 superam, palatine; quæ contra inclinationem
 tuam ac voluntatem, sua cōsilia arcana adapta-
 vit. Iam in Comitijs illis fugam spectabant om-
 nia, non electionem. Deus qui libram tenuit,
 in Ferdinandi partem (contra te sis vide,
 ac coelestem potentiam maturè adora;) pon-
 dus iniecit & inclinavit; Illustrissimo Principi
 Electori Ioāni Suickardo animū, in illa proue-
 ctiori sua etate, addidit omni fortuna ac quo-
 libet periculo excelsiorem; quo Ferdinandus,
 de successu iam omnino desperanti proximus
 sistitur, in Regem ac Dominum tuum eligitur,
 coronatur. Agnosce Magistratum illum supe-
 riorem, palatine; ex euentibus, quos ipse vidi-
 sti: quos nec tui consiliarij, nec vniuersa Calui- Dei prou-
dentia pro
Ferdinan-
do, contra
artes Cal-
uinisticas,
 nianorum tuorum factio potuit intercipere.
 Nec cades solum turpiter, sed rues, si vim illam
 omnia gubernantem non reuerebere; cui sua
 cōstitit præter tuam tuorumque opinionem
 vel propositum, ratio. qua ipsa quoq; Bohemo-
 rum Legati, vt Cælo Cælitibusque omnibus
 inuisi, non tantum præteriti, sed ne quidē ad-
 missi sunt. Potuit suas palatinus protesta-
 tiones interponere, quod à multis retro an-
 nis malè de Imperatore Imperioque sentien-
 tium fu-

tium fuit proprium, vnde sibi Protestantium nomen acquisiuerunt. Idem Bohemi potuerunt. Sed nec ille, neque isti prouidentiam diuinam potuerunt eludere. Hannibal olim, cum à Claudio Nerone interceptum fratrem suum Asdrubalem, quem ex Hispania cum nouis copijs ad se euocauerat, accepisset, eiusque cæsi caput ante stationes suas proiectum vidisset, Agnoscite inquit, fortunam Carthaginis. Vos, qui, tot annos, iam frustra nihil aliud egistis, quam vt Domum Austriacam & Imperio & omni potentia exueretis, & numen illud Ferdinando præsens adstruendę potentię ante oculos estis intuiti, agnoscite fortunam Domus Austriacę. Non audit Palatinus; dicit hoc actum, quod dictante conscientia sua libertatem & prosperitatem Imperij exigere necessarium duxit. Quid conscientia Palatino Comiti, vel Sculteto suo dictet, non peruidet Catholici, hoc sciunt, quod in Imperatorem Dominum suum vehementissimè sit iniurius, quodque res exemplo careat in Romano Imperio, quam admisit. Imo & hoc indubitatum est Catholicis, non omne illud, quod dictat conscientia Protestanti alicui, protinus bonum esse. Comes Palatinus Casimirus Lutheranos sibi eijcendos existimabat, ita dictante, vt præsumimus conscientia. At quis bonus hoc bonum factum dixerit? est enim illud pacem religionis violare, fidem fallere. Sic Pareo dictabat conscientia, quod Lādgrauius Hassiæ, eo ipso, quo Lutheranos Prædicantes suis finibus eijciebat, opus domini ageret. at ille hoc ipso op' diaboli egit; quia pacem publicam violauit. Deniq; conatur nobis

*Præfat. in
Oscam.*

nobis Palatinus persuadere, quod à magnis mutationibus fuerit alienior. sed frustra est, nisi eadē opera simul persuadeat, eo ipso, quo coronā Bohemiæ occupauit, euitatas esse maiores mutationes. Nos enim putamus, minori motu rem componendam fuisse, inter Ferdinandum & Bohemos, si Palatinus non accepisset coronam; nisi tam leui momento illam rursus vult deponere, quam suscepit. vt flammæ vis est acrior, quo ex maiore incendio emicuit; Ita & nunc erit bellum illud Bohemicum tanto cruentius, quanto plus virium ei addetur à Palatino, cum suis complicibus.

Fides Bohemo - Palatina.

Quoniam autem, diuina sic moderante Prouidentia, electio ad sceptrā Bohemiæ, vnanimi Ordinum Regni, & Prouinciarum incorporatarum consensu, in Nos potissimum est deuoluta; ante omnia Deum, vnicum cordium inspectorem, nostramq; conscientiam in testimonium vocamus, Nos Electorali dignitate, Prouincijsque, ac dominijs hereditarijs, quæ diuina miseratione obtinemus, nunquam non vixisse contentissimos; nec sublimiora, vel cogitatione vnquam affectasse; minus etiam ambitu, corruptelis, prensationibus, aut quibuscūque malis artibus, in Regnum Bohemiæ Nos intrusisse. Cuius rei eligentes ipsi Regni Ordines luculentum Nobis testimonium perhibuerunt, ac quoties res exiget, perhibebunt.

Elenchus.

T Halem iam talento non emerim, quippe qui ad huius Peniculi Palatini sapientiam nimius nugator fuit. Prorsus ego hic *μετεωρον* aliquem siue Pareum, siue Scultetum loqui putem, nō tam ex Caluini Stoa ad nos profectum, quam recentem ex intimo Superiorum concilio, reuectante illum Mercurio, in Bohemia vel Palatinatu collocatum. *Salua res est,* ait Comicus ille, *philosophatur quoque:* ne quid amplius dicam, non mendax modo est. diuina, inquit, moderante prouidentia, vnanimi ordinum Regni consensu electum esse Palatinū. An ordines Catholici inter illos vnanimis? vel nullum prorsus numerum facit ordo Catholicus? An Lutherani vnanimiter ad sensum sunt? credat Iudæus Apella. Si Catholici à suffragijs exclusi fuerunt, scimus à Lutheranis nonnullum factum esse numerum: immò verò inaudiuimus quod paucis admodum suffragijs Palatinus Saxone fuerit potior, & D. Hoe persuasit nobis egregia arte elusum fuisse Comitem Schlick, ab illis suis vulpib. incendiarijs; vt supra enarratum est, ac Lutheranos tum anceps ac prope vltimum discrimen peperisse Caluianis, de Corona Regni illius. Ad prouidentiam diuinā quod attinet, caue quisquis es, profano impuri oris rictu illam incescere. aliter alias res Theologi docent subesse diuinæ prouidentiae; aliter peccata. Res alias vult Deus, vel vt ipsum finem quem destinauit, vel vt media ad finem præstitutum. quæ autem isto modo

Quomodo
peccata
subint
diuinæ
prouiden-
tiæ.

modo vult, ipsius Dei, cuius voluntas nempe causa rerum est, sunt effectus. At peccata non vult Deus, siue vt finem à se designatum, siue vt media ad finem destinata: Ideoque nō sunt effectus Dei; sed tantum materia circa quam Dei prouidentia versatur, nempe in ordine ad bonum; vt quando committitur peccatum, Deus adsit & in bonum aliquod ordinet. ex quo summa Dei cum potentia tum bonitas elucet; quod cum ipse detestetur malum, tamen ex eo ab alijs perpetrato bonum eliciat. quo sensu pulchre ait Augustinus: *Non sineret Bonus fieri malè, nisi omnipotens etiā de malo facere posset bene.* Non permetteret, inquam, Deus, vt Bohemi, repudiato Ferdinando Rege suo legitimo, Palatinum Comitem eligerent, coronarent, nisi in illos exitus bonos, quos præsciuit, directurus esset; immò verò quos sperant Catholici, & Dies ostendet.

Quod additur; Palatinum nullo ambitu vel malis artibus se intrusisse in Regnum Bohemię; nescimus, quo animo Palatinus fuerit. Illud scimus, quod nōnullos in aula sua habeat, *Qui hæc habent consilia; vbi data est occasio, rape clepe tene, harpaga.* quique non aliud, à pluribus retrò annis, quam quod ab anno 1566. maiores tentarunt, animo voluūt, quam vt quibuscunq̃ue machinis euertant Catholicos ac Lutheranos, vnaque ruina obruant. Nec purgat se hoc ipso Palatinus, quod se nullis prensationibus in Regnum Bohemię intruserit. vt ab iniuria abstineret, Regno alterius omnino abstinere manus debuit, & Imperatori Ferdinando suum ius relinquere. Vt enim quis bonæ fidei

In Enchi-
rid. cap.
100.

fidei possessor habeatur, necesse est ignorare rem alienam fuisse *l. bonæ fidei* π . *de v. Signif. l. qui à quolibet.* π . *de contr. empt.* Dicet Palatinus, bono se titulo niti; quia existimat Bohemis ius ac fas esse Ferdinandum repudiare, se autem in eius locum sibi adsciscere. Sed negat illud Ferdinandus. Bohemi actores sunt & cum illis Palatinus. Quis Iudex? Idem Bohemi, idem Palatinus, AntiRex scilicet. in propria causa actores & Iudices. Hoc nouum scilicet ius, quod Iustinianus ignorauit, quod miselli huius æui Iureconsulti ignorant, Bohemi habent in suis priuilegijs, & Palatinus AntiRex comprobauit, in centore ni fallor Pareo, vel Sculteto; suffragatore Principe Anhaltino, Magno S. Palatii, Bohemo-Palatini Magistro. Quid hæremus Catholici? In testimonium vocatur Deus cordium inspector, & Palatina conscientia. Respondent, pro antiquo illo suo rigore Catholici, quo ne latum pilum volunt à legibus diuinis ac humanis decedere, de Palatini conscientia duabus veterum hisce litteris N. L. id est non liquet. cæteroquin hoc scire sese, quod Bohemi causam idoneam dicere nequeant, cur Ferdinandum excluderint, Palatinum AntiRegem coronauerint, ac protestationes Palatini qualescunque videri facto contrarias.

Fides Bohemo-Palatina.

Siquidem nec causam sufficientem, his difficilissimis temporibus ad tale quid expetendum, habuissemus; cum id vnicum & summum votum nostrum fuerit, pace diuinitus recuperata, Romanum Imperium

perium pristina tranquillitati & quieti restitutum aliquando intueri.

Elenchus.

SI iam olim ab anno 1609. istæ vires fuerunt Calvinianæ factioni, vt inde animus sit factus Christiano Principi Anhaltino, istas minas Cæsari in os edere, de quibus paulo ante diximus, an hodie minores sint? An toto decennio nihil promouit senatus P. Q. Calvinianus in dilatandis pomerijs? Nec Catholici, nec Lutherani profectò hæctenus Calvinistas habuerunt illos homines, qui nimio sopore vel torpore, vitium aliquod infamiæ cōtraxerint; sed qui motu gaudeant nimio, & quibus curæ nimium sint vigiles, in perturbanda quiete publica. vt Dij illi Homerici prima luce consiliū ineunt; ita Calviniani minimè somno grauantur, vbi de acquirendo rerum dominio laborandum est: quamuis exosi sint Catholicis ac Lutheranis etiam, quod longè plures modos acquirendi habeant, quam qui vllò iure sint approbati; sed tantum in ipsa praxi Catechesis Heidelbergensis, & vsu quotidiano Confessionis Gallo-Belgicæ versantur. Nec capere se aiunt Catholici, quomodo Palatinus, cum summum votum sibi fuisse ait tranquillitatem Romani Imperij, tamen AntiRex esse voluerit. tam enim rotundæ sunt Mineruæ, vt negent, illum quietis esse amatorem, qui aliena inuadit.

*Calvinianò
plures ha-
bēt modos
acquirēdi
rerum
dominia,
quam ap-
probati
sunt
vllò iure.*

Fides

Fides Bohemo - Palatina.

Quanti enim periculi sit, res suas integras cum afflictis aliorum miscere, vastatis & exhaustis magna ex parte provinciis, belloque continuante (ut alias haud lenioris momenti rationes taceamus) nemo est, qui Nobiscum non intelligat.

Elenchus.

Apud Senec. l. de providentia.

Periculosa plenum opus aleae quis neget aggreffum palatinum. Demetrii quavis Cynici digna homine sapiente vox est; Nihil videri infelicius eo, cui nihil unquam euenit aduersi: hac ratione, quod ei vires suas experiri non licuerit. Nunc in campum se dedit palatinus, ut fortuna experiri posset, cum quo manum conferret. Quod si Deus Ferdinando vires bonae causae non impares concesserit, breui sciet, maiorisne periculi res, an prudentiae fuerit ac iustitiae, sprete maiestate Imperatoris sui Domini, perduellionem Bohemorum probare, ac Magistratum supremum, per summam iniuriam, cum illis oppugnare.

Fides Bohemo - palatina.

Quo minus dubitamus, omnes prudentes & cordatos facile & hoc aestimatuos, ad Regnum quassatum & afflictum acceptandum, maiorem requiri resolutionem, animique constantiam, quam ad pacatum detrectandum: quod alterum

terum tamen quibusdam, in historijs immortalē laudem peperit.

Elenchus.

Celebratur omnium Catholicorum suffragio Vladislaus Rex poloniæ, quod Bohemorum Legatos, qui, repudiato Rege Sigismundo, ipsum inuitabant, ut Regnum Bohemiæ iniret, hac voce à se reiecerit, Religionem sibi esse hæreticis imperare. Nec minori laude scriptores extollunt Albertum Baioariæ ducem; quod cum totius Bohemiæ concordibus suffragijs, mortuo Alberto Austriaco, & Ladislao infante filio in cunis relicto, à populo grandiorē infantis ætatem expectare nolente, in Regem electus esset, multis ac facundè dictis populum hortatus fuerit, Regis infantis ætatem grandiorē ut exspectarent. At verò quod tantopere laudati sint, qui Regnum aliquod oblatum acceperint, non existat alicubi gentium. Passim obuia sunt eorum exempla, qui per summa scelera etiam sibi Regnum pepererint. Fratricidas multos dant historiæ sacræ ac profanæ, in Abimelecho Gedeonis filio; in Perseo Rege Macedoniæ; in Polycrate Samiorum tyranno; in Iugurtha, in Attila. Sunt qui bellis proprios parentes regno exuere vel conati sunt, vel exuerunt; in hoc numero sunt Absolon, & Sancius IV. Hispanorum Rex. Nec defunt qui parentes proprios hoc nomine trucidarint. In hac classe numerantur Sennacherib, Assyriorum; Phraates Parthorum; &c. *Habet hoc vitium omnis ambitio; non respicit; teste Seneca.*

Io. Dubra
uius l.
26. hist.
Bohemicae.

Fulgos.

Epi. 73.

Fides

Fides Bohemo - Palatina.

Proinde iterum testamur pura (viti speramus) conscientia, Quod si vlla euidencia media ostensa nobis fuissent, quibus nostra repudiatio exitiali huic bello finem imponere, inq, salutarem et constantem pacem conuertere potuisset, sic vt eo nomine Romano Imperio sufficienter & idoneè satis caueretur; totius habitabilis Orbis opes Nobis non iuxta caras futuras fuisse, quin & hac Regni Bohemia Corona lubentes non solum decessissemus, sed & extremum virium nostrarum sponte & vltro ad id impendissemus.

Elenchus.

**Pl. Aul-
laria.**

Non mihi placent homines, qui quando malefecerunt, purgantur:

**Aur. Bul-
lae proa-
mio.**

Præsertim cum illi, vel succidanei illorum, qui diuisionem inter septem candelabra, vt Aureæ Bullæ verbis vtar, lucentia in vnitae Spiritus septiformis, quibus sacrum illuminari debet Imperium, multoties posuerunt; tanta fiducia de se ipsis loquuntur, vt illorum veluti Atlantium humeris vniuersa tranquillitatis publicæ cura ac sollicitudo inniti videatur. Quæ ista, obsecro, est ratio vel oratio, vbi ait palatinus, se & Corona Bohemiæ decessurum, & vires omnes in hoc impensurum fuisse, si bellum Bohemicum, in pacem constantem conuerti potuisset? nunquid hinc sequitur; quia bellum istud non fuit compositum inter Imperatorem & perduelles, idcirco ei licitum fuerit, Corona Regni Imperatorem, Supremum nempe & suum & totius nominis Christiani Magistratum politicum

privare? Aut quis Deus, quæ conscientia, quæ ratio, quæ lex dictavit Palatino, tum Imperio restituendam constantem pacem, cum ille regnum Bohemiæ, excluso Ferdinando Imperatore suscepturus esset? An putavit Ferdinandum iuri pro se, ex legitima sua electione, proclamatione, inunctione, coronatione, investitura, introducto renunciaturum, simul atq; intellecturus esset, Fridericum Palatinum Regni illius gubernacula suscepisse? Maiori profectò ratione potuit sibi imaginari Paris, non moturos Græcos Troianis suis decennale bellum propter Helenam Menelai. Abstinuisset Corona Bohemica Palatinus, si media ipsi fuissent ostensa, quibus bellum in pacem conuerti potuisset, sic, ut eo nomine Romano Imperio sufficienter & idoneè satis caueretur. Dictum opinor, quod vel ex ima plebecula homuncioni bilem mouere possit. Quis enim antepenultimum quempiam Electorum sic loqui putaret, ac non potius Carolum Magnum, vel Othonum Henricorumq; priscorum aliquem; Certè Imperator Carolus IV. ex officio, quo Cæsarea dignitate potiebatur, & inter Electores, ut Rex Bohemiæ stipatus Imperij totius Electoribus Principibus tam Ecclesiasticis, quàm secularibus, leges ad vnitatem, inter Electores, constituendam laturus, ac dissidiorum periculis aditum præclusurus, de Imperialis potestatis suæ plenitudine, vix locutus fuisse videtur augustius. Nūquid vni Palatino, in ordine Electorum antepenultimo, hæc cura incumbit, ut idoneè illi caueri oporteat de pace Romani Imperij? Quid Imperator Ferdinandus tam Imperij, quàm

primariæ Electionis iure quo fungitur? quid Electores Moguntinus, Coloniensis, Treuirensis? quid Saxo? an non omnes si coniuncti maiorem possunt inire rationem, qua caueatur saluti totius Imperij, quam vnus Palatinus? At hi omnes, si quærant, nunquid hoc modo, quo probatâ perduellium Bohemorum causâ, Palatinus ex illorum manu Coronam sibi oblatâ suscipit, communis tranquillitatis nomine, in Imperio Romano caueatur idoneè? Quid ad hanc quæstionem Palatinus? Quæ enim idonea videtur cautio Antiregi isti, non illis proinde videbitur: sed commune Imperij incendium Calvinisticum.

Fides Bohemo - Palatina.

NEc verò etiam in hoc maximè arduo negotio quicquam temerè aut properanter egimus; sed ante omnia Deum Omnipotentem, qui solus transfert Imperia, quocunque vult, ardentibus animi votis sæpius implorauimus, vt in semita recta ac veritatis via Nos deduceret, sanamq; & inconcussâ mentem Nobis largiretur. Post etiâ cū Amicis ac Propinquis nostris hac super re contulimus. Ac tandem circumstantijs omnibus probè ponderatis, in maximo hoc opere, admirabilem Dei prouidentiam, & forte brachium Altissimi, manifestè deprehendimus.

Elenchus.

Pl Pen.

Quid ei diuini aut humani æquum est credere;

Qui sic philosophatur? ponimus in negotio, de suscipienda corona Bohemica, Palatinum insumpsisse dies plurimos. at quid hinc per sequelam

quelam necessariam colligitur? an hunc in modum argumentabimur; Palatinus diu deliberavit ante, quam à Bohemis sibi oblatā coronam susciperet; ergo ius & fas illi fuit coronam illam suscipere? quid huic aut Xenophon habuit, aut Plato simile, ad acumen consequentię? Vel sic ratiocinabimur; Palatinus Deum, qui solus tranffert Imperia, votis ardentibus imploravit ut sanam illi mentem largiretur? Ergo Bohemi iure Ferdinandum Imperatorem potuerunt repudiare, & palatinum Ferdinando substituere? Quid contra hancillationē Stagirites ille, quid Zeno posset? Vel si hac forma concludamus: Palatinus etiam cum amicis ac propinquis contulit, essetne ipsi accipienda corona Bohemię; ergo est iusto titulo Antirex Bohemię? quid Carneades; quid Chrysippus vnquam potuerunt inferre subtilius atq; factū à Prædicantibus Heidelbergensibus? sed affirmat palatinus, quod in isto opere admirabilem Dei prouidentiam & forte brachium Altissimi manifestè deprehenderit: Ergo vos Catholici, valete & plaudite: quia Catechismus Heidelbergensis est quintum Euangelium.

Fides Bohemo - Palatina.

Proinde volūti & vocationi diuina diutius refragari nec voluimus, nec etiam debuimus: quo firmitus persuasi sumus Regni Bohemię annexarumq; Prouinciarum Ordines, tam Ecclesiasticę & Politicę libertatis stabiliendę, quàm legitimi & antiquissimi liberę Electionis iuris, quod varijs cuniculis hætenus tentatum & oppugnatum fuit,

defendendi, adeoque totius Regni reformandi, sufficientissimas optimoque Iure fundatas rationes habuisse; atque ita totum negotium legitimū, Christianum, ac laudabile esse, cuius exempla in sacris, & profanis historijs quam plurima reperiuntur.

Elenchus.

Πολυδάμα σὺ μὲν ἔτι εἰμὶ φίλος τῷ αὐτῷ ἀγορευέῃς.

Polydama nec adhuc istae mihi amica profaris.

NON sic peperisti pedibus perfugium. Agite quotquot estis ex cætu illo nouitio Catechistarum Heidelbergensium: quando illam voluntatem Vocationemque Dei nobis probaturi estis? *Quo die orcus ab Acherunte mortuos emisserit.*

Nisi rite Palatini probauerint Samuelem surrexisse, qui ex celesti oraculo fidem fecerit, quod Ferdinandum Imperatorem Dominus proiecerit, ne sit Rex Bohemiæ, & ut olim ex omnibus filijs Isai Dauidē, sic ex omnibus hodie Caluini filijs, Fridericum Palatinum elegerit, quem vngeret in medio fratrum Husso-Caluinianorum, non deerunt Catholici, qui illam vocationem Palatinam affirmabunt nescio quid præ se ferre enthufiasmi Anabaptistici, à Ioanne Bueckeldo, in V Vestphalia olim Anno 1531. ventilati; quo stimulatus per urbē Monasteriū Regni sui Metropolitanā, proclamauit, **REX SION VENIT.** ac post id in domū se abdidit, scripto ijs, qui capti erant isto oraculo, significans triduo tibi linguam à Numine occlusam. quo exacto, mādatum edisserit, quo
creandi

creandi essent duodecim Iudices, ad numerum filiorum Israelis; quibus merum ac mixtum esset imperium. à quibus cum Regno excludi se animaduverteret, eodem instinctu fanatico Ioannem Vvarendorpium impellit, qui nouo spiritu prophetico iudices illos duodecim ex-auctoraret, & ipsum Regem non Sionis modò, sed vniuersi orbis terrarum consalutaret. Proinde Catholici non credunt, quòd Bohemorum vel Palatini institutum sit laudabile vel Christianum: vel quòd, ex sacris aut profanis litteris, Prædicantes Heidelbergenses commonstraturi sint, causam Palatini bonam vel piam esse. Dicit Palatinus ordines Bohemiæ sufficientissimas rationes habere totius Regni reformandi. Quis illū Iudicem istarum contro- uersiarum constituit? Quamuis Imperator, seu Rex Romanorum, super causis, pro quibus im- petitus fuerit, pro veteri consuetudine, vt est in aurea Bulla, coram Palatino respondeat: *illud tamen iudicium Comes ipse Palatinus, non alibi, præ- terquam in Imperiali Curia, vbi Imperator, seu Ro- manorum Rex præsens extiterit, exercere poterit.* Sed quis illud iuris Palatino tribuit, aut tri- buere poterit, vt in propria causa, pro libidine animi sui, ipse sibi Ius possit dicere? Tam faci- lè quàm vulpes pyrum comest, hic Palatinus pronunciat, ordines Regni Bohemiæ habere ius tam Ecclesiasticæ quàm politicæ libertatis stabiliendæ. At quis ferat illum de rebus Eccle- siasticis, seu religionis negotio, in præiudicium Imperatoris, sententiam ferre, qui ipse non est comprehensus in pace Religionis? Vix me con- tineo, quin istiusmodi vecordium lymphatis

illis Anabaptistarum, ac fideratis commentis dicam nō abfimilem. Apage ergo, cum istis tuis Prædicantismis, Pareismis, Scultetismis; totum hoc negocium Bohemo-Palatinum legitimum, Christianum, ac laudabile esse, cuius exempla infacris ac profanis historijs quamplurima reperiantur. vnum cedo, quisquis es ex Caluino-logiæ ambulacris, quod in rem tuam sit, & causa decedo.

Fides Bohemo-Palatina.

Porro in toto hoc negotio intentio nostra nō est, cuiquam quod suum est, contra ius fasq; eripere & detinere; potius eos, quorum libertas, priuilegia, literæ Maiestatis, liberum Euangelicæ Religionis exercitiū, aliq; optimo iure acquisita oppugnantur, tueri & defendere; ac quantum Deus virium largietur impedire, ne tot insignes prouinciæ, tot piorum innocentum millia, ad extremam desolationem redigantur.

Elenchus.

Q Vis tam vacui sit capitis, cui non moueat indignationem tam vecors oratio? Palatinus nō tantū perduellibus Bohemis patrocina-
tur, sed etiam Regnum Bohemiæ cum annexis Prouincijs, quæ Ferdinando debentur optimo titulo, occupat malo titulo, & tamen scripto profitetur, non se velle cuiquam ius suum eripere. Quod si tibi Domino inuito rem tuam quis auferat, cum protestatione, quod no-
lit ti-

is tibi ius tuum, contra ius eripere: quid tu contra illi diceres? nunquid flagri subiculum, in rem malam ire iuberet? quoniam hoc posito, quod rem tuam inuito tibi aufert, non possit tibi ius tuum non eripere? Quid ni eodem colore potuit vti Absolon contra Dauidem patrem suum? cum malitiosè populo coepit adulari, & parentis facta vituperando, se regnaturum benè iactaret, quid ni potuit & illud addere; non eam sibi esse intètionem, vt Patri suo ius suum auferret, sed vt populo melius esset sub mitiori suo Imperio? Nec minus est intolerabile, quod Palatinus ponit Bohemorum libertatem, priuilegia &c. velle se contra vim iniquam tueri. Quæro quis iniquam vim intulerit? Negat Imperator, & seriò negat tentata Bohemorum priuilegia, aut libertatem vellicatam. Ergo Palatinus in Imperatorem est iniurius, ne quid dicam vehementius.

Fides Bohemo - Palatina.

Proinde cum in hoc pio & sancto proposito nullas seculares voluptates & delicias, nullum priuatum honorem & emolumentum, sed solum Dei gloriam, salutem publicam, consolationem & conseruationem afflictorum, propositam nobis habeamus; firmiter confidimus Deum nobis affuturum, manumq; auxiliatricem coelitus porrecturum; vt sua ope salutariter, ac contra omnium mortaliu cogitationes perficere valeamus, quod ipse pro admirabili sua sapientia, vt fieret, iam ante decreuerat: Illud quoq; cogitantes, Quod si vocatis Dei vocati inobediētes & refractarios Nos ostendissemus; onerassemus haud dubiè

conscientiam nostram, ac iustam Numinis indignationem in caput nostrum prouocassemus.

Elenchus.

*Calu. l. 1.
Inst. c. 18.
§ 4.*

Cap. 14.

HAbemus, Catholici, fructum Euangelij
Quinti secundum Heidelbergenses, quæ
est Catechesis illorum, Totum hoc quantum
est negocij, quod Palatinus nunc gerit; nempe
quod perduellium Bohemorum causam ini-
quissimam, contra Imperatorem legitimum
Magistratum, à Deo sibi præstitutum fouet;
quod Regnum & Prouincias illas cum Regno
confœderatas inuito suo Domino eripit, illud
Deum, pro admirabili sua sapientia, vt fieret,
iam ante decreuisse. Ex nefando Simonis Magi
dogmate resuscitata est Demagogorum Calui-
nilatrarum hæresis ac blasphemia; qua instilla-
tur infelici populo, *Hominem iusto Dei impulsu
agere, quod sibi non licet. Item; quod à Deo ipso ma-
net efficacia erroris. Item; quod tergiuersando (Ca-
tholici;) effugium quærunt, Dei tantum permissu
non etiam voluntate fieri; nempe excacationem ho-
minum, obdurationem cordium, incestos coi-
tus; & quicquid est scelerum congenerum.*
Quæ si vera sunt, quid opus est logomachijs
istis palatinis? nisi fortassis dicant, & has, pro
admirabili sapientia Dei, vt fierent, iam ante
decretas fuisse. quod si est, quid ego hîc damno
istas blasphemias hoc stilo meo? immò verò
cur non damnem? vbi quod damno, non pos-
sum non damnare? nugæ nugarum nugacissi-
mæ. non ratione, sed Scoti scutica cum illis a-
gendum est, qui aiunt homines nihil delibera-
do agi

do agitare, nisi quod Deus iam apud se decre-
 uerit. *Est enim inimicus, qui seminauit ea, Diabolus,* Mat. 13.
Ioan. 8.
qui cum loquitur mendacium, ex proprijs loquitur.
 Sed ne quid in altiore Theologiam nos im-
 mergamus; age crassiori minerua tecum agam,
 quisquis es, qui Domino tuo Palatino talium
 auctor es dogmatum. Cur Palatinus bello mi-
 nimè necessario se implicuit? vel cur hic potius
 rem Bohemicam protegendam suscepit, quam
 alij Electores? Nunquid æquè aliorum Electo-
 rum, ac præsertim Ecclesiasticorū, (vt omittā
 hīc Imperatorem;) atque Palatini interfuit, vt,
 pacis nomine, Romano Imperio idoneè caue-
 retur? quo iure dissidium in Religionis nego-
 cio componet, vel dijudicabit ille, cuius Reli-
 gioni non est locus, vel esse non debet in Im-
 perio? qua lege iubebit ipse nos credere, illum
 esse, qui nescio quid pro assertionē libertatis
 ac priuilegiorum Bohemicorum perfecturus
 sit, quod Deus, pro admirabili sua sapientia, vt
 fieret iā ante decreuerit? opplet chartā & aures
 nostras Palatinus, brachio Altissimi; volunta-
 te ac vocatione diuina; decreto diuino; voce
 diuina; &c. quam nobis fidem faciet? Accepi-
 mus ex diuinis pandectis; quod Deus, cum pro
 liberatione populi sui Israelitici missurus es-
 set Moysen, ad tyrannum Pharaonem, non abs-
 que signo Legatum illum à se dimiserit. Cum Exodi. 3.
& 4.
 enim Moyses responderet; populum non sibi
 crediturum, sed dicturum; quod non apparu-
 isset ei Dominus; virga illa tot prodigijs no-
 bili instruxit illum Deus; immò & *verba sua in*
ore illius posuit; tum etiam in ore Araonis se fore
 appromisit. Nec abiit Moyses ad populū, nisi

Iudic. 6.

armatus his omnibus, quibus fidem posset legationis suæ palam ædere, ostentoque non vano communire. A Moyse ad Gedeonem imus: cui apparuit Angelus Domini, dixitque; Dominus tecum virorum fortissime &c. Vade in hac fortitudine tua, & liberabis Israel de manu Madian. qui inter cætera respondit, Si inueni gratiam coram te, da mihi signum, quod tu sis, qui loqueris ad me. Fecit Angelus; extendens summitatem virgæ quam tenebat in manu, tetigit carnes & panes azymos: ascenditque ignis de petra, & carnes azymosque panes consumpsit. Sed nec in hoc signo conquieuit virorum fortissimus ille, Angeli eclogio; dixitque ad Dominum: Si saluum facis, per manum meam, Israel, sicut locutus es, ponam hoc vellus lanæ in area: si ros in solo vellere fuerit, & in omni terra siccitas, sciam quod per manum meam, sicut locutus es, liberabis Israel. Factumque est ita. Et de nocte consurgens expresso vellere, concham rore impleuit. Dixitque rursus ad Dominum, ne irascatur furor tuus contra me, si adhuc semel tentauero, signum querens in vellere. Oro vt solum vellus siccum sit, & omnis terra rore madens. Fecitq; Dominus nocte illa, vt postulauerat: & fuit siccitas in solo vellere, & ros in omni terra. Quid ad hæc Prædicantes Heidelbergenses? vt probent, piū ac sanctum esse Palatini propositum, necessario commonstrandum illis est, primò Bohemos, Quados, Marcomannos esse Dei populum, sicut populus Israelis fuit Dei populus. secundò, non aliter illos oppressos fuisse, sub Imperatoribus Matthia ac Ferdinando, atque populus Israeliticus fuit sub tyrannide Pharaonis & Madian. tertio, quod oppressi fuerint à Magi-

stratu

stratu non legitimo. quarto quod cultus diuinus Palatini sit idem, qui illorum est rebellium, quos nominaui. Nam si populus Calvinianus est Dei populus, sequitur quod Hussiticus vel Lutheranus populus non est Dei populus. Nulla enim Deo est communio cum Belial: cum unus sit Dominus, una fides, unum baptisma.

Fides Bohemo-Palatina.

Sed & hoc considerandum nobis obijciebatur, Quod si diuinam hanc vocationem excussissemus, alios, inprimis Religionem nobiscum deuinctos, insecuturas cedes ac vastationes Prouinciarum, probabiliter nobis imputaturos fuisse.

Elenchus,

— Digne hunc ardorem mentibus addunt

Euryale? an sua cuique Deus sit dira cupiditas? Virgil. 9.
Aeneid.

Aut pugnam, aut aliquid iam dudum inuadere magnum.

Mens agitat tibi, nec placida contenta quiete est.

Citius clauam Herculi extorseris, quam cerebro Prædicantis Heidelbergis, ubi contra fidem Catholicam agitur, illam Palatini vocationem. Caluini nimirum blasphema sunt hæc deliria, Quod Deus clauum teneat in vnoquoque

quoque facinore. quod ab vniuersali motione Dei creatura vt sustinentur, ita efficaciam quiduis agent. *L. 1. inst. di ducunt; illa speciali actione, quæ in vnoquoque facinore apparet.* Quid expectandum est Catholicis ac Lutheranis, ab ista hominum factione, cui spiritus impurus est Dei spiritus, quia ad eius nuntium potentiamque respondet, instrumentum magis Dei, quam à se ipso Auctor? Quid, cum ista peste hominum sit in genere humano nobis commercij, quam Diabolus habet innocentiae suae defensatricem acerrimam? quæ cum exitium creat Reipublicæ Catholicæ ac Lutheranæ, illud speciali & efficaci actione Dei totum agi affirmat? Sed non capimus, quod huius rei nostri Iosue non tantum Religione secum deuinctos, sed & alios à cædibus & vastationibus sit liberaturus. Adeone illi.

Tros Rutulusue fuit, nullo discrimine habendus?

Ac tam saluos faciet Lutheranos, quam Picarditas vel Calvinianos? quæ hæc erit metamorphosis? lupis illis Calvinianis, & agnis Lutheranis tanta erit concordia?

Credula nec fauos timeant armenta leones?

Horat. li.

ap. od. 16.

Si quid sapit Comes de Bucquoi, iam fugam spectat; nec expectat, donec Palatinus ille Gedeon, cum trecentis verbi - Ministris, castra circumueniat; incipiantque tubis clangere, lagenas inter se complodere, & clamare,

Judic. 7.

Gladius Domini, & Gedeonis Palatini.

Fides Bohemo-Palatina.

VNde quid aliud expectandum erat, si parti aduersa oppressio Bohemorum, & confœderatarum Prouinciarum ex voto cecidisset, quam videre arma victricia in Nos ipsos, aliosque Euangelicæ Religionis Ordines conuerti? Quis enim seuas ipsorum comminationes, quæ publicè, quæ priuatim in Nos euibratas, ignorat? quis scripta illa nouitia publicè emissa? quibus clasticum in nos canunt tanto quidem furore, vt nec sequiori sexui, nec innoxys infantibus, tam suis quam alienis, nec familijs Illustribus, & qui ab eis dependent, parcendum esse censeant.

Elenchus.

Proprium est nocentium, trepidare, plurimum equidem tormentorum necesse est insit Calvinistarum conscientijs. eò quod perpetua illas nescio quæ sollicitudo vrget ac verberat. Vbi nunc Pyrgopolinices ille, qui Anno 1609. omnem auctoritatem maiestatemque Imperatoris, vno difflabat spiritu?

Quasi ventus folia, aut panniculam *te-* Pl. M.
glor.
storiam?

-Quem dudum non vlla iniecta mouebant
Tela, nec aduerso glomerati ex agmine
Graij;

Nunc omnes terrent *aure,* sonus excitat Virgil. 1.
Aeneid.
omnis

Suspensum,

Quod

Quod illud classicum est quo

*- nescio quod trepidis malè Numen amicum
Confusam eripuit mentem?*

*Videndi
Becanus;
de fide
ber. seru.
Eder par-
te 2. E-
uāg. In
quis. pag.
396 Ern-
stberger
Anton. l.
3. cap. 19.
VVin-
deck, Lori-
chus, Ro-
senbuck,
et alij.*

SI nomen non præfixisset Scioppius, Iesui-
Starum fuisset. An, quia Scioppius, quod
ex re Cotholica sibi fuit visum, Papiæ scripsit,
idcirco Imperator moturus fuit in Palatinum
nihil hostile molientem, nec Bohemorum per-
duellioni sese inmiscientem? vbi mens, vbi ra-
tio? Scimus quod iā ante multos annos Calui-
nistæ prouulgarint, Catholicos plerosq; , præ-
sertim Iesuitas, docere quod Catholici vel
prorsus nō teneantur pacē Religionis seruare,
vel saltem non post Concilij Tridentini finem.
quo & Imperatori & exteris Principibus suas
confœderationes purgarent. Sed iam diu toti
Mundo clarum est, quod Catholicorum The-
ologi ac Iureconsulti apertè doceant, Pacem
Religionis in Imperio, ex causis sat validis, fa-
ctam māturo consilio, ac prorsus constabilitā,
nec posse nec debere frangi, aut vllō modo
retractari: imō verò quod nec Pontifex illi pa-
ci, quæ ex constitutionibus Imperij rata sit, de-
rogare possit. Nō ergo habent Lutherani quod
à Catholicis sibi metuant; sed si sapient vtrin-
que; vires consociabūt, vt illos cōpescant, qui
& à pace Religionis expressè, quod sæpius di-
ctum est, exclusi sunt, & vtriusque imminent
exitio: cuius specimina passim visa sunt, in pa-
latinatu, in Hassia, in alijs locis, è quibus non
tantum Catholici, sed Augustanæ Confes-
sionis homines misere pulsi ac
fugati sunt.

Fides Bohemo-palatina.

Illud præterea diligenter Nobis erat considerandum, laudatissimum Bohemia Regnum cum incorporatis pulcherrimis Prouincijs quæ membra sunt Imperij haut postrema, & quasi murus exteris nationibus ex ea parte obiectus, ni maturè efficacibus remedijs ipsis consuleretur, facile in alienas manus incidere, ac temporis lapsu à reliquo Imperij corpore prorsus auelli; saltem ex ea parte plurimum incommodi, inprimis vicinis Electoribus & Principibus, inferri potuisse. Nobis verò, ob domum Electoralem nostram ac superioris Palatinatus Principatum, eo maiore studio fuit inuigilandum; nec tantum pro ea fide, qua S. Rom. Imperio, Patria nostræ dulcissima, sumus obstricti; sed & ob dictam domum nostram Electoralem, quæ cum Bohemia Regno antiquissima Confæderatione est deuincta, tanto diligentius prospiciendum fuit, ne Regnum nobilissimum vel ex ea parte quicquam detrimenti caperet. Id quod nemo, vt speramus, improbabit, qui causam hæc sine affectuum glaucomate ad æquum rationis Iudicium reuocabit.

Elenchus.

TAm insulse, tam putidè hæc superioribus aggesta sunt, vt nauseam inspectanti moueant; ac nauteam quis bibere malit, quam refellendis illis diutius immorari. Bellum, Cononi curæ esto. Quid ad Palatinum magis hæc sollicitudo spectat, quam ad alios

ad alios pertinet Imperij Romani Electores & principes? Nunquid Saxo est vicinior Bohemiæ ac Prouincijs confæderatis, quàm Palatinus, vt de Baioariæ principe, vel Brandeburgico, tum etiam Bambergensi principe, Franconiæ Duce nihil hic moueam? Quod si metus sit, ne Bohemia, cum Prouincijs annexis, in alienas manus incidant, ac temporis lapsu à reliquo Imperij corpore auellantur; non tam ille tanget omnes in vniuersum Electores ac principes Imperij, quàm Palatinum? Demonax aliquando, in balneis, cum aquam feruidiorem, à se nō tentatam, ingredi cunctaretur, & alius meticulosum appellasset: quid, inquit, an hoc pro patria passurus essem? Nihil aliud innuēs, quàm temeritatis esse non fortitudinis, subire periculum, nisi ob rem viro forti dignā. Quod palatinus pro Bohemia conatur, hoc ipso est illaudabile, quòd pro mala, Bohemorum causa est, idest, in defendendo perduellionis crimine, quo nullū est fœdus. ingressus est aquam illam feruentiorem, immò totam ebulliētē: cui an bonā frigidam iniicere possit, ipse viderit. Ad me quod attinet, videtur Palatinus magnos calceos aptasse minoribus pedibus: nec sat consulto extra spartam suam abiisse.

*Morat. ar
se poet.*

*Ludere qui nescit campestribus abstinet
armis.*

Indoctusque pilæ, disciue trochiue quiescit.

Quoties visum est, quàm exiguum horæ momētū interfuerit inter foliū & aliena genua? Suavissem ego, diutius æstimasset illa, quæ ag-
gref-

aggressurus erat, ac vires suas cum rebus, quas erat tentaturus, comparasset. atque etiamnum suaderem, vt quamprimum deponeret onus, quod ferente videtur fore maius: sensimque ac pacificè de fastigio illo descenderet, ex quo, si bello sit inferior, non poterit nisi cadendo præcipitari: præsertim cum nullam causam iustam possit dicere Palatinus, cur sibi potius Bohemorum patrocinium fuerit suscipiendū, quam alijs Imperij Principibus; quibus æquè cara est salus Reipublicæ Christianæ, quam Palatino esse possit. Si enim dicat, Bohemiam cū annexis Prouincijs, esse instar muri, qui exteris nationibus sit obiectus; non minus est Saxoni, & Bauaro, & alijs. Si dicat domui suæ cum Bohemia intercedere aliquam confederationem; sunt & alij, quibus, ni fallor, antiquius cum illa fœdus est. Sed quod fœdus possit intercedere Palatino cum Bohemis, vt in perduellionis crimine aduersus Imperatorem Dominum suū, teneatur illis opem ferre? Nimis friuolum, imò ridiculum est, quod ait sibi potissimū fuisse prospiciendum, ne Regnum nobilissimū vel ea parte, qua nempe vicinos spectat Imperij Principes, quicquam detrimenti caperet. Sciat Palatinus, quod Deus, qui Reges ac Principes in hoc Mundi theatrum inducit, & qua persona vult, inducit, Electorem voluerit illum in Imperio Germanico agere, non Imperatorem. & non vni Electori, qualis ipse est, sed Imperatori hanc diuinitus curam incumbere, vt res Imperij saluæ sint. nec alium malle, vt Bohemiæ, cæterisque Prouincijs ei insitis beneficit, quam Imperatorem, cui Regnū illud Bohe-

miæ cum Prouincijs illis, iure optimo diuino ac humano, in solidum debentur.

Fides Bohemo - palatina.

QUapropter in nomine SS. & Indiuidua Trim-
tatis, ad propagationem gloriæ diuinæ, oppres-
sorū consolationem, Libertatis, & publicæ Pacis
defensionem, aliasque ob causas vrgentissimas, ma-
gna ex parte recensitas, nec non Ordinum Regni Bo-
hemia, annexarumque Prouinciarum iteratas hu-
miles petitiones, spectabiles legationes, submissas
grauesque rationes & contestationes, tandem vna-
nimem illorum Electionem approbauimus, simulque
Coronam ac Regimen laudatissimi Bohemia Regni
& incorporatarum Prouinciarum in Nos suscep-
imus: eoque nomine, cum Coniuge dilectissima, Ma-
gnæ Britannia Principe, Deo bene iuuante, ipsum
Regni caput Pragam petijmus: vbi post paucos dies,
cum memorata Coniuge nostra dilectissima, commu-
ni consensu, & voluntate vnitorum Ordinum, toti-
usque Populi applausu vnanimi, consuetis solennita-
tibus inaugurati, in Regni Thronum sumus colloca-
ti. Quem benignissimus Deus præpotenti sua dextera
stabiliat, suumque S. Spiritum desuper nobis largia-
tur, quo Regimen nostrum vniuersum eò semper
dirigamus, vt Dominus Dominantium, Rex &
Saluator noster Iesus Christus, nobis nostrisque
subditis dominetur; quo vera & sincera Pax crescat
in terris, ac diuina Gratia & Benedictio
indies super nos multipli-
cetur.

Elenchus.

DIxi ab initio, Artotrogum illum Palatinum, non nimis malè exorsum fuisse, peius narrasse, ac perorasse pessimè. Mirum, ni ingredienti, cum vxore, urbem Palatino, ab Ordinibus pegma aliquod, apparatu magnifico, fuit exhibitum, quod Davidis inunctionem, reiecto Saule, repræsenteret in imagine; monumentum scilicet, vt pulsus tyrannis Austriacis, iam subditum sibi populum imperio leniori regat, ducatque eodem momento, in fortunatas nescio quas insulas.

Reddit vbi Cererem tellus inarata quotannis,

Et imputata floret vsque vinea:

Germinat & nunquam fallacis termes oliua,

Suamque pulla ficus ornat arborem:

Mella caua manant ex ilice. &c.

*Horat. lib.
epod. ode.
16.*

Memini in Tullio me legisse alicubi; Omnis iniustitiæ nullam esse capitaliorem, quam eorum, qui, cum maximè fallunt, tamen hoc agunt, vt viri boni videantur. In eandem prorsus sententiam à Platone scriptum est, summam esse iniustitiam, iustum videri velle, vbi sis iniustus. Et quod mireris illud est, nō vno loco confiteri Palatinum, quod nō perturbatione aliqua animi, quæ, vt Cicero scribit, plerunque brevis est, & ad tempus; sed consultè, & cogitatò facinus illud, cōtra Imperatorem, Dominū ac Magistratū suū diuinitus sibi præstitutū, aggressus fuerit: cum leuius

cap. 24.

crimen fuisset, si repentino motu quodam animi in illud incidisset, non præmeditatum ac præparatum intulisset. Non possum, quin ex S. Iobi oraculo in palatinū dicā: *Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in superbiam: oculi autem eius sunt in vijs illius. Eleuati sunt ad modicum, & non subsistent, & humiliabuntur sicut omnia, & auferentur, & sicut summitates spicarum conterentur.* Non est Dei vocatio, quam obtexit palatinus, sed regandi illecebra, quæ malum hoc tam grande fuisse. Augustini clara verba sunt, *Malam voluntatem ad auctorem Deum*

Lib. 2. de peccat

mer.

remis.

Lib. de spi.

ritu & li.

cap. 15.

esse referendam, nefas est dicere. Et alibi: *Nusquā legimus, Non est voluntas nisi à Deo; Et rectè non scriptum est, quia verum non est. Alioquin etiam peccatorum, quod absit, Author est Deus, si non est voluntas nisi ab illo; quoniam mala voluntas iam sola peccatum est.* Clamat Eccles. *Nemini mandauit impiè agere.* Apagesis ergo cum illa SS. Indiuiduæq; Trinitatis inscriptione, qua minimè tibi abutendum fuit, in illo, quod aggressus es, facinore. SS. illius indiuiduæque Trinitatis titulus ijs tantum rebus est præfigendus, quas ipsa operatur; nō itē illis, quas tu geris, palatine, secūdū voluntatis tuæ consilium; quæ est à Deo conditore auersio, & ad condita inferiora conuersio, in illa Bohemiæ occupatione. Quapropter non in nomine SS. & indiuiduæ Trinitatis, sed proprii motus tui, in quo Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui; non ad propagationem gloriæ diuinæ, sed ad exterminationem fidei Catholicæ & Augustanæ, & irritandam iustitiæ diuinæ indignationē, non ad oppressorū cōsolationē, sed fouēdam

dam impijssimorū rebellīū peruiaciā, non ad libertatis, & pacis publicæ defensionē; sed ad Iuris diuini & humani proculcationē approbasti electionē illā nefariā; & Pragā, Deo conni- uente, iuisti cū tua coniuge; quę hoc ipso, ni fal- lor efficaciorē Dei vocationē ad hoc *tan piū ac sanctū* vestrū propositū sēsit præ suo marito; quod ipsa est Regis filia; & maritus saltē Electoris fi- lius. Et, si verū est, quod fertur vulgo, nō parū Iuno illa Caledonia, Iouē suū palatinū, ad co- ronā Bohemiæ occupandā exstimulauit hoc ce- leusmate; Quod, si isto animo suo ausus fuerit aliquādo Regis Filiā in vxorē ducere, quid cū- ctaretur eadē se potius Reginā habere, quā Ele- tricem? *Mulierem fortem quis inueniet? procul & de vltimis finibus preciū eius, confidit in ea cor viri sui.* Quicquid sit; iacta est alea. & sensit Palatinus ad hoc pium ac sanctum, vti ait, suum propo- situm, vocationem Dei efficacissimā, & vt præ- dicātium suorum voce vtar, irresistibilē: quic- quid obclamet S. paulus; *Quis cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit?* quicquid obluētetur Rex propheta; *Iudicia tua abyssus mal- ta.* Sed quod ait Palatin' collatū se in Regni thro- num communi consensu, & voluntate vnitorum Or- dinum, totiusq; populi applausu vnanimi, dabit ve- niam, si hīc salua Maiestate sua Regia dixero, excipiendum saltem Catholicorū ordinē, qui, per Dei gratiā, nō omnino nullus est, & scimus, quod in hac tribu nō vnus fuerit Mardocheus, qui nō adorarit. Nec verò exigu' fuit, aut sper- nēdus Lutheranorū numerus, qui alia speraue- rint omnia, quā Palatinū Regē fore. saltē cōstat eorū applausu vel acclamationibus nullas aues

Prov. 31.

Rom. 11.

Psal. 35.

ex aere directas esse. Quod ad votum illud Palatini attinet, quo precatur, ut Iesus Christus subditis dominetur; nescimus quot modis Christum hac sua obtestatione velit dispecscitum, & in quot membra, toto cœlo inter se diffidenti, deiunctum. Si enim Christus dominabitur in Calvinianis, quomodo dominabitur in Hussitis ac Lutheranis, qui sibi inuicē sunt hæretici? Si dominabitur in Lutheranis, quid erit Calvinistis, inimicis capitalibus? quæ pax, quod Regnum Christi, inter illos erit, qui tã infestis stilis in se mutuo defœuiunt? Si vera scribūt Lutherani de Calvinistis; ædepol certò scio, Vulcanus, Sol, Luna, & dies, Dei quatuor, scelestiores nullos his illuxit alteros. Si Calvinistæ Lutheranos veris depingunt coloribus; non habent plus sapientiæ, quam lapis, suntque quantum hominum terra sustinet, facerimi.

*Scilicet hic superis labor est, ea cura quietos
Sollicitat;*

Vt fratrum Cadmæorum pugnis illis intestinis se medios semper velint interponere. Nisi Dij sint Homerici, qui hinc Græcis Calvinistis, inde Troianis Lutheranis militaturi sunt, non video quid illi Regno futurum sit.

Fides Bohemo-Palatina.

QUOD superest, testamur coram Deo ac Mundo vniuerso, Nos firmum & fixum propositum hoc tenere, neminem Religionis causa (ne illis qui-

dem exceptis, qui Romanos ritus sequuntur, dum Regni Prouinciarumque Statutis, ac inprimis Religionis causa concessis literis Maiestatis, conuenienter vitam degant) molestandi, opprimendi, aut in consueto ac concesso Religionis ipsorum exercitio impediendi. Quo nomine etiam, modo memorati Catholici Romani, tam in Regno hoc, quam annexis Prouincijs eius degentes, magno numero in defensionem Communem, Iuramento corporali, ac manus subscriptione consenserunt; nostramque Electionem ac Coronationem insequentem ei ratam habuerunt, & ad debitam obedientiam sese Nobis obstrinxerunt.

Elenchus.

Fallit te incautum pietas tua;

PRinceps Palatine; fallunt impuri illi pecuniæ tuæ accipitres, quorum impurities sexcentis versibus nemo traloqui potest. Scribunt, in maximo illo opere admirabilem Dei prouidentiam, & forte brachium Altissimi deprehendi. voluntatem & vocationem esse diuinam, cui Princeps Palatinus refragari non debuerit. pium & sanctum esse Principis propositum &c. & nihilominus addunt, quod ne illos quidem, qui Romanos ritus sequuntur, velit in consueto Religionis exercitio impedire. Quid enim est sermonibus morologis uti, si non hoc est? Mirum est lolio sic victitare Prædicantes, ut non videant, hanc diuinam quam ingerunt nobis vocationem, non posse cum illa Religionis P pisticæ tolerantia

consistere. Moyses hominum mitissimus, cum
 vidit vitulum aureum, quem sibi fecerat popu-
 lus, *proiecit de manu tabulas lapideas digito Dei scri-*
ptas, & fregit eas ad radicem montis, arripieñs q̃, vi-
tulum quem fecerant, combussit & contriuit vsq; ad
puluerem, quem sparsit in aquam, & dedit ex eo po-
tum filijs Israel. Et capitalem idololatriæ poenā
 legimus *Exod. 22. Deuteron. 17.* At illi, qui Ro-
 manos ritus sequuntur, seu Papistæ, sunt Cal-
 uinistis idololatre, imò verò Pōtifex Romanus
 illis est, Ioannis in Apocalypsi, & Pauli ad Thef-
 salonicenses Antichristus. Qua ratione ergo
 Princeps Calvinista potest, non illæsa conscien-
 tiā, tolerare idololatrias, & Antichristi cultores
 in Regno reformato? *Nō potest hac res ellebori iu-*
gere obtinerier, vt ait ille. Sed non sunt Catho-
 lici tam fungi, bardi, blenni, buccones, vt cre-
 dant Prædicantismis illis correctioribus, &
 huic æuo accommodatioribus. nec tam elephā-
 ti corio circumtecti sunt, vt verba magis
 Catechistarum Heidelbergensium attendant,
 quàm facta introspiciant. vident Lutheranos
 nō tantum è palatinatu, sed Hassia etiam, alijsq;
 prouincijs eiectos. Et classicum, quod pareus
 inflauit ad Mauritium Hassiæ Landgrauium,
 auribus insonat; *Macte Heros diuine, age opus do-*
mini, quod agis, fidenter. Maledictus nimirum est, qui
facit opus Domini negligenter, & prohibet gladiū suū
à sanguine. *Ierē. 48.* Quòd si, Lutheranos suis fi-
 nib⁹ exterminare est opus domini; & maledi-
 ctus qui opus illud domini facit negligenter,
 strenuè debet princeps palatinus Lutheranos
 multòq; magis Catholicos eijcere, ne sit male-
 dictus. Quid de istiusmodi pacis Calvinianæ
 sponsi-

sponsione habendum sit, vel ab ipsis Lutheranis Catholici petunt nullo negotio; & ex Lutheranorum minimè postremo viro D. Hoe; qui Calvinisticæ pacis illecebram nihil aliud hactenus esse affirmat, quàm Iudæ osculum, & Joabi salve. Quapropter miseri illi Catholici Romani, qui in illius Antiregis obedientiâ iurarunt; & iâ ante oculos viderunt, quid Archimystagogus eius D. Scultetus iam Pragæ in S. Viti æde primaria, in ritum Carolstadianum cœperit, in illo noui Regni recens initi tyrocinio,

pag. 38.

scripsi

quod in

præcisa.

Fides Bohemo-Palatina.

Praterea firmiter apud Nos constituimus, pro viribus nostris eò vnicè & extremè laborare; vt non solum in nostro hoc Bohemia Regno, annexisq; Proincijs, sublati per Gratiam diuinam & sequestratis, quoad eius fieri poterit citissimè, omnibus belli incommodis, pax optata refloreat; sed & in reliquo Imperio prisca illa, & verè Germana Concordia (mode eadem alijs quoq; mens) crescat & reuirescat.

Elenchus.

*Non tali auxilio, nec defensoribus istis
Tempus eget.*

IAm antè dixi; nō in cuius potestate belli est initium, etiâ finē esse. Bella quidē legitima ob eam causam geruntur, vt in pace viuamus, vt est apud philosophum. ac nemo bellum, quia bellum est, gerere instituit, hoc est, vt pugnae ac strages edantur mortalium, sed vt se suaq; vel tueatur legitimè; vel sibi ablata repetat. Quod si Imperator lubens volens, illud iuris,

lib. 10.

Ethic. cap.

7.

quod sibi est in Regno Bohemię, Prouincijsq; ei insitis, palatino, ac Coniugi suę dilectissimę ultro cessurus est, credo quod Palatinus non magnoperę desiderabit aleam belli tentare. sin secus? & coronam nolit deponere, quam alteri eripuit, tentandum erit quaecunq; tyrocini-um; & si vis hostilis ingruat vehementior, cui sustinendę impar erit, quod Antigonus olim hosti cedens, dicat non se fugere, sed vtilita-tem retro sitam persequi

Fides Bohemo - Palatina.

DEniq; cum omnibus Christianis Regibus, Ele-ctoribus, Principibus, Ordinibus, inprimis verò vicinis nostris, sinceram minimeq; fucatam amicitia, quantum in nobis est, colere & fouere firmiter cogi-
tamus; eadem que de illis vicissim nobis promittimus; prorsusq; confidimus, eos contra Pacis communis tur-
batores, omnesq; qui Nos nostrumq; Regnum & Prouincias hostiliter persequi tentabunt, re consilio-
q; Nobis non defuturos. Quo nomine eos publico hoc scripto, amicę, propensę & gratiosę com-
pellatos; iisdemq; vniuersis & singulis, vbicunq; res & occasio exigere videbitur, paratissima officia
nostra & studia vicissim nunquam non delata volu-
mus. Quę Nos pro temporum difficilium ratione me-
lioris Instructionis & notitię ergo, consultum necessa-
riumq; censuimus, publico hoc scripto omnibus signi-
ficare. Dabamus in Arce Nostra Regia Praga, &c.
28. Octobr.

7. Nouemb.

Anno 1619.

Elenchus.

Dignum habemus exordio, & narratione
epilogum. vt mulieres ideo benè olim
dicuntur olere, quia nihil olent: ita hoc ipso
apparet ornatior huius clausulæ oratio, quod
cerussæ, & id genus fuci alij in illa neglecti. ac
simpliciter itū est ad omniū Regum, Principū
&c. opem & consiliū. Sed vt magnes ferrum
duntaxat, non alia ad se, etsi leuiores pertrahit:
sic oratio illa Palatina, non alios mouet, nisi
illos, qui iam diu inclinant ac propendent in
hoc, quod persuadere conatur. ad illos eundū
est Monarchiarum euerfores, qui democratiam
affectant; & nec Cæsari reddunt, quæ sunt Cæ-
saris, nec Deo, quæ Dei sunt. ceteroquin non
dum adeo desperata sunt hæc tempora, vt faci-
lè, quales quales sint, repertum iri credamus
Principes, in hoc Imperio, qui rebellionē Bo-
hemorum tam fœdam, vllō modo, comproba-
turi sint. Quis enim in hoc Imperio Germani-
co tam iniquus rerum arbitrator sit Princeps,
qui, vbi Imperator, iusto bello, res suas repeti-
tum venerit, dixerit Imperatorem esse Pacis
communis perturbatorem? cum non is, qui le-
gitima defensione, quæ iuris est naturalis, &
gētium, vtitur, Pacis publicæ violator dici pos-
sit; sed ille, qui statū Imperij perturbat hoc ipso,
quod Cæsareæ Maiestatis perduellib. patrocina-
tur, quib. cū æterna debet esse authoritas. Bo-
ni enim Principis est, quātū potest, hoc agere,
ne vnusquisq; hoc agat in Rep. quod rectū sibi
videtur, id est, ne corp⁹ sit absq; capite; vel ca-
put

put sine membris bene iunctis. ac quotquot erunt, qui à subditis suis, illud propediem expectare non cupient, quod Matthias Imperator, inclytæ memoriæ, expertus est, quod Ferdinandus etiamnum experitur, scient quid sui, erga Imperatorem, erit officij.

Cum hic manum vellē de tabula; & alias maioribus copijs aggredi, scriptum alterum, quod cum illa Friderici Comitis Palatini *declaratione publica*, (quam sic satis, vt videtur, cneruatā exossatamque à me dimitto,) exijt ad huius nostri æui crassam infamiam, (hoc titulo, *Brenis causarum coniectio, quibus moti Status Regni Bohemiae & Incorporatarum Prouinciarum, non admissō Ferdinando &c. ad Noui Regis Electionem processerunt.*) hortatu amicorum quorundam, vt stricturas, ac notulas saltem nonnullas, ad *coniectionem* illam, in papyrū conijcerem, ceu prodromū grauioris scripti; calamum resumo, & cursim saltuatimque nō nihil ex tribus causis, quas Bohemi ediderunt, enoto & annoto, quod mantissæ cuiusdam instar sit.

Ferdinandi non admissi, vt loquuntur
Bohemi

Prima causa.

Quod nunquam legitimè, ex more & consuetudine prisca, atque præscripto Priuilegiorum, in Regem Bohemiae sit electus: quin nec ipse eligi, sed suscipi tantum, & coronari voluit. &c.

Elen-

Elenchus.

Non potest vllam auctoritatem habere sententia, vbi qui damnandus est, damnatur. Inflant non iam minutis tibijs, sed agrestibus plane follibus spirant Bohemi suos Hussitimos ac mendaciorum centurias. Conantur Bohemi primam causam probare, ex eo, quod statibus Regni ius, & potestas sit eligendi Regem qualemcunque, extra familiam Austriacā. Quam solidè illud probent, ampliori scripto disquirendum est. Interea hoc obiter repono; Quod Sigismundus Imperator, Hungariæ ac Bohemiæ Rex (cum intellexisset uxorem suam Barbaram, ipso Cæsare marito superstite, Regnis Hungariæ ac Bohemiæ, quæ in dote sua numerabat, non successorem modo, sed etiam maritum iuuenem petulanter ambire, in fraudem suæ filia Elizabethæ, quæ Alberto Austriaco nupserat;) Hungaros, Bohemos, Morauos Znoymæ, quod oppidum est Moraviæ, conuocavit; Albertum Generum suum ijs commendavit; quem præterire planè nefas esset; nempe quod vtriusque Regni hæredem, nempe filiam suam Elizabetham in uxorem habeat. Eodem enim modo se ante quinquaginta annos, Regnū Hungaria, ducta Maria hærede affecutum fuisse. Sic item Ioannem auum suum, in regno Boiemia successisse iure vxoris suæ; cui, vt tum filia nomen fuerit Elizabeth: sic etiā in præsens sperare, quod non alium, quam oporteat, honorem hereditatis sint translaturi; &c. Addo, quod cum Albertus nollet ex præscripto Bohemorum Hussitarū, qui volebāt, vt nō tantū cōmunionē sub vtraq; specie approbaret, sed etiā aduersus alios protegeret, regnare, &

Dubr. lib.
27. hist.
Boiem. &
Franc. de
Roheres
sem. 4.

20: Dub.
l. 28.

re, & missi essent Legati ad Cæsarem Fridericū, vt tutor Ladislai (erat hic filius Alberti) nomine Regnum administraret, Ptasco vnus Legatorum, hac ratione Cæsarem, ad capienda Regni gubernacula, hortatus sit, *quod semet Regem posset constituere, vt Princeps Austriae senior; id quod ei antiquo fœdere inter Boemos & Austriacam domum, de successione Regni icto liceret.* Ladislao extincto, cum Fridericus 3. Imperator Regnū Bohemiæ Alberto, aut Sigismundo Austriae Ducibus, ex antiquo fœdere, vti dictum est vellet asserere; per seditiosam acclamationem, præcūte quodam Hussita Rokiczana, Georgius podiebradius illud occupauit. quò mortuo, deuolutum fuit Regnum, ad Vladislaum filium Casimiri Regis Poloniæ, cui soror Ladislai defuncti nupta fuit. Ac Ludouicum, Vladislai filium constat biennē puellum, in Regem Hūgariae, & biēnio post in Regē Bohemiæ coronatū, viuo Parente. Ludouico defuncto, successit Ferdinandus, qui sororem illius Annam in matrimonium duxerat. Hæc cursim ex Dubrauiō, quamuis hoste nominis Germanici; cui nō tantum atrocitate verborum, vt alibi ostendam, sæpe mouet odia, sed ei non leuiter sæpe præiudicat, adeò vt ne verbulo quidem in sua historia meminerit, pactiois Iglauensis, qua sancitum est, inter Rudolphum primum, & Premislaum cognomento Ottocharū, vt nullo legitimo hærede in Regno Bohemiæ relicto, ad Rudolphi posteritatem regnum deferatur.

Quod ad Reuersales litteras attinet, quas Ferdinando restitutas feria 2. post Ascensionis Mariæ, Anno 1545. ad marginem apographi quod tabulis Regni insertum fuit, tabellio seu

notarius adscripsit; frustra conantur Bohemi fidem eius eludere, hoc ipso quòd tenebrionē fuisse dicūt. Est enim præsumptio pro Notario & Cancellaria Regia, quodq; tenebriones seu vespertiliones non fuerint arcanissimis Regni instrumentis adhibiti; sed spectatæ iuratæq; fidei homines, de quib⁹ proximè, si opus erit, disceptandum pluribus. Argumentū porrò Bohemorum, quo aiunt, si Regnum Bohemiæ, cum annexis Prouincijs esset hæreditarium, planè nō opus fuisse, Status Regni à Ferdinando sollicitari, vt Maximilianus eius primogenitus, ipso parente viuo, posset vti Regio titulo, nec eadē intercessione opus fuisse Maximiliano pro filio Rudolpho secundo, nulli⁹ momēti esse, vel impuberes facilè dijudicant. Non enim tenebantur Status Regni, maiorem natu Regis filium, quamuis successorem heredemq; certissimum, viuo parente Rege, Regno inaugurare: quandoquidem viuentis nulla est hæreditas, sed defuncti tantum. quapropter ne quid, post excessū Regis, turbari posset, Reges illi, de successore certo, prouisū Regno cupiuerunt, se iam tū superstitibus in cautelam abundantiore, ac rationem illam inuenerunt, quemadmodū etiam salutis publicę curam, post mortē, in alio successore viderētur gessisse, & hoc prospexisse, ne malus vel extraneus Rex esse posset. Aiunt, in puncto Religionis eiusq; libero exercitio, Comitjs anni 1608. itēq; post Regio diplomate An. 1609. abūde cautū fuisse. Quin & inter Pontificios & Euāg. & hos vicissim solos cōseruādi & propagādi mutui amoris & cōcordiæ gratia, certa pacta inita, eadēq; à Cesarea Regiāq; Maiest. cōfirmata: vt si quis, quisquis tādē is futurus esset, prædicto Diplomati, & pactis, vel in minime

contraire non vereretur, is tanquam turbator pacis plecteretur. Non hoc factum negant Catholici, quamvis dolent meritò, ob fructus illos acerbissimos, quos inde vident enatos. Sed quis Diploma illud, quis transactiones istas violavit? Non fecit Matthias Imperator, quod supra liquido fuit probatum. Non Ferdinandus potuit fecisse; quia non regnavit, sed exclusus est, ut habet ipsa scripti, quod diximus, Bohemici inscriptio. Ipsi Bohemi violarunt litteras Maiestatis, & transactiones hoc ipso, quod Societatis Iesu sacerdotes, causa inaudita, bonis omnib. exutos, Regno ciecerunt; quod ne fieret, expresse, cum ipso Diplomate Maiestatico, tum dictis transactionibus cautum fuit, prout iam in superioribus ostensum, & ipsorum Lutheranorum testimonio comprobatum est. unde sequitur Bohemos, tanquam pacis turbatores, secundum ipsa verba, quæ citarunt, plectendos esse.

Aiunt malignos quosdam, & inquietos homines à Cacodæmone tam efficaciter adactos, ut iuxta Cæsaream Maiestatem, & alios pacis amantiores Catholicos, dictum diploma & pacta inita, aliâq; iis annexa, noluerint subscribere. Cum hac peste ac contagio hominum me confero, qui viros antiqua virtute ac religione summos, tam fœdis & ab omni humanitate sequestrandis conuitijs incessunt. Non Cacodæmon, sed bonus Genius, vera religio, recta conscientia vetuerunt subscribere. Eo enim animo & fuerunt, & sunt etiamnum, ut pro fide Catholicâ retinendâ, fortunas qualescunq; ac capita, quibuscumq; periculis exponenda existiment.

Narrat Dubrauius Olomuzensis episcopus, ^{Lib. 22. histor. Bo-}
Germanum quendam Theologum ratiocinar^{icno.}
visum, qui Iacobello Hussitæ cuiuspiam vsu ca-
licis ex cap. Ioan. 6. asserenti, exprobrarit; Non
tu, inquit, calicem salutis, sed cyathum furoris &
poculum ruinæ Bohemis suppeditasti; ut illo hausto fu-
riant, vomant, insaniant, & mutuis prælijs in se gras-
sentur. &c. Quod furiosis est gladius; hoc Bo-
hemis, sic insanientibus, fuit Diploma illud
Maiestaticum; quo per summum scelus tam
foedè abusi sunt, ut hoc ipso, quicquid ista per-
duellione admiserunt flagitiorum, purgare
nihil pensi habeant. Sed cum nec Diploma il-
lud Maiestaticum, nec Transactiones aliæ vio-
latæ sint; quid tantopere paratragædiant super
illa negata subscriptione? in causa est, quod in-
strumenta illa, non sunt valida aut rata, nisi
Cancellarius Regni, qui est Zdenco Adelbertus
Poppel à Lobkovvicz, subscribat. quod ille, ut
faceret nunquā hactenus induci potuit, pro illa
fidei virtutumq; auitarum integritate sua, quæ
in fastos & annales ibit, cum æterna Hussita-
rum infamia.

Quod addunt perfidi Hussitæ, Ferdinandum
Statibus, partim grauib; minis, partim pollicita-
tionibus, & donis, quæ inter Catholicorum proceres
distributa fuerint, obtrusū fuisse, pernegatur in so-
lidum. Quod autem Ferdinandus idem Pragæ
vocatus; à Cesare Matthia in Filium adoptatus, &
in futurum Regē susceptus, proclamatus & coronatus
fuerit, pro confesso, & maxime probationis in-
star accipimus. Nec quæstionem vllam porro
mouere necesse sit, de libera Bohemorum ele-
ctione, quod ad personam Imperatoris Ferdi-
nandi.

nādi. Sufficit enim eū à Statib. in futurū Regem susceptū, proclamatū, & coronatū fuisse, ac Bohemorū est probare nō legitimè illud factū. Nec fatis est dicere, quòd minis, pollicitationib. donis fuerit intrusus; sed requiritur, vt dicāt, qui pollicitationib. qui donis corrupti; qui minis terrefacti sint. largitiones, inquā, edant necesse est, quę fuerint, & quātopere ambiēdo Regno cōtrariæ. minas ac met' oportet exprimere: tales, vt cadāt in viros cōstātes, quales sūt Hussitæ. Negāt enim hæc omnia Cathol. Et qui sit verisimile, vt Stat' Regni nullas ausi fuerint e-
dere querelas siue protestationes super ambitu tā informi, ac corruptelis tam apertis? cū Reuersales tamē ausi sint postulare sibi à Rege Ferdinando, quibus profitetur accipere Se, istam *sui susceptionem & coronationem*, à Statibus, animo gratissimo, & Regia Clementia compensaturum. tum etiam, quòd viuo Cæsare Matthia, fascibus Regni, sine Maiest. Cæsareæ, Statuumq; cōsensu se immiscere nollet: Itē, quòd si, viuo Cæsare, fasces Regni sibi vendicet, Status illi nullo obsequio essent obstricti. Quod si iste animus, inquam, fuit Statibus, vt tam strictas Reuersales auderēt postulare, ac Ferdinādo præscribere, quidni animus ijsdē fuerit, contra ambitū & id genus corruptelas & nūdinationes alias illicitas, modo legitimo excipere? Aiunt *vniverso orbi Christiano costare, qd Ferdinand statim atq; Prouincias suas Austriacas possidere cœpit, Euāgelicos Christianos vehementissimè persecutus sit, eosq; sine discrimine, è Prouincijs suis exterminauerit; imò & in mortua corpora crudelius, quàm hominem decuit, sauerit, eademq; effodi fecerit. Vt Veni-
ones solent, antiquo verbo, auspiciari à toni-*

eru, ac post tãquã vtres explosi desinere in cre-
 pitu: sic Bohemi turbones illi, à tumultibus ce-
 perunt, & in mendaciorũ ac calumniarũ fumo
 ac fætoe finiunt. portentosũ genus illud ho-
 minum eò deferri oportuit, quò monstra,
 quæ piacularibus sacris olim lustrabantur,
 deportari solent. Sed Regiũ est benefacere &
 malè audire. Mendaciũ est, quod Ferdinandus
 Euangelicos Christianos persecutus sit. menda-
 cium est, quod vehementissimè illos persecu-
 tus fuerit. mendaciũ est, quod sine discrimine
 illos ex prouincijs suis exterminauerit. menda-
 ciũ est, quòd in cadauera fæuierit. mēdaciũ est,
 q̃ crudelius, quã hominẽ decuit, fæuierit In se-
 ditiosos ac turbulētos quosdã hereticos legiti-
 mē animaduertit. nō nullos iustissimis de causis
 proscripsit. vniuerso orbi Christiano cōstat,
 quòd nihil iniuria factũ sit, à Principe illo, qui
 nō potuit, nisi benignitate seu indulgentia qua-
 dã nimia peccare. An nō & illi Politici, qui ab
 Ecclesia Catholica sunt extorres, fatētur; quòd
 inter leges, quarũ executio demandata est Ma-
 gistratui, illæ habeātur præcipue, quæ cōtēpto-
 res veræ Religionis morti adiudicant? Statuunt
 finē Politiarũ bene institutarũ, nō simpliciter
 huius vitæ tranquillitatē, sed Dei gloriã. vnde
 hoc cōsequitur, quòd illi, qui præsunt popu-
 lis, omnia studia facultatesq; in id intendere de-
 beant, vt legitimus Dei cultus, vtpote à quo
 pendet Dei gloria, inter illos, quos habēt in po-
 testate, cōseruetur. Certè Bodinus ipse, qui alias
 multos cuniculos fodit, ad subruēdam Hierar-
 chiam Catholicã, vbi sapientē agit Politicũ, nō
 cōtēnendis rationib' nititur efficere, Religio-

*vide Ste-
 ph 1um.
 Brutum
 Celtam, de
 iure Mag.
 in subdi-
 104.*

nem non tantum Magistratui Ethnico curæ
semper maximæ fuisse; nec de receptis dogma-
tibus tolerandam esse disceptationē, quam de
primis scientiarū theorematūq; suorū princi-
pijs ne Philosophi quidem ferant; sed etiam
Initio lib. de Demo- nomas. Christiano Magistratui incumbere, vt lex di-
uina obseruetur, curatissimè, qua sortilegi, ma-
gi, venefici iubentur morte puniri. Imò verò
hanc Carolo IX. Galliarum Regi mortis cau-
sam fuisse tradit, quod Trescalem magum
quendam, non affecerit capitali supplicio: *diui-*
Lib. 3. Da mon. *na, inquit, iustitia exigente, vt moriantur Reges, qui*
noxios eiusmodi permittunt viuere. Quod cum ita
sit, cur eadem lege diuina pseudoprophetæ &
alij, qui Supremi Sacerdotis Imperio, ac summo
Magistratui nolunt obedire, non puniantur?
Porrò, qui inter saniores politicos recenferi
cupiunt, vt armis quidem ac vi statuunt non
esse introducendam religionem, eo loci, vbi
non est; sic non negant, in ijs locis, quibus sta-
bilita est, armis conseruandam, ac defendendā,
aduersus qualescunq; illius temeratores. Ac
detestanda illorum est opinio, qui media illa
politica, qualia sunt Iudicia ciuilia, & arma le-
gitima, cum armis spiritualibus pugnare veluti
ex diametro autumant. Est enim optimi cuius-
que Magistratus hoc officium, vt auctoritatem
sibi diuinitus concessam, in hoc intendant, quo
Deus rite colatur, & religio vera suum locum
sibi vindicet. vnde ius ac fas eidem est, omnem
legum auctoritatem aduersus Religionis veræ
perturbatores, qui censuras ecclesiasticas sper-
nunt, explicare, & armata manu in illos ani-
maduertere, quorū impietas aliter nequit cohi-
beri.

beri. Quid multis opus est? Quid causæ dixerint turbones illi Hussitæ, cur nō licuerit Ferdinando ex Prouincijs suis hæreditarijs eliminare turbatores pacis publicæ hæreticos, cum Ládgravius Hassiæ & Palatinus, è suis ditionibus eiecerint non tantum Catholicos, sed etiam Lutheranos?

Ferdinandi non admissi causam alteram Bohemi dicunt.

Quod susceptio illa & coronatio Anno M.DC.XVII. viuo adhuc Matthia Casare peracta, artibus sit quaesita & dolis; vocatis in subsidium perfidis quibusdam Patriæ & Regni huius proditoribus, donis & pollicitationibus corruptis; alijs grauib; minis ed adactis. Nihilò tamē secius, neque id sine conditionibus factū; quas nisi ipse impleret, status ei nullo obsequio obstricti essent.

Elenchus.

CAusam istam, vt & superiorem obiter eliminamus; ac planè, si opus erit, proximis nūdinis debellatam dabimus. Notas interea causæ secūdx appositas leui calamo perstringimus. aiunt litteris patentibus, quibus indicta fuerūt comitia, prohibitum statibus fuisse; vt post suum, ad Comitiam, conuentum, planè nihil aliud, quam vnicū illud de futuro successore tractarent. quod partim fuerit contra laudabilem consuetudinem, partim cōtra legem Anno M. DC. X. sancitam, qua cautum; vt quibusvis, in posterum Comitij statibus liberum sit, statim à deliberatione propositionis Regia, ad publica grauamina & articulos progredi, qui antequam soluantur Comitia, in deliberationem vocari. concludi & penitus releuari debeant. Quod

*Du bran.
lib. 18.*

ad consuetudinē laudabilem illam attinet, fatemur nos ignorare, quæ consuetudo Bohemis sit laudabilis; cum & scelus illud, quo ante biennium Illustres viros illos, quos supra nominauimus, de fenestris Curia Regiæ, in altissimam fossam præcipitarunt, secundum laudabilem ipsorum consuetudinem perpetratū fuisse gloriati sint. Exstincto V Venceslao, in quo virilis stirps principum, Regumque Bohemorum desijt, qui genus suum à Premislao, primo Bohemorum Duce deriuabant, cum Bohemi de nouo Rege agerent, & Tobias Bechinus, dissidentibus Statibus, quando non alium Regem quam Boiemum creare vellent, deficiente tum Regia stirpe, ad pagum Stadium vnde Premislus ex rustico primus in Bohemia Princeps factus esset, reuertendum, ac Regem fortassis indidem adsciscendum diceret; tum seriò rogatus sententiam, Rudolphum Cæsaris Alberti filium nominaret, à Crussina Lichtenbergo, in comitijs, gladio transfossus est. An istiusmodi consuetudinem volunt repetēdam? Multa hic comitia recensere possem, ni festinādum esset, in quibus nihil aliud actum, quam de successionē noui Regis, quoties aliquis fato concessit. Quod ad sanctionem illam Anno 1610. latam attinet, nihil illa facit aduersus Comitiam, quæ à Matthia Imperatore, peculiarem in modū, fuerunt indicta, super futuro Successore indixerunt illi Comitiam, quibus ius ac potestas fuit indicendi; & ne status Regni putarēt Comitiam illa fore habēda super alijs Regni negotijs, expressū fuit Diplomate, quod ipsi fatētur Bohemi, nihil aliud tractādū in ijs esse, quā de Successore.

fore. Quod si Comitia illa non fuerunt indicta legitimè, cur non aduersus illa exceperūt, protestati sunt? cur tam frequentes status Pragam venerunt? Vidi ego, viderunt alij mecum, tanto numero præsentes Regni status, vt ægrè locum in hospitio obtinere potuerimus, quamuis sat remoto ab arce Regia. At non defuisse aiūt, qui vota sua eo dirigerēt; Illud pugnare cum Regni Priuilegijs: Item definiendam ante fuisse, an incorporata Prouincia ius haberent suffragij, in Regis electione? Nihil ad rem istud, inquam. Vicit pars melior, quæ pro Rege Ferdinando stetit. & pro confesso accipimus, quod clavis verbis ponunt; nempe quod *Euangelici pluralitate votorum superati sunt*. at quod aiunt, ex Pontificijs omnes, quotquot per vicos & plateas; quotquot estiatim per cauponas colligi poterant, & complures alios, qui parum aut nihil, quod perderent, habuerunt, vocatos & hoc modo victos Hussitas, illud pernegamus, ac grande mendacium Hussiticum dicimus.

Ferdinandi non admissi causam tertiam ponunt Bohemi;

Quod dictis conditionibus nõ steterit; sed iuramentum statibus præstitū, & Reuersales Prouincijs à se datas, multifariam violauerit: quin imò; viuo adhuc Casare Matthia, non tantum fascibus Regni sese immiscuerit; verum etiam, cum viuo, tum longè magis mortuo Casare, harū Prouinciarū apertū hostē se declarauerit: idq; eo fine potissimum, vt Christianam Euangelicam Religionem, in iisdem Prouincijs eradicare, status Regni, & incorporatarum Prouinciarum, libera Regis electione, vt & alijs Priuilegijs exuere, & sub iugum Hispanicum mittere posset.

Elenchus.

IN istiusmodi palestra, Bohemica, expedie
 Husso-Caluinianis, pudorem non aliter at-
 que sudorem, vel sordes noxias, manu plena, à
 fronte detergere. Si lineis singulis tantum sin-
 gula posuissent mendacia, fortassis verba inue-
 nire potuissemus non infra humanam bilem. at
 quoniam octo lineis mendacia nobis relique-
 runt enumeranda octodecim, infra indignati-
 onem necesse est consistant obiurgationes. Pri-
 mum est mendacium, quod Rex dictis condi-
 tionibus non steterit. Alterum est, quod iura-
 mētum violauerit. Tertium est; quod iuramē-
 tum statibus præstitum violauerit. Quartum
 est, quod multifariam violauerit. Quintum est,
 quod Reuersales violauerit. Sextum est, quod
 Reuersales Statibus datas violauerit. Septimū
 est; quod Reuersales illas multifariam viola-
 uerit. Octauum est; quod se, fascibus Regni,
 viuo Cæsare Matthia immiscuerit. Nonum est;
 quod se hostem Bohemiæ declarauerit. Deci-
 mum est; quod se hostem Prouinciarum ei in-
 sitarum declarauerit. Vndecimum est, quod
 se viuo Cæsare hostem istarum Prouinciarum
 declarauerit. Duodecimum est, quod se mor-
 tuo Cæsare hostem earundem declarauerit.
 Tertium - decimum est; quod se hostem a-
 pertum earundem Prouinciarum declarauerit.
 Quartum decimum est; quod hoc fine illud fe-
 cerit, vt Christianam Religionem eradicaret.
 Quintumdecimum est, quod hoc fine fecerit,
 vt Christianam Euangelicam Religionem e-
 radicaret. Sextumdecimum est, quod hoc
 fine fecerit, vt Christianam Euangelicam
 religio-

religionem in iisdem Prouincijs eradicaret. Septimumdecimum est; quod hoc fecerit, ut status Regni libera electione exueret. Octauumdecimum est; quod hoc fecerit, ut status incorporatarum Bohemiæ Prouinciarum libera electione exueret. Ignosce, lector beneuole. præpropera festinatio turbauit calculos. resumo & appono; Decimum nonum est, quod voluerit status Regni priuilegijs exuere. Vicesimum est; quod voluerit status Prouinciarum Regno Bohemiæ incorporatarum priuilegijs exuere. Vicesimum primum est; quod voluerit status Regni Bohemiæ sub iugum mittere. Vicesimum secundum est; quod voluerit status Prouinciarum Bohemiæ insitarum sub iugum mittere. Vicesimum tertium est, quod voluerit status Bohemiæ sub iugum Hispanicum mittere. Vicesimum quartum est; quod voluerit status Prouinciarum Bohemiæ insitarum sub iugum Hispanicum mittere. fidem calculorum liberaui, ni fallor, & auctarium dedi.

*Fas odisse viros, atque omnia ferre sub auras,
Si qua tegunt.*

*Virg. 1.
Aeneid.*

FAs, inquam, Reipublicæ causa odisse illorum Sinonum offucias & falsimonias. Quid concludunt tandem? *Face iam, tu praco, nunc omnem auritum populum.* Ergo, inquiunt, *Ferdinandus semet omni iure, quod à morte Cesaris habere potuisset, destituit, & Prouincias à memorato obsequio liberauit.* Ergo Bohemi, inquam, ex Hussitico poculo insaniunt. Audiamus enthymemata Hussitica: Ferdinandus se omni iure Regni fraudauit; quia Catholici quidam, (quos vo-

cant patriæ proditores perfidos) cum Iesuitis,
 status Evangelicos, & liberū Religionis exer-
 citiū persequi ceperunt. &c. Si Bohemos non
 puduit istorū suorū Bohemismorū; Palatinos
 Prædicantes saltē nōnihil pudere debuit taliū
 ratiocinationum. Primò; negamus illud factū,
 vti dicūt. Secundò ponamus factum: quid hoc
 ad Ferdinandum excludendum? quid Ferdinā-
 do factum alienum impingitur? non mandavit
 Ferdinādus, si quid factum est istiusmodi; quia
 tum non regnavit, sed Matthias Imperator. quo
 iure ergo culpa in Ferdinandum conijcitur? A-
 liud argumentum est Bohemorum; Catholici
 nonnulli, & cum ijs Iesuitæ quidam, defensori-
 bus Boemicis aditum ad Cæsarem Matthiam
 præcluserunt; Ergo Ferdinandus semet fraudauit
 iure Regni Boemici. Primo factū negamus.
 Secundò, quid hoc ad Ferdinandum? vbi for-
 mula mandati est, quod Ferdinandus dedit? nō
 fuit admissus ad Regni gubernacula Ferdinan-
 dus. Quid ergo luendum hic Ferdinādo? Eius-
 dem coloris ac valoris est, quod de Iesuitis mo-
 uent, qui Archiduci Leopoldo scripserint; Fer-
 dinandū nihil concessurū sectarijs, in ijs quæ
 ad Religionem pertinent. Vidit iam tum Fer-
 dinandus inquam plus nimio Bohemis conces-
 sum à Rudolpho, & Matthia suis patruelibus,
 Imperatoribus. Quod tamen à prædecessoribus
 concessum est, illud se obseruaturū, data fide,
 promisit. Aiūt persuasū fuisse Imperatorē de-
 mortuū, vt, nulla vrgēte necessitate, exercitū in
 Bohemiā immiserit &c. Hęc mēdacia tā fēda, tā
 barbara, pluribus iam diu sūt debellata, ad quæ
 prouoco. Pergūt Bohemi, vt omnis oratio mor-
 ribus cōsonet; aiūt, *Ferdinādo nō tātū placuisse va-*

stationē Bohemiæ; sed ipsū etiam plurima, isti Regno, mala accelerasse. Bohemismus est, inquā, id est barbarū mēdaciū. Nō lubet recēdere singula, vti ex lineis octo, excussi 24. si fecissem ab initio; non paginas dedissem, sed plaustra, sed horrea mendaciorum, ac Bohemismorum merissimorum. Dicunt, quod Ferdinandus Cardinale Klefeliū amouerit, quod sciret illum forte, vt callidum, ad tantū bellū excitandū minus inclinare. Decades Liuianas, de isto Cardinale, necesse sit cōtexere, qui vitam eius delineare velit. videmus ac dolemus exedendū esse Imperatori Ferdinādo, ac Domui Austriacæ, quod intriuit ille suis artibus. ni Ferdinandus fuisset, iā ante trienniū Pragæ cæsus fuisset Cardinalis ille; qui longè alius fuisset, si nomen suum tam bonum, quam magnum huic ætati, & posterę voluisset tradere; Quæ similtates Archiduci Maximiliano, inclytę memorię, ac quib. de causis fuerint, cū illo Clefelio Episcopo & Cardinale, nimis prolixū sit enarrare. & Deus, optimum Archiducem illum, ad se euocauit, ne videret hæc tēpora, in quæ reseruati sumus, & ne audiret Bohemismos, ac Palatinismos illos, quibus simile nō audiuit etas alia; quod cōfidenter dixerim. Porro, crimini vertitur Ferdinando, (vt multa mēdacia decumana, quia cursim dicēdū est, id est, Bohemica trāsiliā;) Quod, in Morauia, Comitūs cōtra Regnū Boemiæ agitatīs, ipse præfuerit: q̄ cōiūctionē Morauicarū copiarū cū Cæsarianis, & trāsitum per Morauia vrserit; &c. Vtinā tātum potuisset Ferdinād⁹, viuo Cæsare Mat. quātū sciuit expedire salutē Reip. iādudū potiretur Rep. Bohemorū florētissima, quę nūc est desperatissima; habet

haberetq; illos patriæ ac sui, id est virtutum amantissimos, quos perduelles experitur infestissimos. Exercitum illum qui bello For-Julienſi contra Venetos militauerat, copijs Cæſarianis addidit? hoc fecit, quod Filium ab Imperatore adoptatum decuit. Comitijs Morauiſis Ferdinandus præfuit? iuſſu Imperatoris Patris & Patruelis ſui fecit. coniunctionē copiarū Morauiſarū cū Cæſarianis, & trāſitum per Morauiam vſit? auxilium Cæſari laboranti tulit, & hoc egit, quod Succesor debuit, ne quid Regnum, in quo iam Rex designatus ac coronatus erat, detrimenti caperet; ſed illud ſumma ope cōſeruaret. At hoc ipſo nō magis ſe Regni Bohemiæ faſcibus immiſcuit, quā vel Belgarum Princeps Archidux Albertus, vel Dux Heturriæ, qui opem ſimul Imperatori, iſta occasione tulerunt. Quod de belli calamitatibus exaggerant porrò Boiemi, quæ poſt mortem Imperatoris Matthiæ, contigerunt; non tam ſeras dico, quam malitioſas imò crocodilinas perduellium lamentationes, in ijs lugendis, quæ vitio atq; contumacia ſua cōtigerunt. Quis gubernatorem nauis audiat, qui in ipſa tempeſtate, quā ipſi nullo negotio fugere licuit, cōſurgat demū, & in ipſo naufragio fortunā incuſet? multas querimonias mouēt Bohemi, de bellicis incendijs; at cur flāmā nō dico ſuſcitarūt. ſed cū leuiſſimè potuerūt, nō reſtinxerūt? voluit Ferdinandus omnē à Bohemis auerſā cladē: ipſos inuitos ac prorsus nolentes ſeruare non potuit. quare illud damni, quod dedit genus hominū ferro atq; inopia exercitatū, cui nihil fortuna reliquū fecit præter animū minima ſpe prædæ

venalem, sibi imputent; illudque secum cogitent, irritatę necessitatis morsus non nisi graues esse potuisse; grauiores tamen futuros, si altera nunc Imperatori iniiciatur necessitas ab ipforum perduellium contumacia.

Catapultas ac balistas conuiciorum eiacularunt, in ciues optimos, & viros illustri stemmate, quos perfidos vocant Patrię proditores &c. Debacchantur in Imperatorem, quod illos Republicę gerendę destinarit, quos ipsi proscriptos dicunt, quod euertere libertatem, & Regni Priuilegia, conati sint. at qui inquam proscripserunt? perduelles Bohemi. Eò nunc calamitatis redijt res Bohemica, vt Melij, Gracchi, Manlij, Drusi, Saturnini, Catilinę, Lentuli, Cethegi, Statilij Gabinij, Ceparij proscribant Camillos, Decios, Cicerones, Metellos, Fabios, Murenas, Valerios, Pronptinios, Cornificios, Crassos, Sillanos.

Denique summa contentione volunt, Ferdinandum excidisse omni iure Regni Bohemicę, propter pacta cum Rege Hispaniarum inita, hac lege, *vt quando omnes Ferdinandi per lineam rectam masculinam non interrupta masculorum serie descendentes masculos decedere contingeret; tunc in Regno Bohemia & ei annexis Prouincijs Res Hispaniarum cum hæredibus & posteris suis succedant.* Addūt quod Ferdinādus post inita illa pacta, stilū mutauerit prædecessorū suorū, & sua Regna, Hūgaricū ac Bohemicū, hæreditaria scripserit. Respōdemus primò: hęc causā, à Bohemis, mala fide inter causas rebellionis referri: quia nihil cōstitit de his pactis, cū rebellionem mouerūt; fatentur enim illa pacta *nunc singulari*
virgula

virgula diuina esse manifestata. Secundo, dubitari potest, an Pacta illa fuerint occultata, cū tamen Ferdinandus post illa pacta, vt aiunt Bohemi, titulum suum mutauerit. Nam si Ferdinā-
 dus occulta voluit esse pacta sua cū Hispano, etiam occultandus ei fuerit titulus ille. Tertiò, planè liquet, quod Ferdinandus iniquè à Bohemis accusetur, illorum pactorum nomine; quia Rex Hispaniarū, vt ipsi Bohemi hīc ponūt, non voluit ius illud hæreditariū, quod habere se cōtendit in Regno Hūgarix ac Bohemix, Ferdinando cedere, nisi hac cōditione; vt deficiente Ferdinādi mascula progenie, in linea descendenti, vicissim Rex Hispaniarū cum hæ-
 redibus ac posteris suis, in vtroq; Regno succederet. Quare nihil est, quod Bohemi Ferdinā-
 dū accusent; vt illū, qui liberam electionē Bohemorum, si quā habent, abolere voluerit. Multoq; minus culpari poterit iure Ferdinandus, quod Hispani voluerit agere vicariū, donec tādē Regnū illud, cū Prouincijs illi insitis, seruituti & iugo Hispanico submitteret. Nam hoc satis in aperto est, quod; ab excessu Rudolphi II. domus Austriaca, ne quid ei de prisca vel auctoritate vel potētia decederet, vnū aliquem e familia tot Imperatorū genitrice, sibi promouendū designauerit; qui in imperio Germanico succederet. Ad quod, vt viā sibi sterneret, auspiciū sibi ducendū iudicauit à Coronis Bohemix & Hūgarix. Cū autē hoc impedimēti daret Hispanus, vt nollet iuri illi renūciare, quod sibi esse existimabat in Regnis Bohemix & Hungariæ, nisi vicissim de aliqua Prouincia sua Germani Austriaci decederent, tandem coiuit illa transactio fortassis, quam Bohemi

dicunt. vnde manifestum est nullam hic culpā esse in Ferdinando, quod ad illam conuentionem; cui ille causam nullam dedit. Porro si pactio est de re, quę præstari non potest, eius nulla est obligatio. *l. ea quę. ꝑ. de reg. iur.* cum illa quę datu sunt impossibilia, pro non adiectis habeantur. *l. verum est de Reg. iur. & l. in bello. §. facta. ꝑ. de capt.* Nec magis illa conuentio inter Hispanum & Ferdinandū, inita, Bohemos obligabit, quam Francisci Regis Francorum, quam pepigit cum Carolo Quinto, obligauit Regnum Franciæ, quod pactiōem illam, de alienandis à Corona nonnullis Prouincijs, pronūciauit inutilem, & irritam. Quod si legitima fuit pactio, & domini vtrimq; fuerunt ad contrahendum idonei, nec prohibiti natura, homine, lege, moribus; non efficient Bohemi vt pactum eo sit, irritum, quia per illud Hispanus pedem in Imperio, vt aiunt, poneret. & Carolus V. Rex Hispaniarum, Imperator Germanorum, & Ferdinādus frater Infans, vt vocāt, Hispaniarū, Rex Bohemiæ & Elector Imperij fuerit, & ex Electore Imperator itidē Germanorū factus sit.

Quod aiunt Status, impossibile sibi esse, cu Ferdinādo in tractationē vltiorē descendere, quia sui ipsius non sit potens, & pacē in ore, bellū autem & cades in corde & manu gerat; dicimus impia illa stili proacacitate nō elui perduellionis crimen. Imò verò, non iniquo animo, ista maledicta coniuratorū patimur; quia scimus illos nō iudicio, sed animi morbo talibus armis calumniæ debacchari. Mala quę ex Ferdinandi admissiōe sequerentur, quinque recensent. *Primò inquit, dicta Pacta Hispanica eo confirmarentur, & status libera*

libera Electione fraudarentur. Secundò, Nullam sibi Status, cum in Politicis, tum Ecclesiasticis, sub tali Rege polliceri possent securitatem. Tertio, cogerentur dubio omni procul, non tantum suo, sed etiam hostili exercitui, qui hactenus in ipsos cognatos ipsorum adeò tyrannicè seuijt, soluere stipendia, cum eo se coniungere, & vel aduersus amicos suos, & domesticos fidei, expeditionem instituere. Quarto, Præberetur ansa hostibus blasphemandi nomen Domini, & exclamandi, ubi est Deus ipsorum? Quinto; Ceteri Christiani Euangelici Principes, Statibus omnia auxilia subducerent, quamprimum olfacerent, cum Archiduce Ferdinando, & alijs hostibus, ipsos in vllam tractationem descendere.

Ad primum, repetimus, illa, quæ hic mouentur à Bohemis, non posse crimen rebellionis eleuare: quia pactiones istæ Bohemos latuerunt: nec etiam inter causas motorum armorum recensuerunt; quod fecissent, si de illis aliquid tum sciuiissent. Tum verò affirmamus; nō magis Ferdinandi admissione confirmanda fore pacta Hispanica, quam, Francisci Galliarum Regis receptione, cōuentio illa fuit confirmata, quā ipse Rex cū Carolo V. iniuerat. Imò verò vel exigua aliqua protestatione caueri posset, ne fraudi esset illa Regis Hispani ac Ferdinandi conuentio, siue vlla in re ipsi Regno aut liberæ electioni præiudicaret; vt res, inter alios gesta, quæ ipso iure ac facto nulla sit. Ad secundum dicimus; nullam prorsus causam à Statibus dari vel excogitari posse idoneam, cur sibi nequeant polliceri securitatem à Ferdinando; qui in dictis ac factis semper fuit cōstantissimus. Desinant vti procacitatis morbo Bohe-

mi:

pes & Magistratus ad quos dissimulata vel neglecta subditorum perduellio, in perniciosum facile exemplum transiuerit, peramanter imploramus; præsertim verò Sacri Romani Imperij Electores, Principes & Ordines, quos isthæc præter fas omne inita Electio non leuiter concernit, benignè clementerque hortamur, monemus atque requirimus, vt omnem Nobis in hoc arduo negotio opem operamque suâ haud grauatim impendant; Quibus vicissim amica paris beneuolentiæ officia, Cæsareæ Regiæque Protectionis Nostræ patrocinium, & constantem, eorum quæ de pace Religionis alijsque Sacri Imperij Constitutionibus salubriter sunt sancita, conseruationem ac tuitionem pollicemur, qui laudatissimo Diui quondam Imperatoris (cuius nomen gestamus, quique Sacrum Romanum Imperium ijsdem penè discriminibus agitatum in tuto collocauit) FERDINANDI aui & prædecessoris nostri colendissimi exemplo, non aliorum collimamus, quàm vt simultates & pestifera diffidentiae semina stirpitùs vbique euellantur, Sacrumque Romanum Imperium in pristinum concordiae, gloriæ, & potentiae decus, cuius palmam omnibus olim Nationibus præripuit, tandem aliquando postliminio feliciter reuirescat. Et hæc quidem omnia literis hisce nostris Patentibus, vniuersis ac singulis notificanda duximus, qui Serenitatibus, Deuotionibus atque Dilectionibus Vestris, mutuis beneuolentiæ studijs omnibusque alijs gratiâ nostrâ Cæsareâ addicti manemus.

M

Datum

Datum in Ciuitate nostra Viennæ die decima septima mensis Februarij, Anno Domini millesimo, sexcentesimo, vigesimo.

Regnorum nostrorum Romani primo,
Hungarici secundo & Bohemici tertio.

**Ad mandatum Sacræ Cæsareæ
Maiestatis proprium.**

Caesarius, Valentinus

Fides Bohemo-Palatino pro Ferdinando II

Vienna 1620

Med.g. 352 m#Beibd.2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10085780-1